

ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล

กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา

THAI CHARACTERISTICS IN ARCHITECTURE THAT APPEAR ON
THE ARCHITECTURE OF THE COURT BUILDING
: A CASE STUDY OF SUPREME COURT

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมเขตร้อน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2564

KMITL-2021-AR-M-002-007

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THAI CHARACTERISTICS IN ARCHITECTURE THAT APPEAR ON
THE ARCHITECTURE OF THE COURT BUILDING
: A CASE STUDY OF SUPREME COURT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARCHITECTURE PROGRAM IN INTERIOR ARCHITECTURE
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2021

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

KMITL-2021-AR-M-002-007

COPYRIGHT 2021

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรม
นักศึกษา	อาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา
เลขประจำตัว	วรรณลภา บุญบุตร
ปริญญา	63602055
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
พ.ศ.	สถาปัตยกรรมเขตร้อน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	2564
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์(ร่วม)	ผศ.ดร.สมโชค สิ้นนุกูล
	-

บทคัดย่อ

ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมถูกนำมาใช้หรือสอดแทรกอยู่กับอาคารหลากหลายรูปแบบในประเทศไทย ซึ่งอาคารศาลนั้นเป็นหนึ่งในรูปแบบอาคารที่แสดงให้เห็นลักษณะดังกล่าว วิทยานิพนธ์นี้นำเสนอลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมโดยเลือกศึกษาสถาปัตยกรรมอาคารที่ทำการศาลฎีกา ซึ่งเป็นผลงานการออกแบบของ รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี ในปี พ.ศ.2557 โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนอาคารที่ทำการศาลฎีกา การศึกษานี้ใช้ข้อมูลด้านเอกสารและการสัมภาษณ์ และ วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของทั้งสองลักษณะดังกล่าว

จากการศึกษา พบลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม 4 ปัจจัยหลัก ที่สอดคล้องกับอาคารที่ทำการศาลฎีกา ได้แก่ 1) เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย มีความเป็นไทยแบบทางการ, มีรูปลักษณ์แบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ 2) องค์ประกอบสถาปัตยกรรม มีการจัดกลุ่มอาคารแบบโอบล้อม ศูนย์กลาง, ส่วนประกอบสถาปัตยกรรมประกอบด้วยส่วนฐาน เรือน และ หลังคา, ส่วนประณีตสถาปัตยกรรมประกอบด้วยงานทัศนศิลป์อย่างประติมากรรม และ ลายไทยประกอบซุ้มและจั่ว, ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอยภายในจัดแบบสมดุลแบบอสมมาตรเพื่อประโยชน์ใช้สอย 3) ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล) มีส่วนที่สอดคล้องใกล้เคียงกับระบบตาราง และ ระบบสัดส่วนทองคำ และ 4) วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง ใช้โครงสร้างและเทคโนโลยีในปัจจุบันแทนวัสดุเดิม และ มีการใช้ลายปูนปั้นเป็นกรรมวิธีการสร้างองค์ประกอบ

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรมไทย, สถาปัตยกรรมอาคารศาล, ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis	Thai Characteristics in Architecture That Appear on The Architecture of The Court Building: A Case Study of Supreme Court
Student	Miss Wanlapha Boonbutra
Student ID	63602055
Degree	Master of Architecture
Program	Tropical Architecture
Year	2021
Thesis Advisor	Assistant Professor Somchok Sinnugool
Thesis Co-Advisor	-

ABSTRACT

Various buildings in Thailand use or insert Thai characteristics in their architecture. The court building is the building that represents this aspect. This Thesis presents Thai characteristics in architecture by choosing to study the Supreme Court, designed by Associate Professor Dr. Pinyo Suwankiri in 2014. The purpose was to study Thai characteristics in architecture that appear on the architecture of the Supreme Court. Using documentary and interview data, and analyzed the relationship between the two things.

The study found that Thai characteristics in architecture 4 major factors that are consistent with the buildings of the Supreme Court: 1) Thai architectural identity; It has a formal Thai style, applied Thai architecture. 2) Architectural elements; Grouping the buildings encloses the center, architectural elements comprise the base, body, and roof component, architectural refinement part comprises visual arts such as sculptures and Thai motifs comprising arches and gables, the relationship between the inside area of the functional is arranged in asymmetrical balance for the utility. 3) The relationship between architectural proportions and geometric principles; has similar parts to the grid system and the golden ratio system, and 4) materials and construction methods; Using modern structure and technology to replace the original material and using stucco patterns as a method of creating compositions.

Keywords: Thai architecture, Applied Thai architecture, The Supreme Court

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ สุพัฒน์ บุญยฤทธิ์กิจ ประธานหลักสูตร และอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโชค สิ้นบุญกุล ผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้การช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงสอนวิธีการทำงานที่ดีที่สุดทำให้ผู้วิจัยรู้จักพัฒนาตนเองในด้านการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำและแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบคุณคณะอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังทุกท่าน ที่สั่งสอนวิชาความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ และนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการทำวิจัยนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี ผู้ออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย

ขอขอบคุณสำนักงานศาลฎีกาที่อนุญาตที่ให้ความอนุเคราะห์พาเยี่ยมชมและเก็บข้อมูลสถานที่

ขอขอบคุณภาควิชาสถาปัตยกรรม เจ้าหน้าที่ อาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและข่าวสารเป็นอย่างดี

สำหรับคุณประโยชน์และคุณงามความดีอันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้ผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้ามาตลอดจนถึงทุกวันนี้ และอุทิศให้กับงานสถาปัตยกรรมอาคารศาล

วรรณลภา บุญบุตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	I
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญรูป.....	VII
สารบัญตาราง.....	X
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของงานวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม และ กรอบแนวคิด.....	7
2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทย.....	8
2.1.1 ประวัติสถาปัตยกรรมไทย.....	8
2.1.2 ประเภทงานสถาปัตยกรรมไทย.....	13
2.1.3 เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย.....	14
2.1.4 องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม.....	25
2.1.5 ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล).....	33
2.1.6 วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง.....	38
2.1.7 สรุปลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม.....	39
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารศาล.....	39

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และห้ามอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.1 อาคารศาลยุติธรรม ในประเทศไทย.....	39
2.2.2 ลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารศาลยุติธรรม.....	41
2.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารที่ทำการศาลฎีกา.....	49
2.2.4 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับอาคารที่ทำการศาลฎีกา.....	62
2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	64
3.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	65
3.2.1 กำหนดเครื่องมือการเปรียบเทียบจากกรอบแนวคิดการวิจัย.....	65
3.3 กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลวัตถุดิบที่ต้องการศึกษา.....	70
3.3.1 ส่วนลักษณะสถาปัตยกรรม.....	70
3.3.2 ส่วนสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ.....	75
3.4 ขั้นตอนในการวิจัย.....	75
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์.....	98
4.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา:อาคารที่ทำการศาลฎีกา	98
4.1.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรม อาคารศาล กรณีศึกษา:อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1	99
4.1.2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรม อา คาลศาล กรณีศึกษา:อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 2.....	123
4.1.3 สรุปผลการวิเคราะห์.....	126

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	140
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	140
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	142
บรรณานุกรม	143
ภาคผนวก	146
ประวัติผู้เขียน	152

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และห้ามอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 แสดงอาคารที่ทำการศาลฎีกา.....	2
1.2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	4
2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติสถาปัตยกรรมไทย	9
2.2 สักระยะเกี่ยวกับประวัติสถาปัตยกรรมไทย	12
2.3 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเภทงานสถาปัตยกรรมไทย.....	13
2.4 ประเภทงานสถาปัตยกรรมไทย.....	13
2.5 เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยภาพรวม.....	16
2.6 ลักษณะเชิงนามธรรม: ลักษณะความสงบนิ่ง ความเบา ความลอยตัว.....	18
2.7 ลักษณะเชิงนามธรรม: ลักษณะความร่มรื่น ความเย็นสบาย.....	19
2.8 ลักษณะเชิงนามธรรม: ลักษณะแสงแบบความมืด ความสลัว และ ความสว่าง	19
2.9 ลักษณะเชิงรูปธรรม	22
2.10 องค์ประกอบสถาปัตยกรรมภาพรวม.....	25
2.11 แสดงการเรียงตัวตามแนวยาว การรวมตัวรอบที่ว่าง การรวมตัวล้อมศูนย์กลาง.....	28
2.12 แสดงการสร้างองค์ประกอบลักษณะไตรภาค	28
2.13 องค์ประกอบสถาปัตยกรรมภาพรวม.....	29
2.14 แสดงเรือนไทยภาคกลางการยกตัวเรือน ลอยจากระดับพื้นในระยะที่สัมพันธ์กับขนาดร่างกายมนุษย์ มีการลดระดับพื้นตัวเรือนและชาน เพื่อระบายอากาศและเป็นที่นั่ง	31
2.15 แสดงสัดส่วนวงดงาม และ ลายเส้นแสดงความสัมพันธ์ของรูปทรงทั้งสามมิติ.....	34
2.16 แสดงการวิเคราะห์แปลนพระอุโบสถ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร ผ่านกราฟรูปคลื่น และ กราฟเส้น	35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และ VII อ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญรูป (ต่อ)

	หน้า
2.17 ลายเส้นแสดงฉันทลักษณ์ในรูปตั้งด้านสกัด	35
2.18 “หางหงส์ปากนก” ณ วัดกษัตราธิราช จ.พระนครศรีอยุธยา	36
2.19 “คันทวยหน้าตึกแตน” ณ ศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณาราม จ.เพชรบุรี และ หน้าบัน แป 3 ตัว	36
2.20 ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)	37
2.21 วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	38
2.22 แสดงแผนผังกรอบแนวคิดการวิจัย	39
2.23 ศาลยุติธรรมที่วราชอาณาจักร	41
2.24 อาคารศาลยุติธรรมยกเว้นศาลฎีกาในกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2563) จัดตามปีการสร้างอาคาร และแยกให้เห็นศาลยุติธรรมที่ย้ายออกมาจากบริเวณอาคารที่ทำการศาลฎีกาเก่า	48
2.25 ลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารศาล	49
2.26 ภาพถ่ายเก่า "ศาลสถิตยุติธรรม" ที่มีหอนาฬิกาตั้งอยู่บนอาคาร	51
2.27 ภาพถ่ายเก่า "ศาลสถิตยุติธรรม" ที่รื้อถอนหอนาฬิกาและเปลี่ยนหลังคาเป็นทรงปั้นหย้า	51
2.28 ภาพแบบอาคารศาลฎีกาของไทย แนวคิดการออกแบบของสถาปนิกในสมัยรัชกาลที่ 7 แต่ ไม่ได้ถูกสร้างจริง เรียกอาคารดังกล่าวว่า "ปราสาทยุติธรรม"	52
2.29 อาคารศาลฝ่งคลองคูเมืองเดิม สร้างขึ้นด้วยสถาปัตยกรรมโมเดิร์นยุคคณะราษฎร เสร็จในปี พ.ศ.2486	54
2.30 อาคารศาลฎีกาที่สร้างขึ้นแทนที่อาคารศาลสถิตยุติธรรม	55
2.31 ผังพื้นที่ใต้ดิน, ชั้น 1-5	57
2.32 หุ่นจำลองอาคารที่ทำการศาลฎีกา	60
2.33 แสดงผังอาคารชั้นที่ 1 และ รูปด้านอาคารที่ทำการศาลฎีกา	60

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และ VIII อ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
2.34 สถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา อาคารที่ทำการศาลฎีกา	62
3.1 แผนผังกรอบแนวคิดการวิจัย	64
3.2 แสดงการสร้างเครื่องมือด้วยการค้นหาลักษณะแนวคิดหลัก(สาระ).....	65
3.3 แสดงการสร้างเครื่องมือด้วยการระบุประกอบที่แสดงถึงลักษณะแนวคิดหลัก(สาระ)	66
3.4 แสดงการนำเครื่องมือมาทำแบบบันทึกการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม.....	70
3.5 เครื่องมือในการเตรียมวัตถุดิบ โดยการสำรวจ บันทึกภาพ บันทึกข้อมูลอาคารกรณีศึกษา	71
3.6 วัตถุดิบแบบสถาปัตยกรรมอาคารศาล รูปด้านรูปตัด อาคารที่ทำการศาลฎีกา.....	71
3.7 แบบสถาปัตยกรรมอาคารศาลแบบบันทึกข้อมูล อาคารกรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา .	72
3.8 แสดงเครื่องมือแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม (ส่วนรายละเอียดของหลักหรือขยายของหลัก)	72
3.9 แสดงเครื่องมือแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม (ส่วนรายละเอียดของหลัก)	73
3.10 แสดงขั้นตอนการวิจัย	74
4.1 แผนผังกรอบแนวคิดการวิจัย	98
4.2 การหาความสัมพันธ์โดยระบบตาราง.....	119
4.3 การหาความสัมพันธ์โดยระบบสัดส่วนทองคำ 1	120
4.4 การหาความสัมพันธ์โดยระบบสัดส่วนทองคำ 2	121
4.5 การหาความสัมพันธ์โดยระบบสัดส่วนทองคำ 3	122
4.6 การหาความสัมพันธ์โดยระบบสัดส่วนทองคำ 4	123

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่	
2.1 แสดงองค์ประกอบสถาปัตยกรรม: การจัดกลุ่มอาคาร.....	27
2.2 แสดงอาคารศาลยุติธรรมในประเทศไทย	42
2.3 แสดงอาคารศาลยุติธรรมปัจจุบัน (พ.ศ.2563).....	44
3.1 สัดส่วนของอาคารเทียบระยะขององค์ประกอบของอาคาร โดยใช้ทฤษฎีสัดส่วนทองคำเป็น หลักการมาตราสากลในการวัดระยะเพื่อเปรียบเทียบ.....	68
3.2 ตัวช่วยเครื่องมือและตัวช่วยวัดดูดิบ.....	69
3.3 แบบบันทึกการวิเคราะห์การวิเคราะห์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1	76
3.4 แบบบันทึกการวิเคราะห์การวิเคราะห์องค์ประกอบสถาปัตยกรรม อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วน ที่ 1	83
3.5 แบบบันทึกการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต.....	92
3.6 แบบบันทึกการวิเคราะห์วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1.....	92
3.7 แบบบันทึกการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา:อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 2	93
3.8 แบบบันทึกแสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 1	95
3.9 แบบบันทึกแสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 2	96
3.10 แบบบันทึกแสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2	97
4.1 แสดงผลการวิเคราะห์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1.....	99
4.2 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสถาปัตยกรรม อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1	107
4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต.....	118

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และ X อ่างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
4.4 แสดงผลการวิเคราะห์วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1	123
4.5 แสดงผลการวิเคราะห์วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 2	124
4.6 แสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 1	127
4.7 แสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 2	138
4.7 แสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2	139

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของงานวิจัย

การศึกษาการทำวิจัยนี้เริ่มมาจากความสนใจการบริหารปกครองประเทศที่ยึดโยงกับประชาชน อันมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนา และ เปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลาการปฏิรูปทางสังคมรวมถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งเป็นศิลปะการก่อสร้างของไทยที่แสดงถึงเอกลักษณ์ และยังมีความต้องการสร้างสถาปัตยกรรมไทยเพื่อรองรับการใช้งานต่างๆ ของอาคาร โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ทำการของหน่วยงานที่มีความสำคัญของประเทศในบทบาทหน้าที่ที่แสดงออกถึงการเป็นตัวแทนของการใช้อำนาจในการบริหารปกครองประเทศ

งานสถาปัตยกรรมไทยในอดีตแสดงออกถึงลักษณะพื้นฐานเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมที่บ่งบอกถึงพัฒนาการทางภูมิปัญญาไทยมาอย่างต่อเนื่อง แต่ได้แปรเปลี่ยนไปภายใต้อิทธิพลของสถาปัตยกรรมโมเดิร์นและกระแสโลกาภิวัตน์ และเมื่อไม่มีความจำเป็นทางการเมืองในการพึ่งพาแบบสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะไทย งานสถาปัตยกรรมในประเทศไทยโดยทั่วไปยึดแนวรูปแบบสากลรวมทั้งแนวรูปแบบท้องถิ่นนิยมตามความเหมาะสม แต่สำหรับอาคารประเภทที่มีความสำคัญระดับชาติ การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย ยังต้องการคำตอบที่เป็นการตอบโจทย์การแสดงออกเอกลักษณ์ไทยที่เหมาะสมสำหรับงานสถาปัตยกรรมในสังคมปัจจุบัน (โครงการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่, 2557)

หน่วยการวิจัยหรือกรณีการวิจัยนี้ จึงเลือกจากอาคารที่มีอยู่เดิมแล้ว โดยพิจารณาเบื้องต้นจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ปรากฏให้พบเห็นโดยทั่วไปมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารปกครองประเทศที่ยึดโยงกับประชาชน ซึ่งกรณีศึกษาดังกล่าวคือ “อาคารศาล” ศาลเป็นอาคารประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบการใช้งานและรูปแบบอาคารที่สำคัญ เป็นส่วนหนึ่งแสดงให้เห็นภาพรวมของการบริหารปกครองประเทศไทย

ศาลไทยในปัจจุบันมี 4 ประเภท (ศาลตุลาการ, 2562) ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และ ศาลทหาร โดยศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่วินิจฉัยประเด็นปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาทั้งปวง โดยเฉพาะคดีแพ่งและคดีอาญา เว้นแต่

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอื่น (เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง) ศาลยุติธรรมจึงเป็นศาลที่เกี่ยวข้อง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระหว่างประชาชนโดยตรง ศาลปกครองมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างราชการกับเอกชนหรือระหว่างราชการด้วยกันเอง เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ และ ศาลทหารมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีอาญาทหารและคดีที่มีอาญาทหารและคดีที่มีลักษณะพิเศษทางอาญา เช่น คดีอาญาที่ทหารตกเป็นจำเลยหรือคดีที่เกิดขึ้นในภาวะสงคราม หรือประกาศกฎอัยการศึก โดยปกติศาลทหารจึงไม่เกี่ยวกับประชาชนทั่วไป

จากประเภทของศาล การศึกษาครั้งนี้จึงเลือกศึกษาประเภทศาลยุติธรรมที่แสดงให้เห็นการบริหารปกครองประเทศที่ยึดโยงกับประชาชนโดยตรง และกรณีศึกษาศาลยุติธรรม “อาคารที่ทำการศาลฎีกา” ที่ตั้งแห่งสถาบันสูงสุดของอำนาจตุลาการ อันเป็นหนึ่งในสามของอำนาจอริปไตยของประเทศไทย (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550) เป็นอาคารที่แสดงถึงการใช้สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความสนใจในการศึกษา มาเป็นกรณีศึกษา

รูปที่ 1.1 แสดงอาคารที่ทำการศาลฎีกา

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

ปัจจุบันอาคารที่ทำการศาลฎีกาสร้างขึ้นใหม่ออกแบบในปี พ.ศ. 2530 ตั้งบริเวณเขตเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน เริ่มก่อสร้างทดแทนอาคารหลังเดิมที่ทรุดโทรมปลายปี พ.ศ. 2555 โดยออกแบบด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเพื่อให้เข้ากับบริเวณที่ตั้งอาคาร อาคารก่อสร้างเสร็จและมีการเปิดให้ใช้งานในปี พ.ศ.2562 จากความเป็นมาอดีตสู่ปัจจุบัน การได้ศึกษาการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกานี้ จะเป็นส่วนหนึ่งในการหาคำอธิบายเพื่อการศึกษาการใช้สถาปัตยกรรมไทยกับอาคารใช้สอยในปัจจุบันทั้งในแง่รูปธรรมและนามธรรม เพื่อเสนอการใช้ออกแบบและการอธิบายที่หลากหลายมากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้ผลงานออกแบบมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ งานวิจัยนี้จึงจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทดลองนำเสนอกระบวนการถอดและอธิบายรูปแบบความสัมพันธ์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมของกรณีศึกษาอาคารที่ทำการศาลฎีกา

จึงเป็นที่มาของงานวิจัย “ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา”

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล
กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตอาคารศาล ศึกษาทางกายภาพของอาคารศาลประกอบไปด้วย

1.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ งานวิจัย ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยรวบรวมและเรียบเรียงเกี่ยวกับลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม

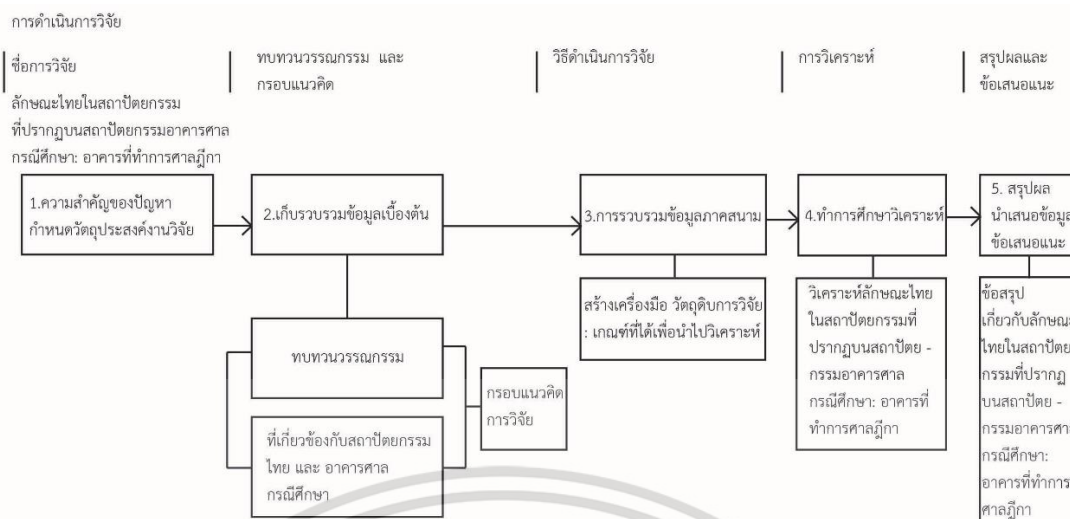
1.3.2 ศึกษาส่วนหลักคือลักษณะทางสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบอาคารศาล มุ่งศึกษาองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างรูปทรงของสถาปัตยกรรมเป็นหลัก ศึกษาส่วนเสริมคือเกี่ยวกับประวัติอาคารศาล

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

1.4.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยทั้งด้านข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 1.2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย (2563)

1.4.2 การทบทวนวรรณกรรม

1.4.1.1 การศึกษาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทย
 - 1.1) ประวัติสถาปัตยกรรมไทย
 - 1.2) ประเภทสถาปัตยกรรมไทย
 - 1.3) เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย
 - 1.4) องค์ประกอบสถาปัตยกรรม
 - 1.5) สัดส่วนความสัมพันธ์สถาปัตยกรรมหลักเรขาคณิต (หลักสากล)
 - 1.6) วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารศาล
 - 2.1) อาคารศาลยุติธรรม ในประเทศไทย
 - 2.2) ลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารศาลยุติธรรมในประเทศไทย
 - 2.3) ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารที่ทำการศาลฎีกา
 - 2.3.1) ประวัติอาคารที่ทำการศาลฎีกา
 - 2.3.2) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา
 - 2.3.3) เอกสารที่กล่าวถึงโครงการการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.4) สัมภาษณ์ผู้ออกแบบรศ.ดร. ภิญโญ สุวรรณศิริ ผู้ออกแบบ

1.4.1.2 การศึกษาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมและลักษณะเฉพาะของอาคารศาลในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร

1.4.1.3 การศึกษาเกี่ยวกับอาคารที่ทำการศาลฎีกา มีดังนี้

- 1) การเก็บข้อมูลเอกสาร
- 2) การเก็บข้อมูลจากการสังเกตสำรวจ
- 3) การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การวิจัย ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา : อาคารที่ทำการศาลฎีกา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1.4.2.1 ส่วนลักษณะสถาปัตยกรรม (ส่วนที่ 1)

1.4.2.2 ส่วนสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ (ส่วนที่ 2)

1.4.4 การสรุปผล

นำเสนอลักษณะของอาคารที่ทำการศาลฎีกา ที่แสดงออกมาจากลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมจากการวิเคราะห์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 สามารถอธิบายลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในสถาปัตยกรรมอาคารที่ทำการศาลฎีกา

1.5.2 เป็นอีกหนึ่งกรณีศึกษาเพื่อต่อยอดการศึกษาสถาปัตยกรรมอาคารศาลกับลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา (พ.ศ.2564) เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบโดยตรง (แบบสถาปัตยกรรม) และ ยังไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลการออกแบบเป็นทางการ ซึ่งอาจเก็บข้อมูลส่วนนี้ได้ยากเนื่องจากเป็นอาคารศาลสูงที่มีการระวางเพื่อความมั่นคงตามที่ทางสำนักงานศาลยุติธรรมได้ให้เหตุผลไว้จึงศึกษาได้จากแหล่งข้อมูลเท่าที่มีการเผยแพร่ให้ทราบ ซึ่งจากการสำรวจอาคารสถานที่จริง แบบสถาปัตยกรรมบางส่วนแตกต่างจากอาคารจริง เนื่องจากอาคารจริงมีการแก้ไขเพิ่มจากข้อมูลแบบสถาปัตยกรรมที่มีในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เรื่อง ทบทวนวรรณกรรม และ กรอบแนวคิด

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ประเด็นของลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา ต้องอาศัยความรู้ทางสถาปัตยกรรมไทย รวมถึงแนวคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทย
 - 2.1.1 ประวัติสถาปัตยกรรมไทย
 - 2.1.2 ประเภทสถาปัตยกรรมไทย
 - 2.1.3 เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย
 - 2.1.4 องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
 - 2.1.5 ความสัมพันธ์ส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)
 - 2.1.6 วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง
 - 2.1.7 สรูปลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม
- 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารศาล
 - 2.2.1 อาคารศาลยุติธรรม ในประเทศไทย
 - 2.2.2 ลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารศาลยุติธรรมในประเทศไทย
 - 2.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารที่ทำการศาลฎีกา
 - 2.2.3.1 ประวัติอาคารที่ทำการศาลฎีกา
 - 2.2.3.2 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา
 - 2.2.3.3 เอกสารที่กล่าวถึงโครงการการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา
 - 2.2.3.4 รศ.ดร. ภิญโญ สุวรรณคีรี ผู้ออกแบบ
 - 2.2.4 สรูปสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา อาคารที่ทำการศาลฎีกา
- 2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทย

รวบรวมทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทย โดยเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดซึ่งจากข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 แบบหลัก คือ สถาปัตยกรรมไทยแบบแผนหรือที่เรียกว่าไทยประเพณี และสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยหรือสมัยใหม่ ทั้งสองแบบมีความสัมพันธ์หรืออธิบายควบคู่กันไป โดยแหล่งที่มา มาจากผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย และผู้วิจัยเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทย

ทั้งนี้ การรวบรวมประกอบไปด้วยการศึกษาลักษณะไทยในอดีต เป็นการศึกษาส่วนที่เกี่ยวข้อง มีความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้กับอาคารสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยไม่รวมลักษณะไทยที่มีอยู่ในอดีตทั้งหมด และการศึกษาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ได้กำหนดแบ่งหัวข้อออกเป็นหมวดหมู่เพื่อความง่ายต่อการศึกษาแต่ละเนื้อหา ตามหัวข้อที่กล่าวข้างต้นดังต่อไปนี้

2.1.1 ประวัติสถาปัตยกรรมไทย

วนิดา พึ่งสุนทร (2547) กล่าวถึง ลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประเพณีที่ปรากฏ 7 ช่วงระยะเวลา ตามรัชสมัยการปกครองและรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (2536) กล่าวถึง ประวัติสถาปัตยกรรมอาคารในประเทศไทย 1) ลำดับสถาปัตยกรรม คือช่วง ร.1 - ร.7 หลังลำดับดังกล่าว ช่วงหลังจากนั้นได้บอกถึงปัจจัยแวดล้อมของช่วงนั้น ๆ กับงานสถาปัตยกรรม : อาคารสาธารณะ อาคารพักอาศัย และรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมไทย โดยแบ่งต่อเป็นช่วงคือ 2) ช่วง พ.ศ. 2475 - 2500 3) ช่วง พ.ศ. 2501 - 2515 4) ช่วงพ.ศ. 2516 - 2525 และ 5) ช่วงพ.ศ. 2526 - 2532

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2527) กล่าวถึง ประวัติสถาปัตยกรรมไทยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์และช่วงกรุงรัตนโกสินทร์โดยบอกเป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมในแต่ละช่วง

ชาตรี ประภิตนทการ (2547) กล่าวถึงประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม เหตุผลการนำรูปแบบศิลปะสถาปัตยกรรมมาใช้มาวิเคราะห์โดยอ้างอิงจากการเมืองและสังคม ตามช่วงเวลาที่ศึกษา คือช่วงรัตนโกสินทร์ ปีพ.ศ. 2394 - 2500 โดยแบ่งช่วงการเปลี่ยนแปลงเป็น 5 ช่วง คือ 1) ปลาย ร.3 - ร.4 : ความเสื่อมของความเชื่อไตรภูมิ งานสถาปัตยกรรมไทย เพิ่ม ลด นำกลับมาใช้ 2) ช่วง ร.5 : รับรูปแบบตะวันตกมาใช้กับอาคารแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี 3) ร.6 : ไทยประยุกต์ 4) ร.7

พ.ศ. 2475 : รูปแบบความเป็นไทยที่เป็นสากล (สถาปัตยกรรมแบบทันสมัย) 5) พ.ศ. 2490 - 2500

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รื้อฟื้นแบบจารีต + ไทยประยุกต์ และสถาปัตยกรรมช่วงหลังรัฐประหาร ปีพ.ศ. 2549 (สถาปัตยกรรมไทยหลังรัฐระหาร 14 กันยายน 2549, 2556)

วนิดา พึ่งสุนทร	พัฒนาการสถาปัตยกรรมไทยประเพณีสมัยรัตนโกสินทร์ ถึง สมัย ร.9	ประวัติสถาปัตยกรรมไทย
สมาคมสถาปนิก	รูปแบบอาคารในประเทศไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ถึง พ.ศ.2532	
ศิลปากร	ช่วงตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ถึง พ.ศ.2536	
ชาติรี ประกิจนันทการ	รูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ถึงปัจจุบันโดยอิงจากเหตุผลของสังคม การเมือง ถึง พ.ศ.2549	

รูปที่ 2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติสถาปัตยกรรมไทย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

จากข้อมูลเกี่ยวกับประวัติสถาปัตยกรรมไทย ใช้การแบ่งช่วงสถาปัตยกรรมโดยตามยุคสมัยต่างๆ เมื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบสามารถจัดแบ่งช่วงเวลาได้ 2 ช่วงหลักคือ ก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ และสมัยรัตนโกสินทร์ถึงปัจจุบัน

2.1.1.1 สถาปัตยกรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ถึงปัจจุบัน

อธิบายพัฒนาการลักษณะงานสถาปัตยกรรมไทยที่ปรากฏโดยกำหนดช่วงระยะเวลาการศึกษาเป็น 7 ช่วง (วนิดา พึ่งสุนทร, 2547) พร้อมกับการกล่าวถึงการนำรูปแบบศิลปะสถาปัตยกรรมมาใช้โดยอ้างอิงจากการเมืองและสังคม (ชาติรี ประกิจนันทการ, 2547) และลักษณะของงานสถาปัตยกรรมในประเทศไทยอื่น ๆ (วิมลสิทธิ์ หรยงกูร และคณะ, 2536) โดยอ้างอิงจากช่วงระยะเวลาข้างต้น ดังนี้

ระยะที่ 1 สมัย ร.1 - ร.2 รูปแบบสถาปัตยกรรมได้รับสืบทอดต่อเนื่องมาจากเดิมในสมัยอยุธยาตอนปลาย

ระยะที่ 2 สมัย ร.3 รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยแบบพระราชานิยม ลักษณะที่เห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนจากอาคารแบบทรงไม้มาเป็นลักษณะอาคารทรงตึกที่มีการประดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรมจากอิทธิพลจีน

ระยะที่ 3 สมัย ร.4 รูปแบบสืบทอดลักษณะต่อมา นำรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบพระราชานิยมมาผสมผสานกับรูปแบบการประดับตกแต่งแบบอิทธิพลตะวันตก อย่างการใช้รูปทรงโค้งรับน้ำหนักระหว่างช่วงเสาอาคารหรือนำวัสดุประเภทหินอ่อนที่มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศมาใช้ในการตกแต่ง เช่น การตกแต่งพระอุโบสถ ด้วยหินอ่อนของวัดบวรนิเวศวิหาร (วนิดา พึ่งสุนทร, 2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากทั้ง 3 ระยะดังกล่าว ในมุมมองทางการเมืองและสังคม แสดงให้เห็นถึงความเสื่อมของความเชื่อเรื่องไตรภูมิ และแนวคิดแบบสมัยใหม่เริ่มเข้ามา เกิดการเปลี่ยนทางสังคม ในทางการเมือง ผู้นำปรับตัวให้เข้ากับยุคเพื่อรักษาอำนาจ และ เริ่มรับอิทธิพลตะวันตกที่เข้ามาโดยมีการเพิ่ม ลด นำกลับมาใช้โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ปรากฏให้เห็นในรูปแบบงานศิลปะสถาปัตยกรรม ช่วงระยะที่ 1-3 ร.1-ร.3 อ้างอิงจากเรื่องไตรภูมิ โดยช่วง ร.3 ได้อิทธิพลแบบจีนเข้ามาปรากฏให้เห็นโดยการนำมาใช้กับการประดับตกแต่ง เมื่อเริ่มมีอิทธิพลตะวันตกเข้ามา แนวคิดความเชื่อจากภายในเริ่มเปลี่ยน ถึงช่วงระยะที่ 3 ช่วง ร.4 ได้มีการลดลักษณะแบบไตรภูมิลง เน้นพุทธวจนะแท้ นำรูปแบบของพุทธแท้กลับมาใช้ เพื่อเสริมความเป็นเหตุผลนิยมตามความคิดความเชื่อที่เปลี่ยนไป (ชาติรี ประภิตนทการ, 2547)

ระยะที่ 4 สมัย ร.5 มีการสร้างอาคารแบบตะวันตก รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี จึงมีรูปแบบและการตกแต่งที่มีลักษณะเดียวกับรูปแบบทางตะวันตก และ ลักษณะผสมผสานแบบไทยกับตะวันตกโดยรูปลักษณะภายนอกเป็นแบบไทยประเพณี แต่การประดับตกแต่งภายในเป็นแบบตะวันตก หรือการตกแต่งแบบสถาปัตยกรรมไทยเป็นหลักแต่บางส่วนเป็นแบบตะวันตก เช่น วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ในสมัยนี้บุคคลสำคัญในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีได้แก่ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้แสดงถึงการพัฒนารูปแบบนำรูปแบบศิลปะสถาปัตยกรรมแบบเขมรมาใช้ในการตกแต่ง ที่ปรากฏให้เห็นจากพระอุโบสถวัดราชาธิวาส นอกจากอาคารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ยังมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ประทับของพระมหากษัตริย์อย่าง รูปแบบพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นลักษณะผสมผสานแบบไทยกับตะวันตก

จากระยะที่ 4 ในมุมมองทางการเมืองและสังคม มีอาคารแบบตะวันตกเข้ามา เนื่องจากอาคารแบบไทยประเพณีไม่สามารถตอบสนองการใช้งานใหม่ และ เห็นเป็นอารยธรรมแสดงความเจริญ ที่ต้องการไปให้ถึง โดยเฉพาะการรับรูปแบบตะวันตกมาใช้กับอาคารเพื่อการใช้สอย ในแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ได้แก่ เครื่องราช, หน้าบัน, การตกแต่งภายใน มีการรวมศูนย์อำนาจ เช่น วันเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม มีการใช้สัญลักษณ์หน้าบันแสดงการรวมศูนย์ การรวบรวมพระพุทธรูปมาไว้ที่เดียวกัน เป็นต้น

ระยะที่ 5 สมัย ร.6 รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไม่ปรากฏความแตกต่าง แต่ปรากฏในอาคารที่มีความต้องการใช้พื้นที่ต่างไปจากเดิมอย่างอาคารเพื่อการศึกษา เช่น กลุ่มอาคารบริเวณโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยและหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระยะที่ 6 สมัย ร.7 รูปแบบสถาปัตยกรรมมีการพัฒนาไปอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยรูปแบบเปลี่ยนแปลงจากความต้องการใช้สอยเดิมมาเป็นประโยชน์ใช้สอยรูปแบบใหม่ การประยุกต์รูปแบบการตกแต่งเป็นรูปแบบเรียบง่ายแต่คงไว้ซึ่งระเบียบวิธีในการออกแบบทางสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ตัวอย่างเช่น ชุมประตูลี้สวดีโสภ (ศาสตราจารย์พระพรหมพิจิตร) เป็นต้น

จากระยะที่ 5 - 6 ในช่วงร.6 เนื่องจากวิกฤตทางอัตลักษณ์ จึงเน้นคุณค่างานแบบไทยประเพณีในลักษณะตัวแทนความเป็นไทย เป็นรูปแบบงานในอดีตที่สะท้อนความเจริญทัดเทียมตะวันตก กล่าวคือรูปแบบอาคารพื้นที่ใช้สอยเป็นแบบตะวันตก รูปลักษณะภายนอกเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี เป็นที่มาของสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ในยุคถัดมา และในช่วง ร.7 เป็นแบบสถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์แต่ไม่มีการประดับตกแต่งลวดลาย ซึ่งหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เกิดสถาปัตยกรรมแบบทันสมัย หมายถึงรูปแบบความเป็นไทยที่เป็นสากลถูกต้องตามสมัย และสถาปัตยกรรมไทยเครื่องคอนกรีตสะท้อนภาพลักษณ์สามัญชน เสมอภาค ชาตินิยมไทย ส่งผลต่อการสร้างสรรค์งานแบบไทยประเพณีในสมัยปัจจุบัน

ระยะที่ 7 สมัย ร.8 - ร.9 รูปแบบสถาปัตยกรรมมีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากความหลากหลายของความต้องการในการใช้สอยอาคาร ซึ่งในช่วงนี้เป็นการรื้อฟื้นแบบไทยประเพณีและไทยประยุกต์ ซึ่งในระยะนี้ สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (2536) มีการศึกษาลักษณะของงานสถาปัตยกรรมในประเทศไทยไว้ ดังนี้

พุทธศตวรรษที่ 11 - 20	รับอิทธิพลจากต่างชาติอินเดียเป็นแม่แบบมีกลุ่ม ขบรมเป็นควีนต่างๆ เรียกเป็นศิลปะสมัย ทวารวดี ศรีวิชัย หรือขอม ลพบุรี เชียงแสน สุโขทัย อยุธยา ล้าดับหรือรวมสมัยกัน		
พ.ศ. 1835	สมัยสุโขทัย		
พ.ศ. 1893	สมัยกรุงศรีอยุธยา		
	สมัยธนบุรี		
พ.ศ. 2325	สมัยรัตนโกสินทร์		
พ.ศ. 2325 - 2367 ร.1 พ.ศ. 2325 - 2352 ร.2 พ.ศ. 2352 - 2367	ร.1 - ร.2 รูปแบบสถาปัตยกรรมได้รับสืบทอดต่อเนื่อง มาจากเดิมในสมัยอยุธยาตอนปลาย		
พ.ศ. 2367 - 2394	ร.3 รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยแบบพระราชนิยม ลักษณะที่เห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนจากอาคาร แบบทรงไม้มาเป็นลักษณะอาคารทรงตึกที่มี การประดับตกแต่งทางสถาปัตยกรรมจาก อิทธิพลจีน		
พ.ศ. 2394 - 2411	ร.4 รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยมมาก ผสมผสานกับรูปแบบการตกแต่งแนวอิทธิพล ตะวันตกเช่นการใช้รูปทรงโค้งรับน้ำหนักการ นำวัสดุหินอ่อนมาใช้ในการตกแต่ง		
พ.ศ. 2411 - 2453	ร.5 (ปฏิรูปการปกครอง) รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยลักษณะผสมผสาน แบบไทย กับตะวันตก เช่นรูปลักษณะภายนอก เป็นแบบไทยประเพณี แต่การประดับตกแต่ง ภายในเป็นแบบตะวันตก		
พ.ศ. 2453 - 2468	ร.6 รูปแบบอาคารพื้นที่ใช้สอยเป็นแบบตะวันตก รูปลักษณะภายนอกเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทย ประยุกต์ เป็นที่ มาของสถาปัตยกรรมไทย ประยุกต์		
พ.ศ. 2468 - 2477	ร.7 (เปลี่ยนแปลงการปกครอง) รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยแบบประยุกต์การตกแต่ง เป็นรูปแบบเรียบง่ายหลังจากการเปลี่ยนแปลง การปกครอง เกิดสถาปัตยกรรมแบบทันสมัย และสถาปัตยกรรมไทยเครื่องคอนกรีต การเกี่ยวกับช่วงสงครามทันสมัย - สุริยุนิม		
พ.ศ. 2478 - 2560 ร.8 พ.ศ. 2478 - 2489 ร.9 พ.ศ. 2489 - 2559	ร.8 - 9 รูปแบบสถาปัตยกรรมมีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจาก ความหลากหลายของความต้องการ ในการใช้สอยอาคาร เป็นการรื้อฟื้นแบบไทยประ เพณี และไทยประยุกต์		

รูปที่ 2.2 สังเคราะห์เกี่ยวกับประวัติสถาปัตยกรรมไทย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

สรุปได้ว่า จากประวัติทั้งหมดนี้ เห็นได้ว่าประวัติแสดงความสัมพันธ์และความแตกต่าง
ลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เปลี่ยนไปตามเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 ประเภทงานสถาปัตยกรรมไทย

ประกิจ ลัคนผจง (2556) กล่าวถึง ประเภทของสถาปัตยกรรมไทยซึ่ง วนิดา พึ่งสุนทร อธิบายไว้ 4 แบบ คือ สถาปัตยกรรมทางศาสนาและความเชื่อ, สถาปัตยกรรมในพระมหากษัตริย์, สถาปัตยกรรมประเภทบ้านเรือนที่พักอาศัยของประชาชน และ สถาปัตยกรรมประเภทอาคารพาณิชย์ และอาคารสาธารณะ

ภิญโญ สุวรรณคีรี (2561) กล่าวถึง ประเภทงานสถาปัตยกรรมไทยจากผลงานการ ออกแบบของ รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี ได้แก่ ศาลาไทย, หอพระและศาล, เรือนไทย, เมรุ, อุโบสถ และวิหาร, เจดีย์ และสถาปัตยกรรมขนาดเล็กและศิลปกรรมไทย ซึ่งจากนอกเหนือจากประเภทงาน สถาปัตยกรรมไทยข้างต้น มีผลงานออกแบบประเภทอื่น ๆ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทย คือ อาคาร พิพิธภัณฑสถานและอาคารอเนกประสงค์ อาคารสาธารณะ

ภิญโญ สุวรรณคีรี	ศาลาไทย, หอพระและศาล, เรือนไทย, เมรุ, อุโบสถและวิหาร, เจดีย์ และสถาปัตยกรรมขนาดเล็กและศิลปกรรมไทย ผลงานอื่น ๆ ได้แก่ อาคารพิพิธภัณฑสถานและอาคารอเนกประสงค์ และ อาคารสาธารณะ	ประเภทงานสถาปัตยกรรมไทย
วนิดา พึ่งสุนทร	สถาปัตยกรรมทางศาสนาและความเชื่อ, สถาปัตยกรรมในพระมหากษัตริย์, สถาปัตยกรรมประเภทบ้านเรือนที่พักอาศัยของประชาชน และ สถาปัตยกรรมประเภทอาคารพาณิชย์และอาคารสาธารณะ	

รูปที่ 2.3 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเภทงานสถาปัตยกรรมไทย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

สถาปัตยกรรมทางศาสนาและความเชื่อ	ศาลาไทย, หอพระและศาล, เมรุ, อุโบสถและวิหาร, เจดีย์, ศาลาการเปรียญ, หอไตรปิฎก
สถาปัตยกรรมในพระมหากษัตริย์	พระตำหนัก, ที่ประทับ, พระที่นั่ง, ห้องพระโรง
สถาปัตยกรรมประเภทบ้านเรือนที่พักอาศัยของประชาชน	เรือนไทย
สถาปัตยกรรมประเภทอาคารพาณิชย์และอาคารสาธารณะ	อาคารสำหรับศึกษาเล่าเรียน อาคารทางราชการ อาคารสำหรับที่ประชุม ประกอบกิจกรรมสาธารณะ
สถาปัตยกรรมขนาดเล็กและศิลปกรรมไทย	มีความเกี่ยวข้องกับประเภทข้างต้น

รูปที่ 2.4 ประเภทงานสถาปัตยกรรมไทย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3 เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2560) กล่าวถึง เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้อง 5 ประการ ได้แก่

1) ลักษณะเชิงนามธรรม ประกอบด้วย ความเบา ลอยตัว, ความโปร่ง ความโล่ง, ความโอบล้อม, ความร่มรื่น ความเย็นสบาย ความสว่าง ความสลัว และ ความมืด และ ความสงบ ความสงัด

2) ลักษณะเชิงรูปธรรม ประกอบด้วย รูปแบบที่อิงกับวิถีธรรมชาติ: การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ต้นไม้ น้ำ, รูปแบบการจัดภูมิทัศน์: พื้นที่สีเขียว/พื้นที่ว่างกับอาคาร/ชุมชน, ลักษณะที่แสดงถึงภูมิปัญญาไทย (โดยพิจารณาในความเหมาะสมต่อการใช้ออกแบบบ้านในบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมปัจจุบันเสนอ 3 ประเด็นคือ การสื่อสารด้วยรูปแบบที่คุ้นเคย, รูปแบบหลังคาจั่ว, เทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน, ลักษณะเด่นๆของรูปแบบที่เกิดจากภูมิปัญญาไทย), ลักษณะพื้นถิ่นร่วมสมัย: อัตลักษณ์จากการสืบสานทางวัฒนธรรม

3) ลักษณะความงาม ประกอบด้วย ปัจจัยที่ทำให้เกิดความงาม, ลักษณะเด่นของความงาม: ความอ่อนช้อย (Gracefulness), ลักษณะเด่นของความงาม: ความละเอียดประณีต (Refinement)

4) รูปลักษณ์เชิงสัญลักษณ์ ประกอบด้วย รูปลักษณ์ตามคติความเชื่อ, รูปลักษณ์เพื่อการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ ได้แก่ การสื่อความหมายด้านเอกลักษณ์ไทย: สถาปัตยกรรมไทย ประเพณี/ไทยประยุกต์, การสื่อความหมายด้วยรูปลักษณ์สัญลักษณ์เฉพาะ (icon): เครื่องยอด/ดอกบัว/น้ำ/จั่ว, การสื่อความหมายเฉพาะ: ฐานานุลักษณ์/พลัง/อำนาจ, การสื่อความหมายด้านความเป็นชุมชนและคุณภาพชีวิต

5) ลักษณะไทย: ความเป็นไทย/วิถีไทย ประกอบด้วย จิตวิญญาณของความเป็นไทย - ความต่อเนื่องจากรากฐานประเพณี ได้แก่ ความเป็นไทยแบบทางการ, ความเป็นไทยตามที่นิยม

โชติ กัลยาณมิตร (2539) กล่าวถึง การพิจารณาหาทฤษฎีของสถาปัตยกรรมไทย โดยน่าที่จะถือหลักพุทธศาสนาตามแบบลัทธิเถรวาท จึงมีบทบาทอันสำคัญในการกำหนดรูปแบบของศิลปะและสถาปัตยกรรมไทยส่วนใหญ่ อันปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในรูปลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยที่สำคัญคือ เรื่อง ความสงบนิ่ง เบา ลอย แสดงออกมาในรูปแบบวัตถุกายภาพอย่างการสร้าง ความเบาในวัตถุ หลังคา ลดความหนาใหญ่ด้วยการซ้อนชั้นหลังคา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2527) กล่าวถึง เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยกับการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ไปสู่ความเป็นร่วมสมัย เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยแยกอุปลักษณะตามผลงาน ค่านิยม และตามยุค แบ่งเป็นเอกลักษณ์ภาคกลาง และเอกลักษณ์แต่ละภาค

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (2536) กล่าวถึง เอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมถึง พ.ศ. 2536 ว่า การออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยในประเทศไทย มี 3 แนวทางหลัก คือ แนวสากล แนวไทยประยุกต์ และแนวไทยประเพณี ซึ่งคุณค่าทางนามธรรมของงานสถาปัตยกรรมในอดีตเป็นสิ่งที่ควรแก่การศึกษาและนำมาประยุกต์กับงานออกแบบในยุคปัจจุบัน

ณัฐนรี สุขวงศ์ (2563) กล่าวถึง การทบทวนมุมมอง แนวคิด ของสถาปนิกที่ร่วมกันสร้างความเป็นไทยให้เกิดขึ้นในช่วง 60 ปี (พ.ศ. 2502 - พ.ศ. 2562) โดยอ้างอิงจากวารสารอาชีววิเคราะห์ข้อมูลโดยอธิบายรูปแบบของสถาปัตยกรรมผ่าน 3 หัวข้อ ดังนี้

1) รูปธรรม คือ การสร้างความเป็นไทยทางกายภาพ เช่น รูปแบบ (form) สัดส่วน (Proportion) การจัดวางผัง (Layout) หรือการใช้ลักษณะบางประการ และจากการวิเคราะห์การสร้างความเป็นไทยจากรูปธรรม ประกอบไปด้วย 1) การวางผังของอาคาร 2) หลังคา 3) การใช้องค์ประกอบ

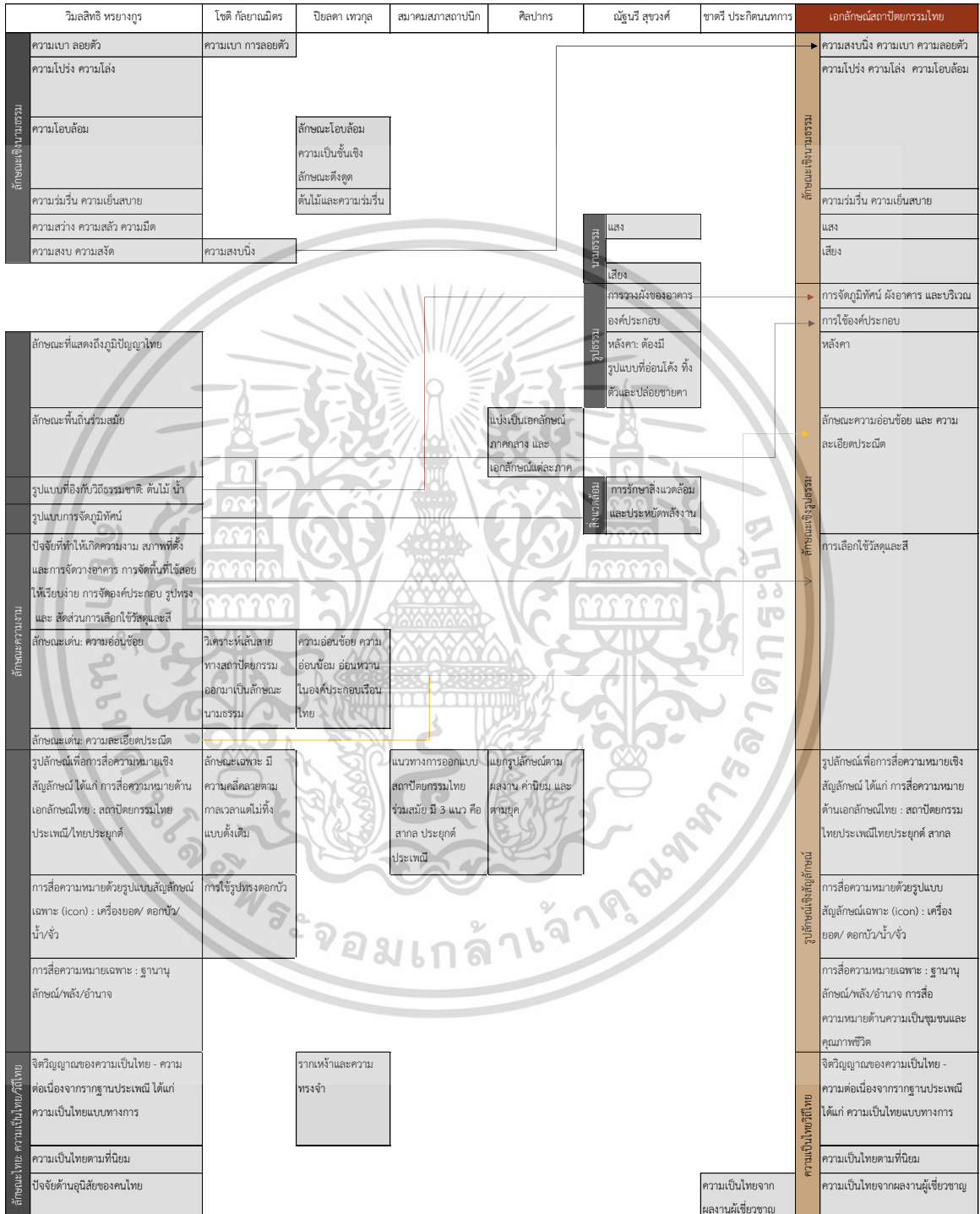
2) นามธรรม คือ แนวความคิด หลักการ หลักปรัชญาต่าง ๆ ซึ่งความเป็นไทยสามารถเกิดขึ้นได้จากความรู้สึกของผู้ใช้งาน และจากการวิเคราะห์การสร้างความเป็นไทยจากนามธรรม ประกอบไปด้วย 1) เสียง 2) แสง 3) แนวความคิดในการออกแบบ

3) สิ่งแวดล้อม คือ บริบทและสภาพแวดล้อม แสดงให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมที่ไม่ได้สนใจการใช้รูปแบบที่บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นไทยแต่เลือกที่จะแสดงความเป็นไทยผ่านทาง การวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อม หรือ การประหยัดทรัพยากร พลังงาน และจากการวิเคราะห์การสร้างความเป็นไทยจากสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วย 1) การประหยัดพลังงาน 2) บริบทและสภาพแวดล้อม

ม.ล.ปิยลดา เทวกุล (2542) กล่าวถึงคุณลักษณะเรือนไทย 5 ประการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ไทยในเชิงนามธรรมที่เรือนไทยสามารถตั้งอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน ทั้งในมิติกายภาพและมิติของความทรงจำ ได้แก่ 1) ต้นไม้และความร่มรื่น 2) ทิศทางแนวตั้ง และฐานานุกรูป 3) ลักษณะโอบล้อม ความเป็นชั้นเชิง ลักษณะดึงดูด 4) ความอ่อนช้อย อ่อนน้อม อ่อนหวาน ที่ปรากฏในองค์ประกอบของเรือนไทย เช่น เส้นสายโค้งของบันลุ่ม สัดส่วนทางตั้งของตัวเรือน ยอดแหลมของจั่วอื่น ๆ แสดงถึงความอ่อนช้อยในธรรมชาติ และ 5) รากเหง้าและความทรงจำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากข้อมูลข้างต้นสามารถอธิบายและสรุปได้ว่า เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย มีปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

รูปที่ 2.5 เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยภาพรวม

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

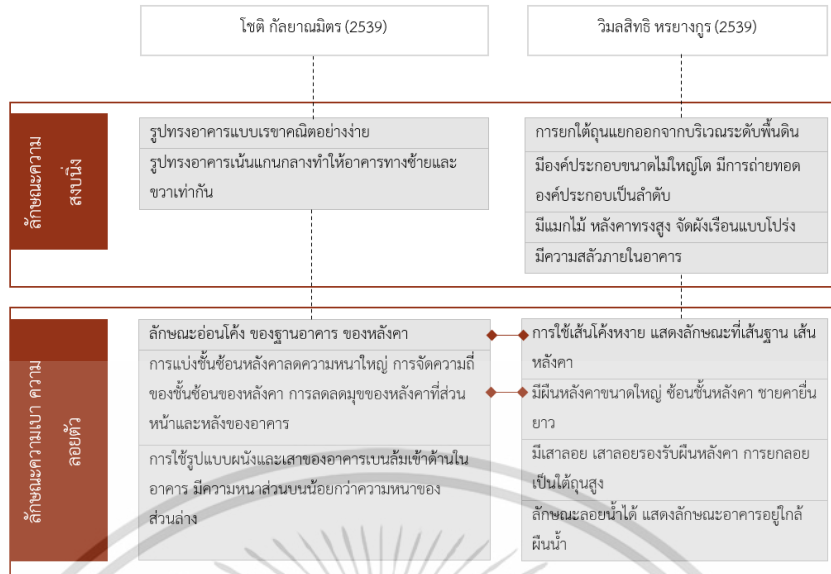
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3.1 ลักษณะเชิงนามธรรม

อธิบายถึงแนวความคิด หลักการ ความเชื่อ ที่ส่งผลต่อความรู้สึก (ณัฐนรี สุขวงศ์, 2563) ซึ่งสามารถแยกออกเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

1) **ความสงบนิ่ง ความเบา ความลอยตัว** ความสงบนิ่ง ความเบา ความลอยตัวคือการรับรู้ที่เกิดจากความเชื่อทางศาสนา โดยความสงบนิ่งมีการใช้รูปแบบอย่างง่ายของปริมาตรวัตถุเป็นตัวแทน อย่างการใช้รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสของมณฑป เจดีย์หรือวิหารคด รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าของโบสถ์หรือวิหาร รูปทรงกลมของพระเจดีย์ การเน้นแกนกลางทำให้ความรู้สึกในแง่น้ำหนักของปริมาตรวัตถุทางซ้ายและขวาเท่า ๆ กัน มีความมั่นคงไม่เคลื่อนไปในทิศทางใด ๆ (โชติ กัลยาณมิตร, 2539, หน้า 58) ซึ่งในอีกทางหนึ่งความสงบ ความสดคือการรับรู้ที่มาจากงานสถาปัตยกรรมไทยในอดีตของบรรยากาศอาคารศาสนาและอาคารที่อยู่อาศัยอย่างเรือนไทย โดยความสงบภายในเรือนไทยมีลักษณะเฉพาะ ดังนี้ รูปแบบเรือนยกใต้ถุนแยกออกจากบริเวณระดับพื้นดิน ทำให้มีอาณาบริเวณส่วนตัวที่เรือนและชาน, รูปแบบเรือนยกใต้ถุนและจัดวางผังเรือนแบบโปร่ง ทำให้มีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ, องค์กรประกอบขนาดไม่ใหญ่โต มีการถ่ายทอดองค์ประกอบเป็นลำดับ ทำให้สภาพแวดล้อมมีบรรยากาศความสงบ, แมกไม้ใกล้เรือนบริเวณโดยรอบ รูปแบบหลังคาทรงสูงและการจัดวางผังเรือนแบบโปร่ง เกิดการระบายอากาศที่ดีทำให้มีความร่มเย็นควบคู่กับความสงบ และความสลับภายในตัวเรือนสร้างบรรยากาศสงบนิ่ง (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560, หน้า 9-10) ส่วนความเบา ความลอยตัวแสดงออกในรูปวัตถุองค์ประกอบอาคารทางศาสนาเป็นลักษณะอ่อนโค้ง อย่างการใช้รูปฐานอาคารแบบโค้งท้องสำเภา โค้งของหลังคา ฐานชุกชี การแบ่งชั้นซ้อนหลังคาลดความหนาใหญ่ การจัดความถี่ของชั้นซ้อนของหลังคา เส้นขนานของชั้นซ้อนหลังคาที่ถี่ในส่วนล่าง และค่อย ๆ คลายลงเมื่อซ้อนห่างขึ้นไปในตอบน การลดมุขของหลังคาที่ส่วนหน้าและหลังของโบสถ์และวิหาร การใช้รูปแบบผนังและเสารอบทุกด้านของอาคารมีมุมเบนลึ้มเข้าด้านในอาคาร และ มีความหนาส่วนบนน้อยกว่าความหนาของส่วนล่าง การเน้นเส้นลึ้มและเบนของผนัง (โชติ กัลยาณมิตร, 2539, หน้า 58-62) ซึ่งในอีกทางหนึ่งความเบา ความลอยตัวเกิดจากลักษณะธรรมชาติ จากสภาพภูมิอากาศ ทำให้แสดงลักษณะที่มีผืนหลังคาขนาดใหญ่ และมีชายคายื่นยาว การมีเสาลอยรองรับ/หรือการยกลอยเป็นใต้ถุนสูง, ตามลักษณะลอยน้ำได้ แสดงลักษณะอาคารอยู่ใกล้ผืนน้ำ, ตามลักษณะการใช้เส้นโค้งหงาย แสดงลักษณะที่เส้นฐานและเส้นหลังคา (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

สรุปได้ว่า ลักษณะความสงบนิ่ง ความเบา ความลอยตัว มีดังนี้

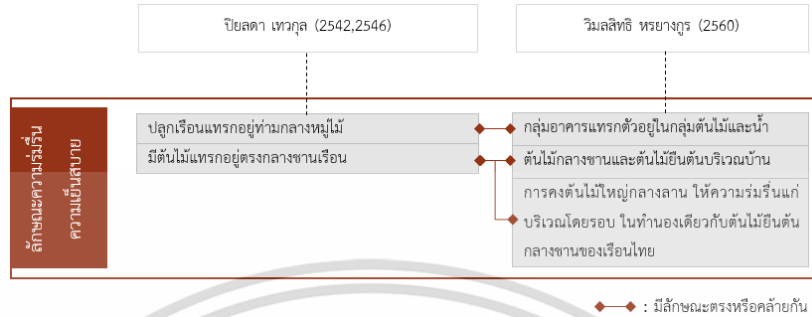
รูปที่ 2.6 ลักษณะเชิงนามธรรม: ลักษณะความสงบนิ่ง ความเบา ความลอยตัว
ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

2) ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบล้อม คือการรับรู้ที่เกิดจากปัจจัยด้านภูมิอากาศ และด้านสภาพวิถีชีวิต ลักษณะโปร่งรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้เสาลอยในส่วนระเบียงทางเดิน การแสดงโครงสร้างอาคาร (ส่วนเสาและโครงหลังคา) พร้อมช่องแสงหรือหลังคาโปร่งแสง การใช้ระแนง และเกล็ด รวมทั้งการใช้แผงโปร่งที่ได้ออกแบบให้มีลวดลายเฉพาะ ลักษณะโล่งจากการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร การออกแบบพื้นที่โล่งภายนอก ให้มีลักษณะชาน หรือ ลานโล่งที่ห้อมล้อมด้วยอาคารที่มีลักษณะปิดล้อมหรือโอบล้อม ความโอบล้อมเกิดจากการสร้างสรรค์ลักษณะโอบล้อมทางสถาปัตยกรรม จากลักษณะปิดล้อมโดยรอบด้วยอาคาร หรือ ระเบียงทางเดินที่มีเสาเรียง ลักษณะปิดล้อมเพียงบางส่วน ซึ่งมักมีรูปแบบปิดล้อมแบบตัว U ที่เชื่อมต่อกับระเบียงทางเดิน หรืออาจเป็นลักษณะปิดล้อมในลักษณะอื่น ๆ (วิมลสิทธิ หรยางกูร, 2560) ซึ่งลักษณะโอบล้อมเป็นหนึ่งในคุณลักษณะเรือนไทย (ม.ล.ปิยลดา เทวกุล, 2542)

3) ความร่มรื่น ความเย็นสบาย คือการรับรู้ที่เกิดจากการอาศัยวิถีตามธรรมชาติจาก ความร่มรื่นที่นำไปสู่ความรู้สึกเย็นสบาย โดยอาศัยวิถีธรรมชาติจากร่มเงาของกลุ่มต้นไม้ ความเย็นจากแหล่งน้ำ และ กระแสลม ที่นำไปสู่การระบายอากาศที่ดี (วิมลสิทธิ หรยางกูร, 2560) ม.ล.ปิยลดา เทวกุล กล่าวถึงคุณลักษณะเรือนไทย 5 ประการ ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ไทยในเชิงนามธรรมที่เรือนไทยสามารถตั้งอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน ทั้งในมิติกายภาพและมิติของความทรงจำ

ซึ่งการมีองค์ประกอบต้นไม้และความร่มรื่นเป็นหนึ่งในลักษณะเฉพาะของเรือนไทย การปลูกเรือนในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

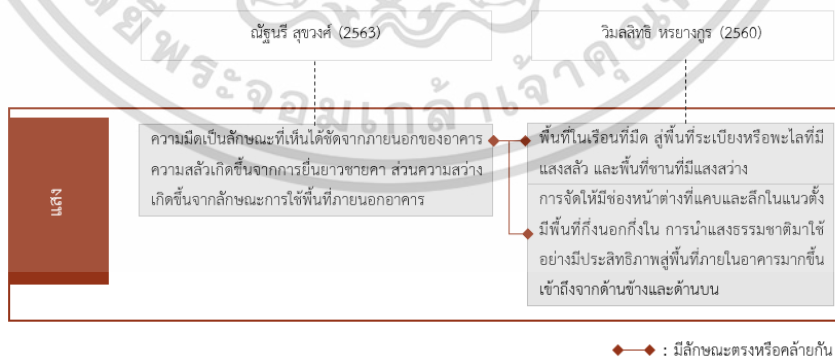
อดีตเป็นการปลูกแทรกอยู่ท่ามกลางหมู่ไม้ ไม่ได้ปลูกเรือนอยู่โดด ๆ รวมทั้งการมีต้นไม้แทรกอยู่ตรงกลางชานเรือน (ปิยลดา เทวกุล ทวีปรังษีพร, 2546)

รูปที่ 2.7 ลักษณะเชิงนามธรรม: ลักษณะความร่มรื่น ความเป็นสบาย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

4) แสง คือการรับรู้ที่เกิดจากสถาปัตยกรรมไทยในอดีตมีช่วงจังหวะของแสงแบบความมืด ความสลัว และความสว่าง โดยความมืดเป็นลักษณะที่เห็นได้ชัดจากภายนอกของอาคาร ความสลัวเกิดขึ้นจากการยื่นยาวชายคา ส่วนความสว่างเกิดขึ้นจากลักษณะการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร (ณัฐนรี สุขวงศ์, 2563) ตัวอย่างการจัดลำดับแสงของเรือนไทยคือ พื้นที่ในเรือนที่มีมืด สู่พื้นที่ระเบียงหรือพะไล ที่มีแสงสลัว และพื้นที่ชานที่มีแสงสว่าง ตัวอย่างในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ เช่น การจัดให้มีช่องหน้าต่างที่แคบและลึกในแนวตั้ง มีพื้นที่กึ่งนอกกึ่งใน การนำแสงธรรมชาติมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพสู่พื้นที่ภายในอาคารมากขึ้น เข้าถึงจากด้านข้างและด้านบน เป็นต้น (วิมลสิทธิ หรยางกูร, 2560)

รูปที่ 2.8 ลักษณะเชิงนามธรรม: ลักษณะแสงแบบความมืด ความสลัว และ ความสว่าง

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) เสียง คือเสียงระฆังที่เป็นความคุ้นเคยและเชื่อมโยงความรู้สึกได้ (ณัฐนรี สุขวงศ์, 2563)

2.1.3.2 ลักษณะเชิงรูปธรรม

1) การจัดภูมิทัศน์ ผังอาคาร และบริเวณโดยรอบ

การจัดภูมิทัศน์และผังอาคาร การจัดภูมิทัศน์พื้นที่สีเขียวบนลานจัดด้วยไม้กระถาง พื้นที่สีเขียวในลานจัดเป็นพื้นที่เชื่อมต่อในทำนองเดียวกับลาน และการจัดวางผังโดยการสร้างพื้นที่ปิดล้อม (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560) ดังที่ณัฐนรี สุขวงศ์ (2563) กล่าวว่า การวางผังในลักษณะของกลุ่มอาคาร โดยให้อาคารปิดล้อมพื้นที่ตรงกลางคล้ายกับกลุ่มเรือนไทยคหบดี การวางผังในแง่การจัดพื้นที่ใช้สอย การใช้งานพื้นที่อาคารแต่ละหลังอาจแตกต่างกัน พื้นที่หลักประกอบด้วยลานเชื่อมต่อกับตัวเรือนซึ่งแยกเรือนต่าง ๆ มีรูปแบบเป็นหลัง ๆ แยกจากกันซึ่งแสดงถึงภูมิปัญญาไทย ในแง่ของความงาม การจัดพื้นที่ใช้สอยของเรือนนับว่ามีความเรียบง่าย เป็นพื้นที่ว่าง ๆ ไม่มีเครื่องเรือน การจัดวางทิศทางต่าง ๆ และการกำหนดสัดส่วนของเรือนไทยส่วนใหญ่ เป็นผลของการวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ตามที่ปรากฏในหนังสือ “ปลูกเรือน” โดยเสถียรโกเศศ ความงามพิจารณาได้จากประโยชน์ใช้สอย สิ่งที่มีประโยชน์ใช้สอยดี ก็มีความหมายทางด้านความงามมากตาม (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560) ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมเชิงรูปธรรม

บริเวณโดยรอบ เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยในแง่ของความงาม สถาปัตยกรรมและภูมิวัฒนธรรมโดยรอบบริเวณที่ตั้งเป็นปัจจัยสนับสนุนทางสุนทรียภาพ เช่น ที่ตั้งในย่านที่มีมรดกทางวัฒนธรรม ที่ตั้งที่ห้อมล้อมด้วยทิวทัศน์งดงาม ฯลฯ ทำให้ต้องมีความพิถีพิถันในการจัดวางอาคารและงานภูมิทัศน์ในผังบริเวณ เพื่อเป็นการตอบรับสภาพแวดล้อมโดยรอบ ทั้งมุมมองและความต่อเนื่องของภูมิทัศน์ ตลอดจนการคงไว้ซึ่งต้นไม้ยืนต้นรวมทั้งการคำนึงถึงระบบนิเวศของสภาพที่ตั้ง การแทรกตัวของอาคารลงในดงต้นไม้ ในความสัมพันธ์กับธรรมชาติ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

บริเวณโดยรอบกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ในแง่ของภูมิปัญญาไทย เรือนมักแทรกตัวอยู่กลางดงไม้นานาพรรณ รวมทั้งอยู่ใกล้ซัดน้ำ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560) ดังนั้นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติคือการสร้างความเชื่อมโยงสถาปัตยกรรมกับธรรมชาติ กรณีต้นไม้ เช่น ออกแบบให้อาคารแทรกตัวอยู่ท่ามกลางดงต้นไม้ ซึ่งช่วยลดทอนความร้อนในบริเวณโดยรอบ มาจากภูมิปัญญาเดิมในการสร้างสภาวะสบาย กรณีน้ำ เช่น ออกแบบที่มีการนำน้ำมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ให้สอดคล้องกับบริบท (สอดคล้องกับความร่มรื่น ความเย็นสบายของสวนนามธรรม) (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) การใช้องค์ประกอบ

การใช้องค์ประกอบที่แสดงถึงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย ตัวอาคารมีลักษณะไตรภาค คือ มีส่วนใต้ถุนยกพื้นลอย ส่วนตัวเรือนที่มีโครงสร้างสอบเข้า และส่วนหลังคาจั่วสูงทรงจอมแห แสดงถึงภูมิปัญญาไทย (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560, หน้า 13) ดังที่ ญัฐนรี สุขวงศ์ (2563) กล่าวว่า การใช้ องค์ประกอบ อย่างเช่น “ชานและใต้ถุน” เป็นวิธีที่สถาปนิกมักจะเลือกใช้ในแง่ที่สถาปนิกมักจะเลือกใช้เพื่อให้อาคารมีลักษณะไทยจากวารสารอาษา ในแง่ของความงาม การจัดองค์ประกอบที่มีลักษณะรายล้อม หรือเชื่อมต่อกับชาน หรือลาน อาจเป็นสูตรสำเร็จที่นำไปสู่ความงามที่เกิดจากการใช้สอยที่สะดวก รวมทั้งการรับรู้ที่ต่อเนื่อง จึงพบอาคารพักอาศัยในลักษณะรายล้อมพื้นที่ว่างตรงกลางที่เป็นพื้นที่ปิดล้อม (enclosed space) ปรากฏอยู่ทั่วโลกในยุคต่าง ๆ กัน ทั้งบ้านจีน บ้านกลุ่มประเทศอิสลาม บ้านแถบเมดิเตอร์เรเนียน บ้านในอเมริกาใต้ รวมทั้งอียิปต์โบราณ เป็นต้น (Rapoport, 1969)

3) หลังคา

หลังคาแสดงความเป็นไทยได้จะต้องมีรูปแบบที่อ่อนโค้ง ทั้งตัวและปล้อยชายคาให้ยื่นยาว จนเกิดเงาเป็นจุดเด่นของสภาพแวดล้อมแบบร้อนชื้น เป็นลักษณะที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของความเป็นไทย (ญัฐนรี สุขวงศ์, 2563, หน้า 42) รูปทรงหลังคาจั่ว เป็นลักษณะเด่นของรูปแบบสถาปัตยกรรมทั้งอาคารบ้านพักอาศัยและอาคารทางศาสนา ที่แสดงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย หลังคาทรงจั่วจึงมีลักษณะทางสุนทรียภาพ ที่กำกับด้วยสัดส่วน ความลาดชัน และเส้นสายทรงจอมแห ซึ่งมีความงามที่สุดที่อธิบายได้ด้วยหลักการจากการคำนวณทางคณิตศาสตร์ (หลวงยุคตเสวีวิวัฒน์, 2520, 2512) การสื่อสารด้วยรูปแบบที่คุ้นเคยอย่างรูปแบบหลังคาจั่วแสดงถึงภูมิปัญญาไทย

4) ลักษณะความอ่อนช้อยและความละเอียดประณีต

ปิยลดา เทวกุล ทวีปริงสีพร (2546) กล่าวถึงความงามและความอ่อนช้อยในเรือนไทย “ลักษณะทางสุนทรียภาพของเรือนไทยนั้นแสดงออกในหลายมิติ ที่เห็นได้ชัดที่สุดคงเป็นเส้นสาย นุ่มนวลอ่อนหวานของปั้นลมหลังคา ตัวเหงา (ส่วนประกอบที่อยู่ตรงปลายจั่วหลังคา ซึ่งดูเฝื่อน ๆ คล้ายท่ามือในรำไทย) เสากลมเรียวยาว และความประณีตของส่วนประกอบเรือน” เส้นสายอ่อนช้อย จึงปรากฏอยู่ทั่วไปในสถาปัตยกรรมที่ต้องการสื่อลักษณะไทย

ลักษณะที่แสดงถึงความละเอียดประณีต มีการประดับประดา มีลวดลายตกแต่งอย่างวิจิตรแสดงความศรัทธาต่อศาสนา รวมทั้งฐานานาคศักดิ์ในงานสถาปัตยกรรม เมื่อสถาปัตยกรรมโมเดิร์นเริ่มมีอิทธิพลทั่วโลก พร้อมแนวคิดที่ปฏิเสธการประดับประดา ซึ่งงานสถาปัตยกรรมในประเทศไทยก็

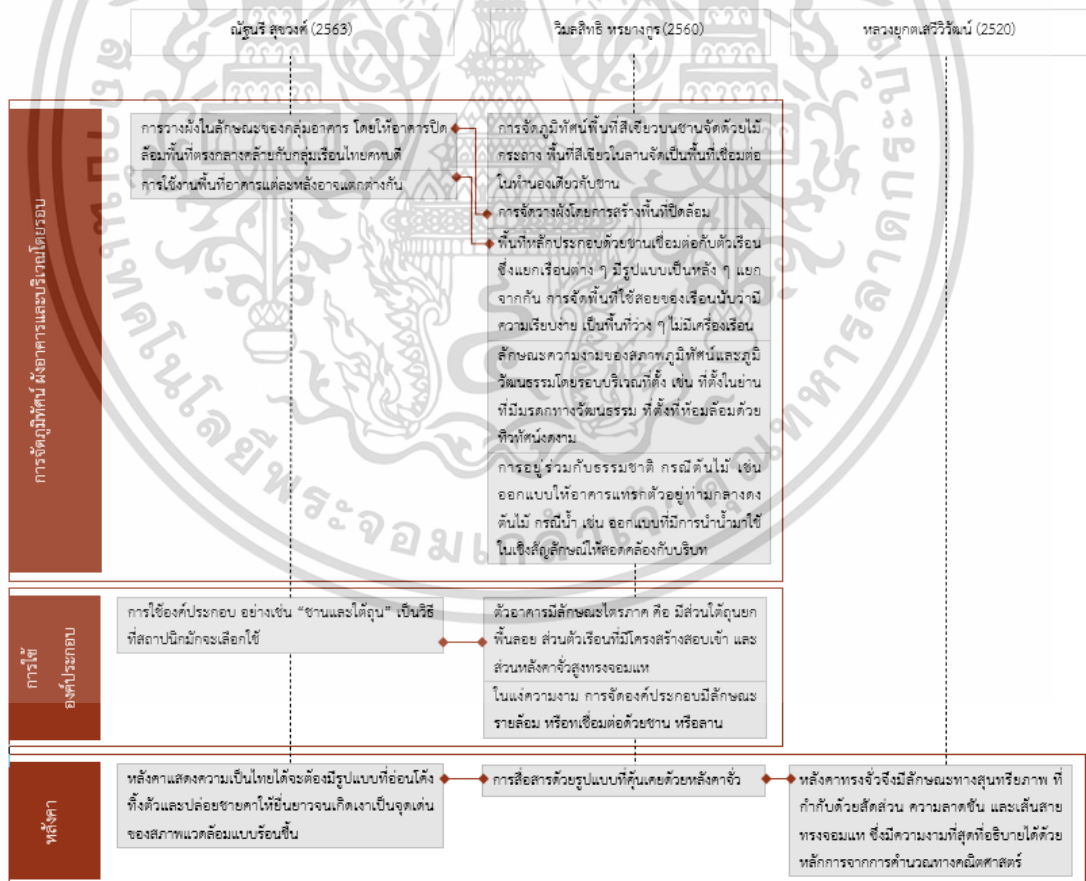
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้รับอิทธิพลเช่นเดียวกัน สำหรับอาคารทั่วไปการประดับที่ยังมีอยู่มากเป็นการใช้ในเชิงสัญลักษณ์เพื่อ
 การแสดงลักษณะเอกลักษณ์ไทย (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

5) การใช้วัสดุและสี

ในแง่ของภูมิปัญญาไทย ลักษณะโดดเด่นของเรือนไทยภาคกลางเป็นเรือนไม้รูปแบบ
 มาตรฐาน ชั้นเดียวยกพื้นลอยบนเสา ใต้ถุนโล่ง มีโครงสร้างระบบเสาและคาน มีช่วงเสาเรือนเป็น
 ระบบเลขคี่ (3 ช่วง หรือ 5 ช่วง)

ในแง่ความงาม เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยและความงามมีส่วนที่เกิดจากวัสดุและสีที่
 เลือกใช้ การเลือกใช้วัสดุพื้นถิ่นย่อมนำไปสู่ลักษณะพื้นถิ่น พร้อมสีสนับและความงามแบบพื้นถิ่น จึง
 พบว่าอาคารประเภทโรงแรมรีสอร์ทมักมีรูปแบบและการเลือกใช้วัสดุพื้นถิ่น โดยเฉพาะรูปแบบ
 กระท่อม หลังคาทรงจั่วหรือปั้นหยา มุงหลังคาจาก แฝก หรือกระเบื้องดินเผา โครงสร้างไม้ ปูพื้นไม้/
 กระเบื้องดินเผา (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

รูปที่ 2.9 ลักษณะเชิงรูปธรรม

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3.3 รูปแบบเชิงสัญลักษณ์

1) รูปแบบเพื่อการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์

1.1) การสื่อความหมายด้านเอกลักษณ์ไทย

ในภาพรวมความพยายามในการสื่อความหมายด้านเอกลักษณ์ไทยในอดีตที่ผ่านมา ได้มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี และรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ มาใช้โดยที่ได้มีการลดทอนรายละเอียดของรูปแบบไทยประเพณีลง นอกจากเพื่อให้สอดคล้องกับงานโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กแล้ว ยังต้องการลดความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่มีมาแต่เดิมในมิติฐานานุลักษณะรูปแบบทั้งสองไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารความหมายเชิงสัญลักษณ์ซึ่งมีมาแต่เดิม แต่มุ่งแสดงออกลักษณะความเป็นไทยในอาคารสำหรับสามัญชน (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560) คณะอนุกรรมการส่งเสริมสถาบันชาติ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2527) กล่าวถึงแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ไทย มี 3 แนว คือสากล ประยุกต์ และ ประเพณี

1.2) การสื่อความหมายด้วยสัญลักษณ์เฉพาะ (icon)

กระแสโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลครอบคลุมไปทั่วทุกส่วนของโลก การสื่อสารเอกลักษณ์ไทยได้ลดความสำคัญลง เป็นเพียงการสื่อสารรูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะ (icon) ด้วยองค์ประกอบเฉพาะ เช่น รูปทรงยอดแหลม รูปทรงจั่ว รูปทรงดอกบัว ฯลฯ

1.3) การสื่อความหมาย ฐานานุลักษณะ/พลัง/อำนาจ

หรือการสื่อความหมายลำดับศักดิ์ จากความเป็นระเบียบมากขึ้นน้อยต่างกันในงานสถาปัตยกรรม (วิระ อินพันทัง, 2560) โดยพิจารณาจากลักษณะสมมาตรและแนวแกน หรือพิจารณาลำดับศักดิ์จากลำดับ ระดับและลดทอนการประดับที่แตกต่างกัน ลักษณะของสถาปัตยกรรมสะท้อนพลังและอำนาจของผู้สร้าง รวมทั้งศรัทธาที่มีต่อศาสนา (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

2.1.3.4 ความเป็นไทยวิถีไทย

ความเป็นไทย/วิถีไทย ประกอบด้วย จิตวิญญาณของความเป็นไทย คือ ความต่อเนื่องจากรากฐานประเพณี สองสิ่งหลัก ได้แก่ ความเป็นไทยแบบทางการ, ความเป็นไทยตามที่นิยม

ความเป็นไทยหมายถึง การแสดงออกจิตวิญญาณของความเป็นไทยที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจากรากฐานประเพณี ทั้งความเป็นไทยแบบทางการ (Formal Thainess) และความเป็นไทยตามที่นิยม (Popular Thainess) ความเป็นไทยได้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองในความพยายามสร้างสรรค์ลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมเพื่อสื่อถึงความเป็นชาติไทย เมื่อเป็นความต้องการ

ทางการเมืองในการส่งเสริมชาตินิยม ซึ่งอาจมาจากสาเหตุต่าง ๆ กันตามช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคมที่มีชนชั้นใหม่ ๆ เกิดขึ้น พร้อม การแย่งชิงทรัพยากร ความเป็นไทยก็ถูกแทนที่ด้วยกลไกอื่น ๆ เพื่อใช้อำนาจในการแก้ปัญหาของชาติ เช่น ความเป็นประชาธิปไตย ฯลฯ

ความเป็นไทยตามที่นิยมของคนไทยทั่วไป ยังมีมิติพื้นฐานที่แอบแฝงอยู่คือลำดับชั้นใน โครงสร้างสังคม รวมทั้งศักยภาพในการปรับเปลี่ยน ได้ทำให้มีการจัดระเบียบที่ซ่อนอยู่ในหลากหลาย ลักษณะของความเป็นไทย ทศนคติเชิงบวกที่แสดงออกถึงความร่าเริง ความสนุกสนาน ได้สะท้อนให้ เห็นในรูปแบบงานสถาปัตยกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางสถาปัตยกรรมโพสต์โมเดิร์นที่เน้นมิติการ สื่อสารแทนสุนทรียภาพ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

ชาติรี ประกิตนันทการ (2556) กล่าวถึงการนำบริบทแวดล้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ และ การเมืองมาร่วมวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจสถานะและความหมายของศิลปะและสถาปัตยกรรม โดย อธิบายว่า การศึกษาศิลปะและสถาปัตยกรรมไทยที่ผ่านมาจะมุ่งพิจารณามิติด้านสุนทรียศาสตร์เป็น สำคัญ อธิบายความงามภายใต้กรอบคิดราชานีนิยมและชาตินิยม และ เชื่อว่าความเป็นไทยไม่มีอยู่ จริง เนื่องจากพิจารณาวัตถุประสงค์ของและงานสถาปัตยกรรมที่ถูกสร้างขึ้นบนฐานความคิดว่า ความเป็น ไทยเกิดจากค่านิยมที่บ่มเพาะมา ดังนั้นตัวงานสถาปัตยกรรมไทยเป็นส่วนปลูกฝังจิตสำนึกความเป็น ลักษณะไทยนั้นในสังคมด้วย ซึ่งจากแนวคิดนี้ได้กล่าวถึงวิธีออกแบบความเป็นไทยในสถาปัตยกรรม (แบบผู้เชี่ยวชาญ) ผู้วิจัยเห็นว่า หมายถึงนิยามความเป็นไทยจากผลงานผู้เชี่ยวชาญ สถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่ ว่าด้วยหลัก 4 ข้อ คือ 1) Less is a bore. น้อยนั้นน่าเบื่อ 2) การสร้างทิวทัศน์ลักษณะ (ไทย - ลากล) 3) จั่วไทย สิ่งที่ขาดไม่ได้ 4) โฉมหน้า หีบห่อชั้นสุดท้ายของความเป็นไทยแบบผู้เชี่ยวชาญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.4 องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

บุญโฮย สุวรรณศิริ	วินิตา พึ่งสุนทร	วิมลสิทธิ์ หยางงูร	โชติ วัฒนยามิตร	ฤทัย ใจจงรัก	วัชร วัชรวิชัย	สมคิด จิระทัศน์กุล	องค์ประกอบสถาปัตยกรรม
การแต่งฐานานุกาถ์	สักขะและโถงภาค	ทิศทาง	การวางแนวและทิศทาง		แนวแกน		ทิศทาง
		แนวแกน					แนวแกน
		การกำหนดลำดับ	จัดเรียงตำแหน่งอาคารฝั่งวัด				การกำหนดลำดับ
		ระดับ			ระดับโนนเรือไทย		ระดับ
		วางอาคารเรียงเป็นแนว					วางอาคารเรียงเป็นแนว
		วางอาคารโอบล้อมที่ว่าง					วางอาคารโอบล้อมที่ว่าง
		วางอาคารโอบล้อมศูนย์กลาง					วางอาคารโอบล้อมศูนย์กลาง
		โดรงภาค	กล่าวถึงวัดในประเทศไทย				สักขะและโถงภาค
		การแต่งฐานานุกาถ์	พื้นฐานทางศาสนา สังคม และ				การแต่งฐานานุกาถ์
		จักรวาลจำลอง	สังคมกับสักขะและเรือไทย				จักรวาลจำลอง
		สักขะและอนุสาวรีย์	อนุสาวรีย์				สักขะและอนุสาวรีย์
		เชื่อมปะชัโฮยให้ต่อเนื่อง					เชื่อมปะชัโฮยให้ต่อเนื่อง
		เพื่อความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย					เพื่อความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย
		เพื่อการขยายตัว					เพื่อการขยายตัว
		เพื่อกรรมวิธีก่อสร้างที่					เพื่อกรรมวิธีก่อสร้างที่
		รูปทรงและสัดส่วนของหลังคา					อาคารและการเปิดโล่ง
		อาคารและการเปิดโล่ง					อาคารและการเปิดโล่ง
		เพื่อความสะดวกสบาย					เพื่อความสะดวกสบาย
		สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่					สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่
		สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นร่วมสมัย					สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นร่วมสมัย
อาคารและสักขะและเรือไทย					อาคารและสักขะและเรือไทย		
อาคารและสักขะและเรือไทย					อาคารและสักขะและเรือไทย		
ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ					ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ		
รูปทรงและสัดส่วนของอาคาร					รูปทรงและสัดส่วนของอาคาร		
การยกพื้น ฐานอาคาร บัซัน					การยกพื้น ฐานอาคาร บัซัน		
อาคาร					อาคาร		
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม					องค์ประกอบสถาปัตยกรรม		
เสาบัวหัวเสา					เสาบัวหัวเสา		
ชั้นทางเข้า					ชั้นทางเข้า		
ช่องแสงประตูหน้าต่าง					ช่องแสงประตูหน้าต่าง		
ลาน/ระเบียง/ชาน นอกชาน					ลาน/ระเบียง/ชาน นอกชาน		
ทิว โชนและผนังกันแดด					ทิว โชนและผนังกันแดด		
ค้ำยัน					ค้ำยัน		
ค้ำยัน					ค้ำยัน		
การก่อสร้างสร้างงานศิลป					การก่อสร้างสร้างงานศิลป		
จิตรกรรม ประติมากรรม					จิตรกรรม ประติมากรรม		
ลายไทย					ลายไทย		

รูปที่ 2.10 องค์ประกอบสถาปัตยกรรมภาพรวม

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

2.1.4.1 การวางผัง

1) ทิศทาง ทิศเป็นปัจจัยหนึ่งในการวางผังอาคาร ทิศที่สำคัญตามคติไทย มีดังนี้

ทิศหัวนอนตีนนอน คติไทยถือทิศได้เป็นทิศหัวนอนทิศเหนือเป็นทิศตีนนอน ซึ่งปัจจุบันได้ยึดทิศหัวนอนไปทางทิศตะวันออกเป็นส่วนใหญ่ ทิศตามตะวัน คือการวางผังตามตะวันตามความเชื่อ (เสถียรโกเศศ, 2514: 5) ทิศตะวันออกคือความเชื่อว่าเป็นทิศมงคล การกำหนดทิศทางโบสถ์วิหารคติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ว่าเมื่อเข้าไปกราบไหว้จะหันหน้าตนเองไปทางทิศตะวันตกซึ่งเป็นทิศของประเทศเนปาลและอินเดีย (โชติ ภัลยาณมิตร, 2539, หน้า 98) และทิศแม่น้ำ แม่น้ำเป็นสิ่งมงคล การวางอาคารโดยหันด้านหน้าไปทางแม่น้ำลำคลองจึงเป็นคติที่ยึดถือกันมา (ฤทัย ใจจงรัก, 2539, หน้า 38)

ในอดีตทิศตามคติไทยยึดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างในการสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรม ในสังคมสมัยใหม่ ทิศหัวนอนตึนอนและทิศตามตะวันเป็นที่ยอมรับว่าสอดคล้องกับแนวทางการสร้างสภาวะสบาย และได้รับการใส่ใจเมื่อที่ตั้งอาคารเอื้อให้ทำได้ ทิศตะวันออก พุทธสถาปัตยกรรมยังยึดถือในการเป็นทิศในการหันหน้าอาคาร และทิศแม่น้ำ มีการปรับเปลี่ยนหันหน้าเข้าหาถนนที่เป็นทางสัญจรหลักแทน แต่น้ำยังคงได้รับความสำคัญในรูปธรรมโดยการสร้างแหล่งน้ำไว้ด้านหน้าอาคาร (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

2) แนวแกน

2.1) การจัดระเบียบ ในงานสถาปัตยกรรมไทย แบบแผนการจัดระเบียบแนวแกนปรากฏในการวางผังกลุ่มอาคารในเขตพุทธาวาสของสถาปัตยกรรมวัด อาคารหลักประกอบด้วย เจดีย์ วิหาร และโบสถ์ วัชร วิชวลินธุ์ (2551) กล่าวถึงการจัดวางองค์ประกอบแผนผังอาคารพระอุโบสถ 12 แบบ ซึ่งมีการจัดระเบียบแนวแกน 4 ลักษณะ ดังนี้ แนวแกนเดี่ยว แนวแกนขนาน แนวแกนตั้งฉาก แนวแกนกากบาท (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

2.2) ความสัมพันธ์กับบริบท การวางแนวแกนอาคารยึดทิศที่สี่คลายลง โดยให้ความสำคัญกับบริบท (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

2.3) ลักษณะสมมาตร-อสมมาตร โดยทั่วไปสถาปัตยกรรมไทยมีการจัดสมดุลในลักษณะสมมาตร (symetry) สถาปัตยกรรมไทยมีลักษณะเป็นอาคารเดี่ยวที่แยกออกตามประโยชน์ใช้สอยแต่ละอย่าง แล้วเชื่อมต่อกันด้วยลาน จนมีอิทธิพลสถาปัตยกรรมแบบคลาสสิกจากตะวันตกแพร่เข้ามา สถาปัตยกรรมไทยที่ก่อรูปขึ้นบนแผนผังแบบตะวันตก ยังคงยึดหลักการจัดแผนผังในลักษณะสมดุลแบบสมมาตร และปรากฏสืบเนื่องต่อมาในอาคารราชการแบบไทยประยุกต์ เช่น อาคารราชการสองฟากถนนราชดำเนินนอกศาลากลางจังหวัดต่าง ๆ เป็นต้น สถาปัตยกรรมแนวประเพณีของไทยมีรูปแบบพ้องกับสถาปัตยกรรมคลาสสิกของตะวันตก ในประการที่นิยมใช้ลักษณะสมมาตรในการวางผังรวมทั้งการขึ้นรูปอาคาร แตกต่างออกไปในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่นิยมใช้ลักษณะอสมมาตร (asymmetry) แต่หลายกรณียึดลักษณะสมมาตรเป็นแม่บทในการออกแบบ โดยเฉพาะอาคารเอกประโยชน์ ด้วยการใชผังอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีด้านสกัดเป็นด้านหน้า และด้านหลัง เมื่อลากเส้นแนวแกนผ่านกึ่งกลางอาคาร ส่วนของอาคารทั้งสองข้างจะเหมือนกันทุกประการ ลักษณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมาตรนี้ยังสะท้อนสู่รูปด้านโดยเฉพาะด้านหน้าและด้านหลังของอาคารด้วย อาคารสาธารณะที่ต้องการแสดงออกถึงลักษณะสง่างาม เป็นทางการ ยังคงยึดแนวทางการวางผังแบบสมมาตรเป็นสำคัญ แบบบอสมมาตรปรากฏในสถาปัตยกรรมประเภทเรือนหมู่ทั่วไป (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

3) ลำดับ การนำการจัดเรียงตำแหน่งอาคารก่อนหลังมาใช้เป็นเครื่องมือ อย่างผังเขตพุทธาวาสของพุทธศาสนสถานไทย กำแพงแก้วล้อมรอบอาคารสำคัญ ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ที่หมายจะสร้างให้โบสถ์วิหารเป็นเสมือนที่ประทับของพระพุทธรองค์ในแดนสุขาวดี ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว (โชติ กัลยาณมิตร, 2539, หน้า 99) ระเบียบคดจากศิลปะสถาปัตยกรรมขอม เป็นเชิงสัญลักษณ์มีความหมายว่าเป็นกำแพงจักรวาล ตัดขาดพื้นภายนอก สร้างความหมายให้พื้นที่ภายใน มีความสงบร่มเย็นน่าศรัทธา (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

4) ระดับ ความสูงต่ำของระนาบพื้นตามแนวนอน ก่อให้เกิดความสูงต่ำต่างกันของพื้นที่ใช้สอย ระดับสัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอยและขนบฐานานุศักดิ์ในสังคมไทย โดยพื้นที่ระดับสูงกว่าใช้กับประโยชน์ใช้สอยที่สำคัญและผู้มีฐานานุศักดิ์สูง พื้นที่มีระดับต่ำลงมาใช้กับประโยชน์ใช้สอยที่สำคัญน้อยและผู้มีฐานานุศักดิ์รองลงมาตามลำดับ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560, หน้า 43) ในเรือนไทยซึ่งมีลักษณะเป็นเรือนใต้ถุนสูง พื้นเรือนอันเป็นที่อยู่อาศัยมีระดับลดหลั่นกัน โดยมีพื้นของห้องนอนอยู่ระดับสูงสุด ระเบียบลดจากพื้นห้องนอน 40 เซนติเมตร และขานลดจากกระเบื้องอีก 40 เซนติเมตร เป็นต้น (ฤทัย ใจจงรัก, 2539, หน้า 27)

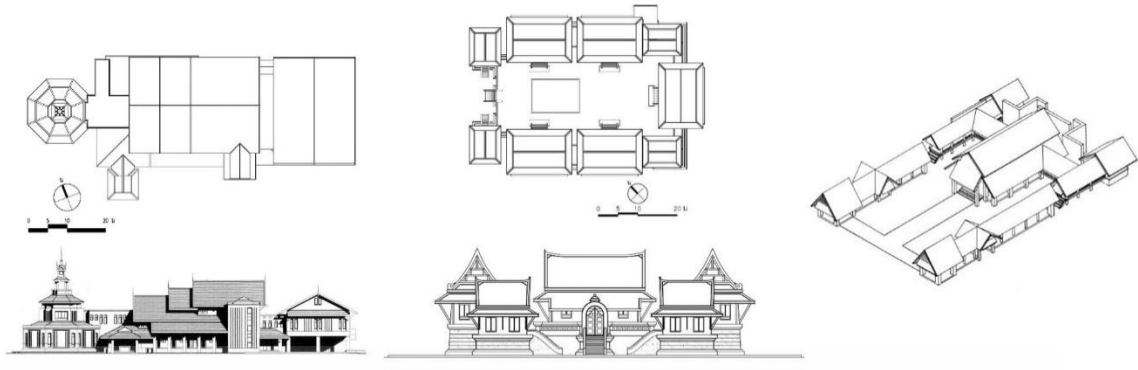
2.1.4.2 การจัดกลุ่มอาคาร

ช่างไทยมีวิธีการจัดกลุ่มอาคารอันเป็นแบบแผนที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา 3 ลักษณะ ได้แก่ การเรียงตัวตามแนวยาว การรวมตัวล้อมศูนย์กลาง และการรวมตัวรอบที่ว่าง (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

ตารางที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบสถาปัตยกรรม: การจัดกลุ่มอาคาร

การเรียงตัวตามแนวยาว	การรวมตัวรอบที่ว่าง	การรวมตัวล้อมศูนย์กลาง
แนวแกนหลักของอาคารวางอยู่บนเส้นตรงเดียวกัน การวางอาคารแต่ละหลังไว้ในระยะใกล้กัน ให้เกิดการรับรู้ว่าเป็นอาคารที่รวมอยู่ในหมู่เดียวกัน	การมีพื้นที่เปิดโล่งตรงกลาง มีอาคารต่าง ๆ วางอยู่ที่ขอบ โดยรอบของพื้นที่เปิดโล่งนั้น	การมีอาคารสำคัญเป็นประธานอยู่ตรงกลางพื้นที่ มีอาคารรองเรียงโอบล้อมอยู่โดยรอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเรียงตัวตามแนวยาว
(อาคารวิจัย และ การศึกษาต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ)

การรวมตัวรอบที่ว่าง
(พิพิธภัณฑ์และศูนย์ฝึกอบรม
แพทย์แม่ไทย)

การรวมตัวล้อมศูนย์กลาง
(ธรรมศาลา วัด สุนันทาราม)

รูปที่ 2.11 แสดงการเรียงตัวตามแนวยาว การรวมตัวรอบที่ว่าง การรวมตัวล้อมศูนย์กลาง

ที่มา: ผู้วิจัยดัดแปลงจาก (วิมลสิทธิ์ ทรยางกูร, 2560) (2564)

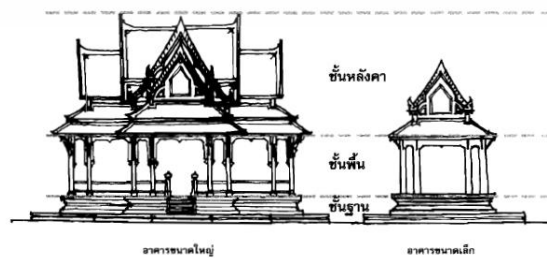
2.1.4.3 องค์ประกอบภาพรวมอาคาร

1) **ไตรภาค** ลักษณะอาคาร องค์ประกอบอาคารประกอบไปด้วยสามส่วนสำคัญทั้งอาคารทางราบและอาคารทางสูง โดยวนิดา พิงสุนทร (2547) กล่าวไว้ ดังนี้

1.1) ส่วนฐานอาคาร: ส่วนชั้นรับฐาน

1.2) สัดส่วนชั้นตัวอาคาร: ความสูงของผนังและของเสา, รายละเอียดส่วนผนัง - บัวผนังบน บัวผนังล่าง, รายละเอียดส่วนเสา - หัวเสา ส่วนเสา โคนเสา, องค์ประกอบอื่นๆ ความสูงประตู หน้าต่าง หรือช่องเปิด, ทำให้เสากับฐานอาคารขาดจากกัน - ความรู้สึกลอย, สัดส่วนขององค์ประกอบต้องสัมพันธ์กับสัดส่วนโดยรวม

1.3) ส่วนชั้นหลังคา: ขนาดหลังคาขึ้นกับสัดส่วนโดยรวม, ชั้นตัวอาคารและชั้นฐานอาคาร ด้วยแนวของเส้นจอมแห ซึ่งทั้งสามส่วนต้องมีขนาดและสัดส่วนสัมพันธ์กัน และคำนึงถึงความสัมพันธ์ต่อสัดส่วนของมนุษย์ผู้ใช้สอย

รูปที่ 2.12 แสดงการสร้างองค์ประกอบลักษณะไตรภาค

ที่มา: วนิดา พิงสุนทร (2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

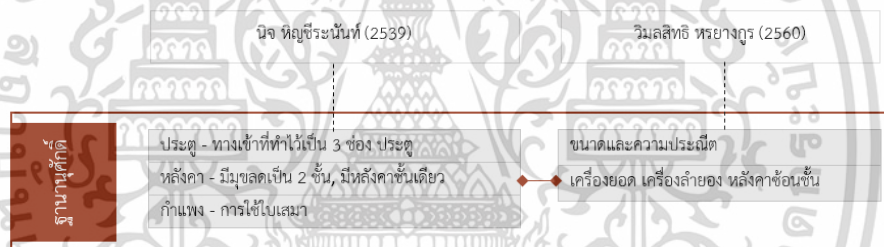
2) **ฐานานุลักษณะ** ลักษณะที่แสดงถึงฐานานุลักษณะทางกายภาพคือขนาดและความประณีต โดยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงฐานานุลักษณะที่สำคัญ คือ เครื่องยอด เครื่องล่ายอง และหลังคาซ้อนชั้น (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560) ซึ่งนิจ นิญชีระนนท์ (นิจ หิญชีระนนท์, หน้า 8) กล่าวถึงฐานานุศักดิ์ไว้ว่า “ฐานานุศักดิ์เป็นสำนักร่วมกันของสังคมโดยมีพักต้องกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมา”

โดยตัวอย่างฐานานุศักดิ์ในองค์ประกอบสถาปัตยกรรมที่กล่าวเป็นตัวอย่างมีดังนี้

ประตู - ทางเข้าพระที่นั่ง โบสถ์ วิหาร ที่ทำไว้เป็น 3 ช่อง ประตูนั้น ประตูกลางย่อมเป็นทางเฉพาะสำหรับเสด็จพระราชดำเนินเท่านั้น ขุนนาง ข้าราชการ ใช้แต่ประตูข้าง

หลังคา - หลังคาท้องพระโรงระดับเจ้าฟ้า มีมุขลดเป็น 2 ชั้น ส่วนท้องพระโรงระดับพระองค์เจ้าลงมา มีหลังคาชั้นเดียว

กำแพง - วังระดับเจ้าฟ้า ใช้ใบเสมา วังระดับพระองค์เจ้าลงมาไม่ใช้ใบเสมา

รูปที่ 2.13 องค์ประกอบสถาปัตยกรรมภาพรวม

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

3) **จักรวาลจำลอง** เป็นความเชื่อทางศาสนาเรื่องไตรภูมิที่ถ่ายทอดหรือนำมาเป็นแนวคิดการออกแบบที่แสดงออกมาทางองค์ประกอบของสถาปัตยกรรม (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560) ทั้งสถาปัตยกรรมวัง วัด และบ้าน มีคติพุทธจักรวาล ไตรภูมิเป็นแม่บทขององค์ประกอบภาพรวม สถาปัตยกรรมจึงมีทั้งการอ้างรูปแบบจักรวาลจำลองจากอดีตมาใช้โดยตรง และการนำคติจักรวาลมาเป็นแนวคิดหลัก

4) **ลักษณะอนุสาวรีย์** สิ่งที่ทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องหมายระลึกถึงบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญ การสร้างอาคารให้มีลักษณะอนุสาวรีย์ การสร้างอนุสาวรีย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ (โชติ กัลยาณมิตร, 2539)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.4.4 ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นฐาน โดยแนวทางอ้างอิงมาจากสถาปัตยกรรมไทยในอดีตเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งรูปแบบของบ้าน วัด และ วัง โดยประกอบด้วยประเด็นพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านการใช้สอย

การคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยของอาคารแต่ละประเภทอย่างมีเหตุผลและสัมพันธ์กัน รวมไปถึงการใช้โครงสร้าง วัสดุ การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับพื้นผิวของอาคาร การนำองค์ประกอบส่วนต่างๆของอาคารมาประกอบกันเป็นรูปทรงที่สมบูรณ์ และมีสัดส่วนรวมทั้งการใช้ที่ว่างภายในและภายนอกอย่างสมเหตุสมผล โดยวิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2560) กล่าวถึงไว้ ดังนี้

1.1) การจัดองค์ประกอบเพื่อประโยชน์ใช้สอย: ตัวอย่างจากการจัดผังเรือนไทยสำหรับครอบครัวเดี่ยว และ ครอบครัวขยาย รวมถึงบ้านพักอาศัยสมัยใหม่ การวางทิศไม่คำนึงถึงแกนกลางเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการจัดองค์ประกอบแบบสมดุลแบบอสมมาตร ทำให้เกิดพื้นที่ใช้สอยที่เป็นอิสระยิ่งขึ้นกว่าการกำหนดแนวแกนกลาง และ การแบ่งองค์ประกอบด้านซ้ายและขวาให้เหมือนกัน

1.2) การจัดองค์ประกอบเพื่อความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย: พื้นที่หนึ่งของเรือนไทยสามารถรองรับประโยชน์ใช้สอยที่หลากหลายได้ในเวลาที่แตกต่างกัน รองรับกิจกรรมหลายรูปแบบ

1.3) การจัดองค์ประกอบเพื่อการขยายตัว: รูปแบบเรือนไทย 2 รูปแบบคือ แบบเรียงขนานตามทางยาวของชาน และแบบมีขอบเขตพื้นที่จำกัดเป็นกลุ่มล้อมชาน รูปแบบที่นิยมใช้ในการวางผังอาคารทางศาสนา เจดีย์ พระปรางค์ เป็นการจัดองค์ประกอบของพื้นที่แบบรวมศูนย์ สอดคล้องกับคติไตรภูมิในศาสนาพุทธที่มีเขาพระสุเมรุอยู่ตรงกลาง รายล้อมด้วยทวีปภูเขาทั้งสี่ทิศ การแยกเรือนเป็นเรือนย่อยๆ โดยกระจายมวลอาคาร โดยสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ประเภทบ้านพักอาศัยไม่ปรากฏชัดเจนในการจัดองค์ประกอบเพื่อการขยายตัว เนื่องจากสภาพครอบครัวไทยปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวขยาย ในกรณีอาคารสาธารณะมีการจัดผังเพื่อรองรับการขยายตัวตามแนวคิดการจัดพื้นที่ของเรือนไทย โดยมีการจัดวางตัวอาคารเรียงไปตามระเบียบเพื่อเชื่อมต่ออาคารทั้งหมดเข้าด้วยกัน และเพื่อรองรับการขยายตัวของอาคารหลังใหม่ในอนาคต

1.4) การจัดองค์ประกอบเพื่อการเชื่อมต่อพื้นที่ : มีรูปแบบการจัดผังเพื่อเชื่อมต่อหลายรูปแบบ เอกลักษณะที่ชัดเจนของเรือนไทยคือ การมีชาน/ระเบียงเป็นตัวเชื่อมพื้นที่ส่วนต่างๆเข้า

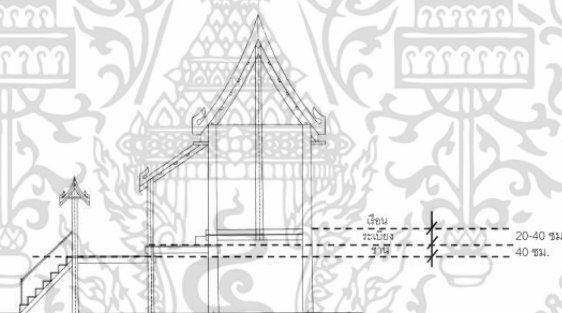
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยกันเกิดพื้นที่โล่งในกลุ่มอาคาร ในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่มีการสืบสานแบบอย่างการจัดผังอาคารของเรือนไทยภาคกลางมาประยุกต์ อย่างการมีเรือนประธาน มีอาคารส่วนอื่นรายล้อมและเชื่อมต่อกันด้วยโถงกลางทำหน้าที่เป็นชาน

การจัดองค์ประกอบ: การใช้สอย โดยนำมาใช้การจัดผังของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับประโยชน์ใช้สอยพื้นที่เป็นหลัก โดยรูปแบบที่เป็นที่นิยมคือการสร้างสรรค์รูปแบบการเชื่อมต่อพื้นที่ส่วนต่างๆ ในแนวราบและแนวตั้งด้วยชาน/ระเบียง

2.1.4.5 ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ

1) **ลักษณะอาคารและการเปิดโล่ง** เรือนไทย จำนวนช่วงเสาและสวนประกอบต่างๆ เป็นระบบเลขคี่ เช่น ช่วงเสามี 3 ช่วง 5 ชั้นบันไดมี 7 ชั้น 9 ชั้น (นิจ วิทยุธีระนันท์) ด้านยาวสุนทรียภาพเชิงโครงสร้าง ขนาดสัดส่วนของร่างกายมนุษย์ที่สัมพันธ์กับการใช้งาน เช่น การยกใต้ถุนสูงซึ่งยกให้พื้นระดับน้ำท่วม ยกให้สูง พอสำหรับคนยืนได้สะดวก และมีระดับลดหลั่นกันคือ ตัวเรือนนอนสูง 2.60 เมตร จากระดับพื้นดิน ระเบียงลดระดับจากตัวเรือน 20-40 เซนติเมตร พื้นชานลดระดับจาก ระเบียง 40 เซนติเมตร สถาปนิกรูปแบบร้อนชื้นและการระบายอากาศ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

รูปที่ 2.14 แสดงเรือนไทยภาคกลางการยกตัวเรือน ลอยจากระดับพื้นในระยะที่สัมพันธ์กับขนาดร่างกายมนุษย์ มีการลดระดับพื้นตัวเรือนและชาน เพื่อระบายอากาศและเป็นที่นั่ง
ที่มา: ภัทราวดี ศิริวรรณ (2550)

2) **สัดส่วนของอาคารและลักษณะโอบล้อม** การจัดองค์ประกอบอาคารหรือเรือนโอบล้อมพื้นที่ส่วนกลาง (ชาน/ระเบียง/สวน) ให้เกิดการปิดล้อม เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นประการหนึ่งของสถาปัตยกรรมไทย ทั้งในอาคารพักอาศัย เช่น เรือนไทย และกุฏิวัด และอาคารสาธารณะหรืออาคารทางศาสนา ซึ่งการโอบล้อมพื้นที่ส่วนกลางอาจเกิดจากอาคาร กำแพง ผนัง แนวเสา ซึ่งมีลักษณะทึบโปรง หรือทั้งทึบและโปรง ผสมผสานกัน ฤทัย ใจจงรัก (2539) ศึกษาพบว่าผังการจัดตัวเรือนไทยล้อมรอบพื้นที่ส่วนกลาง (ชาน) มีสัดส่วนพื้นที่ภายนอก (ชานและระเบียง) : พื้นที่ภายในอาคารเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

60 : 40 และพื้นที่ส่วนกลาง (ชาน) : ระเบียง : พื้นที่ภายในอาคารเป็น 40 : 20 : 40 สาเหตุที่พื้นที่ภายนอกอาคารมากกว่าพื้นที่ภายในอาคารนั้น เนื่องจาก สภาพภูมิอากาศที่ร้อนอบอ้าว ทำให้พื้นที่พักผ่อนภายนอกอาคารคือชานและระเบียงมีความสำคัญ เพราะเป็นพื้นที่เปิดโล่งรับแสงแดดและอากาศบริสุทธิ์ ลมพัดผ่านได้ สะดวกกว่าตัวเรือนนอน (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

2.1.4.6 ส่วนประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม

1) ส่วนประกอบสถาปัตยกรรม

สมคิด จิระทัศนกุล (2559) ได้ศึกษารวบรวมศัพท์ช่างสถาปัตยกรรมไทย เกี่ยวกับส่วนประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม โดยจัดหมวดศัพท์ตามลักษณะองค์ประกอบอาคาร (ไตรภาค) โดยแต่ละส่วนได้ระบุตำแหน่งและรายละเอียดของส่วนประกอบนั้น ๆ ซึ่งวิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2560) เลือกศึกษาในส่วนประกอบหลัก ๆ ของสถาปัตยกรรมไทย โดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมส่วนประกอบและส่วนประณีตที่สำคัญ จึงทำการศึกษารวบรวมส่วนประกอบหลัก ๆ โดยจัดหมวดส่วนประกอบตามลักษณะองค์ประกอบอาคาร (ไตรภาค) ดังนี้

1.1) ส่วนประกอบหลักส่วนฐาน: ได้แก่ การยกพื้น ฐานอาคาร บัวฐานอาคาร ลาน/ระเบียง/ชาน นอกชาน ส่วนหลังคา

1.2) ส่วนประกอบหลักส่วนเรือน ได้แก่ เสา/บัวหัวเสา พะโล และแผงกันแดด ชุ้มทางเข้า ช่องแสง ประตู หน้าต่าง ค้ำยัน

1.3) ส่วนประกอบหลังส่วนหลังคา ได้แก่ ลักษณะของเครื่องยอด /หลังคา ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่รูปแบบหลังคาทรงจั่วของเรือนไทยเดิมเป็นที่นิยมนำมาใช้เพื่อแสดงลักษณะไทย เนื่องจากมีความลาดชันมากกว่ารูปแบบหลังคาอื่น ๆ จึงเหมาะสมกับการระบายน้ำและการระบายอากาศร้อนจากที่ว่างภายในอาคาร รูปแบบการซ้อนชั้นหลังคาเป็นที่นิยมนำมาใช้เช่นเดียวกัน เพื่อลดทอนขนาดของผืนหลังคาเช่นเดียวกับหลังคาโบสถ์ และช่องว่างระหว่างชั้นหลังคาแต่ละชั้นใช้เป็นช่องระบายอากาศได้ อาคารสาธารณะ มีการนำรูปทรงหรือเครื่องยอดของหลังคาแบบไทยประเพณีมาใช้กับส่วนหนึ่งของอาคาร เช่น หลังคาทรงจั่วจัตุรมุข หลังคาซ้อนชั้นแบบมณฑป เป็นต้น แต่การนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้ต้องระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพราะอาจสร้างความขัดแย้งในเรื่องฐานสัญลักษณ์ที่ไม่เหมาะสมกับอาคารสมัยใหม่ได้ กรณีส่วนใหญ่จึงเป็นการนำมาใช้กับอาคารราชการ เช่น สถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

2) ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม หมายถึงการประดับสถาปัตยกรรมด้วยผลงานด้านทัศนศิลป์ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ หรืองานสร้างสรรค์อื่น ๆ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2560)

3) ลายไทย ลายกนก เป็นลายที่มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญที่สุดลายหนึ่งในแบบลายแม่บทของลายไทย โดยแม่บทสามารถแบ่งได้ 6 อย่าง (ภิญโญ สุวรรณคีรี, 2546) ได้แก่ แม่บทของลายกระหนกสามตัว แม่บทของลายเปลวเพลิง แม่บทของลายใบเทศ แม่บทของลายผักกูด แม่บทของลายดอกพุดตาน และแม่บทลายเบ็ดเตล็ด การใช้ลายไทยกับองค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยมีดังนี้ คือ 1) ที่ลายหน้าอิฐ 2) ลายหน้ากระดาน 3) คอห้องไม้ 4) ท้องไม้ 5) เชิงท้อไม้ 6) ลายประกอบซุ้ม 7) จั่ว

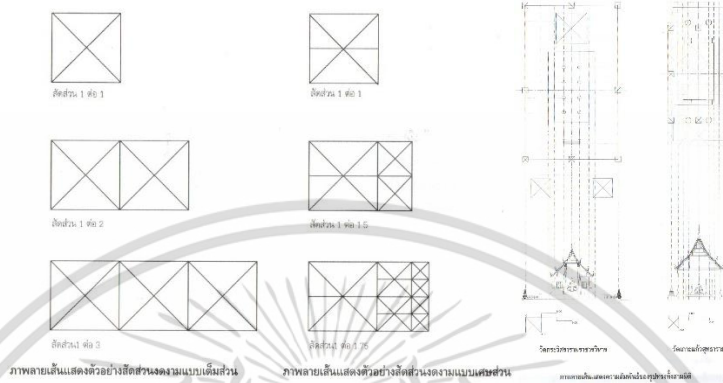
2.1.5 ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)

ความสัมพันธ์สัดส่วนนี้ เป็นการหาความสัมพันธ์ของสัดส่วนของงานสถาปัตยกรรมโดยนำเอาระเบียบเรขาคณิตสากลซึ่งเป็นตรรกศาสตร์ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ตัวงานสถาปัตยกรรมวิธีกาลด้วยหลักเรขาคณิต และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นความงามอย่างสากล ซึ่งได้มีการนำหลักการนี้มาใช้ในการหาความสัมพันธ์สัดส่วนในงานสถาปัตยกรรมไทย โดยมีนักวิชาการได้ศึกษาไว้ ดังนี้ เก็บรวบรวมสัดส่วนจากครูช่างในรูปแบบตัวเลข (ฤทัย ใจจงรัก, 2556) การใช้ทฤษฎีสัดส่วนทองคำพบว่า (โชคดี ศรีสมบัติ, 2558) การใช้ระบบตาราง (วัชร วัชรสินธุ์, 2551) และการใช้ระบบตารางวิเคราะห์เชิงตัวเลขหาความสัมพันธ์ของฉันทลักษณ์ได้ (พิชญา โควินทรางกูร, 2563) รายละเอียดดังนี้

วัชร วัชรสินธุ์ (2551) กล่าวถึง การวิเคราะห์สัดส่วนพระอุโบสถด้วยวิธีการรังวัดระยะขององค์ประกอบอาคาร และใช้วิธีการสร้างกรอบสี่เหลี่ยมสมมุติขึ้นเพื่อวิเคราะห์หาสัดส่วนของพระอุโบสถ โดยกรอบ สี่เหลี่ยมสมมุตินั้นเกิดจากค่าเฉลี่ยของระยะเฉลี่ยของด้านกว้างพระอุโบสถ การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยอาศัยหลักเรขาคณิตเป็นวิธีกาลที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของการออกแบบ โดย

รูปแบบและวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบของสถาปัตยกรรมได้แก่ 1. สัดส่วนความสูงของหน้าบัน สัดส่วนที่ได้คือ สัดส่วนความสูงของหน้าบันตาม วิธีการโบราณ สัดส่วนความสัมพันธ์ของขนาดความสูงจะมีค่าใกล้เคียงกับสัดส่วนดาราโบราณ

โดยสรุปได้ว่า สัดส่วนที่สวยงามของพระอุโบสถนั้นเป็นรูปแบบสัดส่วนอย่างง่ายทางคณิตศาสตร์ที่เกิดจากความสร้างสรรค์ของช่างต่อพื้นที่ว่างทางสถาปัตยกรรมให้สัมพันธ์ลงตัวกับโครงสร้างทางวิศวกรรม โดยใช้หลักสมมูลเป็นพื้นฐานของความงาม

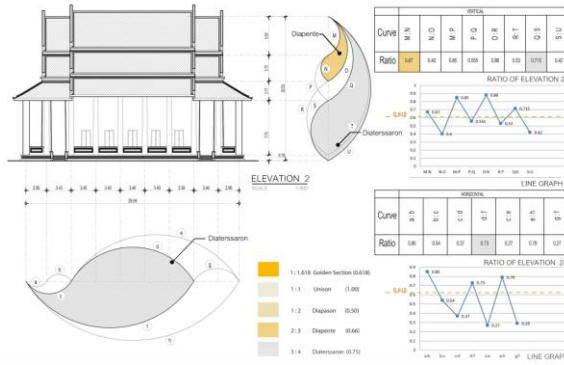

รูปที่ 2.15 แสดงสัดส่วนงดงาม และ ลายเส้นแสดงความสัมพันธ์ของรูปทรงทั้งสามมิติ
ที่มา: วิชรี วิชรสินธุ์ (2551)

โชคดี ศรีสมบัติ (2558) กล่าวถึง สัดส่วนในงานสถาปัตยกรรม สัดส่วนทองคำกับความสอดคล้องในงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีและสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยอาศัยหลักสัดส่วนทองคำด้วยวิธีของ George Doczi ซึ่งเป็นวิธีสากล ผ่านกราฟรูปคลื่น และกราฟเส้น

รูปแบบและวิธีการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์นั้น ศึกษาจากองค์ประกอบสถาปัตยกรรม โดยหาอัตราค่าเฉลี่ยของระยะต่างๆ ได้แก่ ผนัง รูปปั้น รูปตัด องค์ประกอบของอาคารของกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมไทยประเพณีและสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

โดยสรุปได้ว่า พบความสัมพันธ์ระหว่างความงามของสถาปัตยกรรมไทยกับความงามอย่างสากล โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ค่าเฉลี่ยที่ทำให้รู้สัดส่วนคือ 1:1.75 หรือ 0.57 ส่วนสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย ภาพรวมถือว่ามีความสอดคล้อง

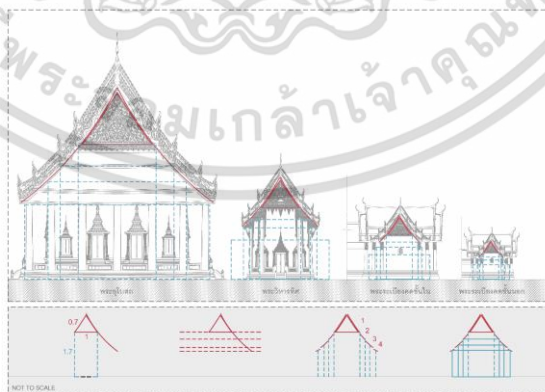

รูปที่ 2.16 แสดงการวิเคราะห์แปลนพระอุโบสถ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร ผ่านกราฟรูปคลื่น และกราฟเส้น

ที่มา: โชคดี ศรีสมบัติ (2558)

พิชญา โคอินทรางกูร (2563) กล่าวถึง สัดส่วนและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรมไทย กรณีศึกษา วัดเชตุพนวิมลมังคลาราม วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้ระบบสัดส่วนผ่านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข รูปแบบและวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบของสถาปัตยกรรมได้แก่ ระยะเวลาวัดอาคาร แบบทางสถาปัตยกรรม เทียบจากสวนหลังคา และอาคารทางตั้ง

โดยสรุปได้ว่า สถาปัตยกรรมไทยมีฉันทลักษณ์เชิงสัดส่วนกำกับร่วมกันอยู่ในด้านสกัดของอาคารคือหน้าจั่ว มีรูปแบบการแบ่งชั้นดับหลังคาและการซ้อนชั้นลดหลังคาร่วมกัน ตำแหน่งดับหลังคามีสัมพันธ์กับตำแหน่งและขนาดหน้าตัดขององค์ประกอบปิดล้อมทางตั้ง ปรากฏลักษณะร่วมเชิงรูปทรงด้านสกัดของอาคาร อาคารอยู่ร่วมกันได้อย่างมีเอกภาพ

รูปที่ 2.17 ลายเส้นแสดงฉันทลักษณ์ในรูปตัดด้านสกัด

ที่มา: พิชญา โคอินทรางกูร (2563)

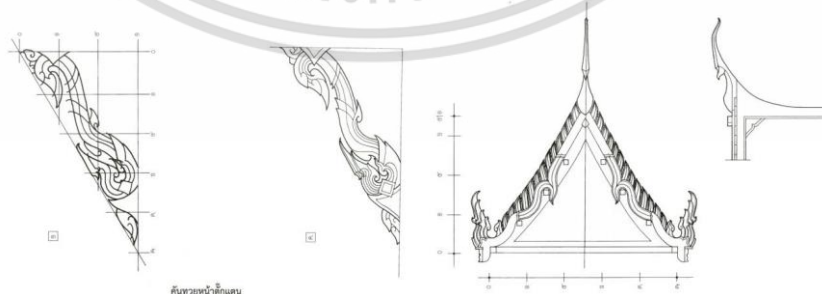
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฤทัย ใจจงรัก กล่าวถึง การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลการสร้างสร้งงานสถาปัตยกรรมไทยให้มีความถูกต้องและสวยงามตามสัดส่วนที่ครูช่างบอกต่อกันมาและเพิ่มข้อมูลความสมบูรณ์ให้กับสถาปัตยกรรมไทยให้ถูกต้องเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้งาน กล่าวถึงการออกแบบในงานสถาปัตยกรรมไทยนั้นจะต้องคำนึงถึง 3 อย่าง ดังต่อไปนี้

- 1) รูปทรง หลักทางคณิตศาสตร์ รูปร่าง รูปทรง แนวนอน แนวตั้งกว้าง ยาว สูง มิติ
- 2) ลักษณะการออกแบบมีลักษณะเฉพาะ ที่นำเอาเอกลักษณ์พื้นถิ่นเข้าไปประยุกต์
- 3) จังหวะทางสถาปัตยกรรม ไม่ได้หมายถึง ช่องไฟขององค์ประกอบเพียงอย่างเดียว แต่ประกอบด้วย เส้น ระนาบ มวล การเจาะช่องว่างและทึบ สัดส่วนที่ได้จากการเก็บรวบรวม ข้อมูลประกอบกับปรับปรุงได้รวบรวมไว้ดังนี้

รูปที่ 2.18 “หางหงส์ปากนก” ณ วัดกษัตราธิราช จ.พระนครศรีอยุธยา
ที่มา: ฤทัย ใจจงรัก (2556)

- 1) หางหงส์ มีหลายรูปแบบแบ่งออกได้เป็น 1.หางหงส์ปากปลา สัดส่วน 2:5 2.หางหงส์ปากนก สัดส่วน 3:4 และ 3.หางหงส์ปุน สัดส่วน 2:2

รูปที่ 2.19 “คันทวยหน้าตึกเตตน” ณ ศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณาราม จ.เพชรบุรี และ หน้าบัน
แป 3 ตัว

ที่มา: ฤทัย ใจจงรัก (2556)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2) คันทวย มีหลายรูปแบบ แบ่งออกได้เป็น 1.คันทวยหน้าตึกแตง สัดส่วน 3:5
 2. คันทวยหัวนาค 4:7 (แตกต่างกันไปตามเอกลักษณ์ของพื้นที่และตามระยะความสูง ระยะชายคา)
 3) หน้าบัน เป็นองค์ประกอบหลักในงานสถาปัตยกรรมไทยของงานเช่น โบสถ์ สัดส่วนหน้าบันได้แก่ 1) หน้าบันชั้นล่าง เป็นหน้าบันที่ไม่สูงมากนัก นิยมใช้สัดส่วน ชื่อ : ดั่ง 5 : 3 ½ 2) หน้าบันชั้นกลาง หน้าบันระดับปานกลางนิยมใช้สัดส่วน ชื่อ : ดั่ง 5 : 4 3) หน้าบันสูง นิยมใช้สัดส่วน 5 : 4 ½ หรือ 5 : 4 2/3

จากการกล่าวถึงพบว่า เป็นการใช้หลักเรขาคณิตวิธีสากลเหมือนกัน เพื่อพบความสัมพันธ์ของความงามในงานสถาปัตยกรรมไทย(จากกลุ่มตัวอย่าง) แต่ต่างกันที่ทฤษฎีที่นำมาใช้เทียบสัดส่วนของตัวแปรที่ใช้สำหรับการศึกษา โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นตัวแปรที่ใช้สำหรับการศึกษาคือ ระยะวัดจากรังวัด จากแบบสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย นำไปสู่ข้อสรุปได้ว่า ตัวแปรที่ควรพิจารณาคือสัดส่วนระยะทางกายภาพ

โดยภาพรวมจากผลการศึกษาที่ได้ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวได้ว่า สถาปัตยกรรมไทยประเพณี สถาปัตยกรรมไทยร่วมใหม่ มีความสอดคล้องกับสัดส่วนความงามที่เป็นสากล ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาที่ได้นี้มาพิจารณาเป็นเกณฑ์ โดยใช้เครื่องมือหลักเรขาคณิต 2 แบบคือ แบบสัดส่วนทองคำ และ แบบระบบตาราง (module) เพื่อพิสูจน์ว่า สัดส่วนอาคารที่จะศึกษามีความสอดคล้องกับความงามที่เป็นสากลและความสัมพันธ์อันหลักเกณฑ์กับร่วมในงานสถาปัตยกรรมไทยดังผลการศึกษาที่ได้ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ ซึ่งจะดำเนินการในบทต่อไป

ฤทัย ใจจงรัก	วัชร วัชรสินธุ์	พิชญ โคอินทรางกูร	โชคดี ศรีสมบัติ	ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)
รูปทรง หลักทางคณิตศาสตร์ รูปร่างรูปทรง แนวนอน แนวตั้ง กว้าง ยาว สูง มิติ	ทัศนสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต (ระบบตาราง)	สัดส่วนองค์ประกอบเครื่องบนหลังคาสัดส่วนองค์ประกอบปิดล้อมทางตั้ง		ทัศนสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต (สากล)
	สัดส่วนตัวอาคาร จากค่าเฉลี่ยด้านกว้าง			ทัศนสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต (ระบบตาราง)
	สัดส่วนองค์ประกอบ			ทัศนสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต (สากล)
			ทัศนสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต (ระบบตาราง)	สัดส่วนตัวอาคาร
			ทัศนสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต (ระบบตาราง)	สัดส่วนองค์ประกอบ
			ทัศนสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต (ระบบตาราง)	สัดส่วนตัวอาคาร
			ทัศนสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต (ระบบตาราง)	สัดส่วนองค์ประกอบ

รูปที่ 2.20 ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.6 วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2527) กล่าวถึง โครงสร้างอาคารในสถาปัตยกรรมไทยที่ใช้ในอดีต ประกอบด้วย การวิเคราะห์ลักษณะแรงกระทำต่อโครงสร้าง, การวิเคราะห์รูปลักษณะของพื้นที่รับน้ำหนัก, วิเคราะห์การก่อสร้างมี 3 แบบคือ อาคารที่สร้างด้วยวัสดุก่อฉนวน, อาคารที่สร้างด้วยวัสดุก่อและวัสดุอื่นผสม และอาคารโครงสร้างไม้ฉนวน, การวิเคราะห์แผนผังอาคารต่อระบบโครงสร้าง และการวิเคราะห์โครงสร้างและวิธีการก่อสร้างสถาปัตยกรรมไทยเดิม

ภิญโญ สุวรรณคีรี (2546) กล่าวถึงงานสถาปัตยกรรมไทยที่ รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี ออกแบบ โดยใช้โครงสร้างและเทคโนโลยีในปัจจุบันทดแทนวัสดุเดิมอย่างโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กซึ่งมักแสดงลักษณะคุณสมบัติของอาคารคอนกรีตผ่านการออกแบบที่มีลักษณะมั่นคงแข็งแรง กรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลายแกะสลักไม้ ลายปิดทองประดับกระจก ลายฉลุปิดทอง ลายสอดสี ลายปูนปั้น ลายฉลุทองแดง ลายฉลิกหิน ลายฉลุโลหะ และลายหล่อโลหะ

สมคิด จิระทัศนกุล (2559) ได้ศึกษารวบรวมศัพท์ช่างสถาปัตยกรรมไทย เกี่ยวกับส่วนกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย

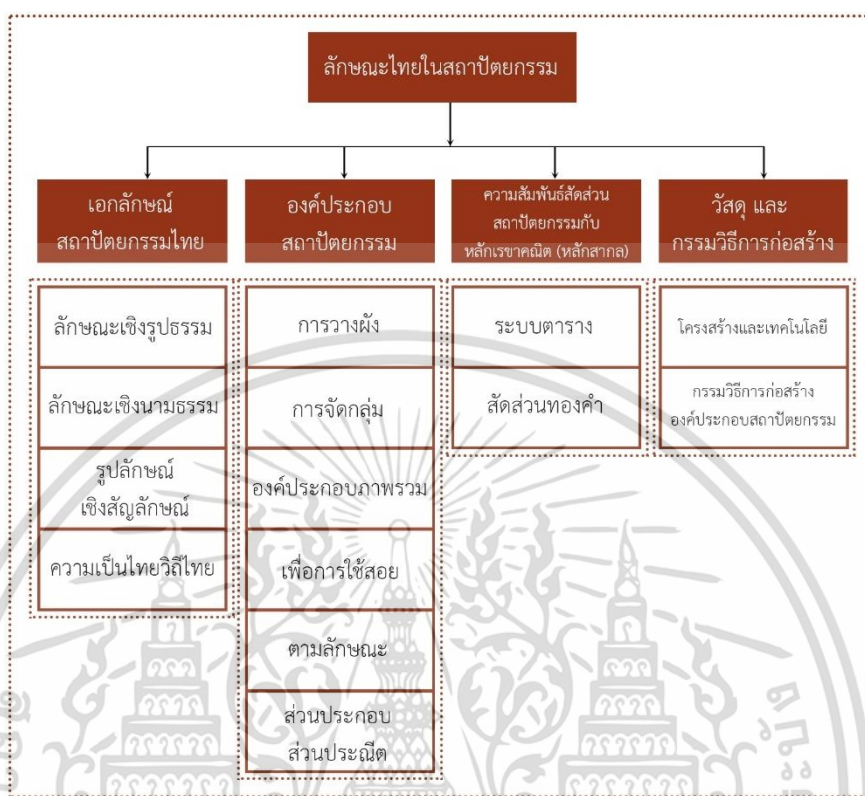
ภิญโญ สุวรรณคีรี	ศิลปากร	สมคิด จิระทัศนกุล	วัสดุและกรรมวิธีในการก่อสร้าง
ใช้โครงสร้างและเทคโนโลยีในปัจจุบันทดแทนวัสดุเดิมโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กแสดงลักษณะคุณสมบัติที่มีลักษณะมั่นคงแข็งแรง	โครงสร้างอาคารในประเทศไทยในอดีต	กระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย	ใช้โครงสร้างและเทคโนโลยี
กรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลายแกะสลักไม้ ลายปิดทองประดับกระจกสี ลายฉลุปิดทอง ลายสอดสี ลายปูนปั้น ลายฉลุทองแดง ลายฉลิกหิน ลายฉลุโลหะ และลายหล่อโลหะ			กรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลายแกะสลักไม้ ลายปิดทองประดับกระจกสี ลายฉลุปิดทอง ลายสอดสี ลายปูนปั้น ลายฉลุทองแดง ลายฉลิกหิน ลายฉลุโลหะ และลายหล่อโลหะ

รูปที่ 2.21 วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.7 สรุปลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม

รูปที่ 2.22 แสดงแผนผังกรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารศาล

2.2.1 อาคารศาลยุติธรรม ในประเทศไทย

1) ประวัติความเป็นมาศาลยุติธรรมแห่งประเทศไทย โดย Office of the Judiciary Information and Public Relations Division (The Court of Justice, 2563)

ประวัติความเป็นมาของระบบกฎหมายและศาลยุติธรรมไทยที่สามารถบันทึกได้ในสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1481 - 1893) กษัตริย์เปรียบเสมือน“น้ำพุแห่งความยุติธรรม” ที่ตัดสินข้อพิพาทระหว่างประชาชน ในสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 - 2310) ระบบกฎหมายไทยพัฒนาและถูกผลึกในรูปแบบเดิมจนถึงช่วงใกล้ศตวรรษที่ 19 มีการรับธรรมทาทมาจากอินเดียโบราณ หลักนิติศาสตร์ถูกกำหนดขึ้นเป็นประมวลกฎหมายและก่อตั้งขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของมรดกชาติไทย เป็นกฎหมายพื้นฐาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับเรื่องทางแพ่งและทางอาญา แนวคิดราชาชาตินิยมที่บริหารงานในสมัยสุโขทัยยังคงดำเนินผ่านมาสมัยพระนเรศวรศรีอยุธยา

สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชระหว่าง พ.ศ. 2310 - 2325 มีการพัฒนาเล็กน้อยในด้านกฎหมายเนื่องจากประเทศถูกรุมเร้าด้วยสงคราม ต่อมาในตอนต้นของราชวงศ์จักรีในปี พ.ศ. 2325 กฎหมายที่ได้รับมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยาได้รับการแก้ไขและแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2348 ส่งผลให้มีรูปแบบของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเรียกว่า“กฎหมายตราสามดวง” เคยมีอำนาจใช้ในแผ่นดิน

จนถึงรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายและระบบศาลซึ่งได้รับการแนะนำพร้อมทั้งนโยบายการเปิดประตูการค้าซื้อขายกับต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2425 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงก่อตั้งอาคารศาลยุติธรรมแห่งแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2435 ได้มีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมและรวมศูนย์ของศาลยุติธรรมทั้งหมด ในขณะเดียวกันกฎหมายฉบับแรกคือประกาศใช้ในปี 2451 ในกฎหมายอาญา บิดาผู้ก่อตั้งกฎหมายไทยสมัยใหม่คือเจ้าฟ้าระพีแห่งราชบุรีผู้มียศเป็นทนายในการแนะนำความทันสมัยของระบบบริหารงานตุลาการ การร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เริ่มสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 และสร้างเสร็จในรัชกาลที่ 7

การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 มีผลสำคัญต่อกฎหมายไทยและระบบตุลาการเนื่องจากได้เปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญเป็นของอำนาจตุลาการกับศาล ผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่ในนามของพระมหากษัตริย์และความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของแผ่นดินที่กำหนดอำนาจหน้าที่ตลอดจนโครงสร้างของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และ ฝ่ายตุลาการ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีผลกระทบอย่างมากต่อการปรับโครงสร้างองค์กรระบบการเมืองและระบบตุลาการในประเทศไทย ประเภทของศาลได้รับการยอมรับภายใต้รัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ในปัจจุบันได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และ ศาลทหาร ศาลรัฐธรรมนูญ และ ศาลปกครองจัดตั้งขึ้นจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ลดขอบเขตอำนาจของศาลยุติธรรม แต่คดีส่วนใหญ่ตกภายใต้อำนาจของศาลยุติธรรม (รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) โครงสร้างศาลยุติธรรม

รูปที่ 2.23 ศาลยุติธรรมที่ราชอาณาจักกรมเจ้าหน้สิบ

ที่มา: สำนักแผนงานและงบประมาณศาลยุติธรรม (2563)

จากประวัติความเป็นมาศาลยุติธรรม ระบบตุลาการนำเข้ามาใช้ช่วงการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 และส่งผลต่อามีประเภทศาลเกิดขึ้นจากการยอมรับภายใต้รัฐธรรมนูญ จากโครงสร้างศาลโดยเฉพาะศาลฎีกา เป็นศาลที่มีอยู่แห่งเดียวในประเทศ มีความสำคัญในหลายด้านหลายแง่มุมการบริหารปกครองประเทศ โดยประวัติและความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับอาคารที่ทำการศาลฎีกาโดยละเอียดจะกล่าวในข้อ 2.2.3

2.2.2 ลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารศาลยุติธรรม

2.2.2.1 ลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารศาลยุติธรรมในประเทศไทย

อาคารศาลยุติธรรมในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ตามช่วงเวลาและหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ ศาลที่เป็นอาคารเก่า ศาลที่เป็นแบบมาตรฐาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรมโยธาฯ และศาลที่ออกแบบโดยวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด โดยมีรูปแบบในการกำหนดพื้นที่ใช้สอยและองค์ประกอบอาคารดังนี้ (ชาติพันธุ์ มันทะสูตร, 2561)

ตารางที่ 2.2 แสดงอาคารศาลยุติธรรมในประเทศไทย

ศาลที่เป็นอาคารเก่าที่ยังเปิดทำการอยู่จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2425-2489)	ศาลแบบมาตรฐานกรมโยธาธิการและผังเมือง (พ.ศ. 2490-2542)	ศาลที่ออกแบบโดยวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด
หน่วยงานรับผิดชอบ		
ก่อสร้างสมัยรัชกาลที่ 5 บางแห่งได้คืนให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ (กรมศิลปากร) บางแห่งขึ้นทะเบียนเป็นสมบัติของชาติ โดยกรมศิลปากรเป็นผู้ดูแล	ช่วงสมัยหนึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกแบบอาคารราชการคือ กรมโยธาเทศบาล (กรมโยธาธิการและผังเมือง) มีภารกิจในการออกแบบอาคารที่ทำการของหน่วยงานราชการต่างๆ	ทำการคัดเลือกรูปแบบอาคารศาลจากบริษัทเอกชนหลายๆ บริษัท แล้วคัดเลือกให้เหลือเพียงหนึ่งและนำมาพัฒนารูปแบบอาคารศาลอยู่ในข้อกำหนดที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดขึ้น
ประโยชน์ใช้สอย		
ส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียวตามศาลเมืองทั่วไป ซึ่งแต่ก่อนเป็นการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล แต่ถ้าเป็นศาลมณฑลจะมีสองชั้น ถ้าเป็นอาคารชั้นเดียวชั้นล่างสูงจากพื้น ประมาณ 0.70-1.00 เมตร อาคารชั้นเดียวจะเป็นห้องพิจารณาคดีอยู่ด้านหน้าแล้วมีสำนักงานอยู่ด้านหลัง สำหรับอาคารที่เป็นสองชั้น ชั้นล่างจะเป็นส่วนธุรการ และมีห้องพิจารณาคดีด้วย ชั้นบนจะเป็นห้องพิจารณาคดีและสำนักงานของผู้พิพากษา อาคารไม่มีห้องนี้ แต่มีการต่อเติมขึ้นมาภายหลัง	มีทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง ไปจนถึงขนาดใหญ่ โดยแตกต่างที่จำนวนของบัลลังก์พิจารณาคดี เช่น แบบศาล 4 บัลลังก์ แบบศาล 6 บัลลังก์ และ แบบศาล 10 บัลลังก์ (วิมลสิทธิ์ และคณะ, 2536) และช่วงสมัยหลัง ๆ ได้เพิ่มแบบศาล 13 บัลลังก์ แบบศาล 14 บัลลังก์ และแบบศาล 20 บัลลังก์	กฎหมายใหม่ทำให้เกิดประโยชน์ใช้สอยใหม่คือห้องไกล่เกลี่ย ห้องรอประกันเพิ่มขึ้นมา ศาลรูปแบบนี้จะมีที่จอดรถได้ถุนอาคารเข้ามาเป็นพื้นที่ใหม่ ห้องพักผู้ต้องหาอยู่ชั้นนี้เช่นเดิม มีห้องพิจารณาคดีเวรซีสำหรับคดีที่เข้ามาใหม่ มีงานระบบของอาคารขนาดใหญ่พิเศษ เช่น เครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง เนื่องจากเป็นอาคารขนาดใหญ่ และอาคารขนาดใหญ่พิเศษขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของสำนักงานศาลยุติธรรม พื้นที่ชั้นบนกำหนดให้เป็นพื้นที่ส่วนธุรการ งานรับฟ้อง งานสำนวน ชั้นบนถัดไปเป็นห้องพิจารณาคดีและศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ชั้นสูงสุดจะเป็นพื้นที่สำนักงานของผู้พิพากษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ศาลที่เป็นอาคารเก่าที่ยังเปิดทำการอยู่จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2425-2489)	ศาลแบบมาตรฐานกรมโยธาธิการและผังเมือง (พ.ศ. 2490-2542)	ศาลที่ออกแบบโดยวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด
องค์ประกอบและรูปลักษณะ		
มีรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก ที่ว่างคล้ายกับอาคารทางศาสนาของตะวันตก	มีผังอาคารของศาลแบบมาตรฐานกรมโยธาและผังเมือง มีลักษณะเป็นกากบาท หากเพิ่มขนาดอาคารจะมีการเพิ่มมุข มุขหน้าอาคารในแบบมาตรฐานศาลส่วนใหญ่มีเสาจำนวนหกต้นรับมุขหลังคา มีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ (ชาติรี ประภิตนทการ, 2547) ใช้รูปแบบอาคารทางศาสนาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบศาล เช่นกันกับยุคที่ผ่านมา เพียงแต่เปลี่ยนรูปทรงเป็นอาคารทางศาสนาพุทธ	รูปลักษณะอาคารจะมีความหลากหลายขึ้นกว่าเดิมมีลักษณะสถาปัตยกรรมที่ร่วมยุคสมัยกับสถาปัตยกรรมยุคโพสต์โมเดิร์น (Post-Modern Architecture) (วิมลสิทธิ์, 2536; ผุ สดี, 2539) เปลือกอาคารขึ้นอยู่กับความสนใจหรืออัตลักษณ์ในการออกแบบของสำนักงานสถาปนิกนั้น ๆ โดยคำนึงถึงกรอบข้อกำหนดที่กำหนดไว้ให้เป็นรูปลักษณะของอาคารที่ทำการศาล
โครงสร้างและวัสดุ		
โครงสร้างมักเป็นผนังรับแรง วัสดุคานถาวรโดยใช้ผนังก่ออิฐถือปูน และวัสดุส่วนใหญ่เป็นไม้ อิฐ และหิน	โครงสร้างเป็นเสาและคาน ก่อสร้างด้วย คอนกรีตเสริมเหล็ก แต่ยังมีการใช้ไม้เป็นโครงสร้างบางส่วนอยู่ เช่น ส่วนพื้นภายในสำนักงาน และเป็นโครงสร้างหลักในส่วนของหลังคา วัสดุพื้นส่วนสาธารณะมักทำด้วยหินขัด ผนังอิฐมอญก่อครึ่งแผ่นและเติมแผ่นฉาบปูนเรียบทาสี	โครงสร้างมีการเปลี่ยนแปลงบ้างตามเทคโนโลยีก่อสร้างที่ก้าวหน้าขึ้นโดยเป็นพื้นโครงสร้างรับแรง (Post-Tension) วัสดุที่นำมาใช้ในงานออกแบบของรูปแบบศาลนี้ จะมีมากขึ้นตามเทคโนโลยีการก่อสร้าง วัสดุก่อผนังยังเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนกรุด้วยวัสดุอื่นบ้างขึ้นอยู่กับการออกแบบ บัลลังก์พิจารณาคดียังเป็นวัสดุไม้ดั้งเดิม ห้องพักผู้ต้องหายังคงใช้วัสดุเดิม

2.2.2.2 อาคารศาลยุติธรรมในกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2563)

อาคารศาลยุติธรรมเป็นอาคารราชการที่มีลักษณะการใช้งานที่เด่นชัด อาคารจึงมีลักษณะการออกแบบที่แสดงความเป็นอาคารศาลยุติธรรมชัดเจน เพื่อศึกษาลักษณะดังกล่าวในปัจจุบันจึงได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศึกษาอาคารศาลยุติธรรมที่มีในประเทศไทยโดยเลือกศึกษาจากอาคารศาลยุติธรรมในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของประเทศแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของเมืองหลวงชัดเจนและมีความเกี่ยวข้องกับอาคารที่ทำการศาลฎีกาซึ่งจากการศึกษาประวัติอาคารที่ทำการศาลฎีกา ในอดีตมีการรวมศาล หน่วยงานต่าง ๆ ไว้ที่กลุ่มอาคารบริเวณนั้น และกระจายศาลจากพื้นที่อาคารที่ทำการศาลฎีกาแยกไปตั้งที่อื่น ๆ ซึ่งอาคารศาลยุติธรรมทั้งแบบแยกจากตัวอาคารที่ทำการศาลฎีกาไปตั้งที่อื่น ๆ และอาคารศาลยุติธรรมในกรุงเทพมหานครนอกจากอาคารที่ทำการศาลฎีกามีลักษณะที่ดังนี้

อาคารศาลยุติธรรม ในกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2563) (ยกเว้นอาคารที่ทำการศาลฎีกา) มีทั้งหมด 30 ศาล บางแห่งรวมอยู่ที่เดียวกัน จึงมีทั้งหมด 17 อาคาร ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.3 แสดงอาคารศาลยุติธรรมปัจจุบัน (พ.ศ.2563)

ประวัติการสร้างและรายละเอียดอาคาร	อาคารศาลยุติธรรมในกรุงเทพฯ (พ.ศ.2563)
<p>ศาลแขวง, ศาลจังหวัด, ศาลแพ่ง, ศาลอาญาตลิ่งชัน</p> <p>พ.ศ. 2549 สร้างอาคารเสร็จ อาคารสูง 7 ชั้น ห้องพิจารณาคดี 32 บัลลังก์ ห้องพักผู้พิพากษา 17 ห้อง อาคารโรงอาหารและลานจอดรถ</p> <p>พ.ศ. 2552 เปิดใช้งานศาลจังหวัดตลิ่งชัน</p> <p>พ.ศ. 2562 ศาลแพ่ง, ศาลอาญาตลิ่งชันเปิดใช้งานที่ศาลจังหวัดตลิ่งชัน (ศาลจังหวัดตลิ่งชัน, 2553)</p>	
<p>ศาลแขวง, ศาลอาญา, ศาลจังหวัดพระโขนง</p> <p>เดิมอยู่ศาลแขวงพระนครใต้ ย้ายมาอาคารชั่วคราวหลังคาทรงไทยชั้นเดียว หลังจากนั้นแยกออกมาเป็นศาลแขวงพระโขนง ต่อมารวมอยู่กับศาลจังหวัดพระโขนง</p> <p>มีห้องพิจารณาคดี 31 ห้อง ห้องพิจารณาเวอร์ชี 1 ห้อง ห้องพิจารณาสืบพยานเด็ก 1 ห้อง</p> <p>สร้างเสร็จ พ.ศ. 2540 เปิดใช้อาคาร พ.ศ. 2543 (pkmc.coj.go.th, 2563)</p>	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ประวัติการสร้างและรายละเอียดอาคาร	อาคารศาลยุติธรรมในกรุงเทพฯ (พ.ศ.2563)
<p>ศาลแขวง, ศาลแพ่ง, ศาลอาญา, ศาลจังหวัดมีนบุรี, ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง(สาขามีนบุรี)</p> <p>พ.ศ.2453 ที่ทำการศาลเดิม พ.ศ.2474 ยุบเข้าศาลสถิตยุติธรรม ต่อมาจัดตั้งพรบ.ศาลแขวงสำหรับหัวเมือง</p> <p>พ.ศ.2478 ตั้งศาลแขวง</p> <p>พ.ศ.2480 ตั้งศาลจังหวัด อาคารสำนักงาน 10 ชั้น (ทวีชัย เจริญบัณฑิต, ม.ป.ป.)</p>	
<p>ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง</p> <p>พ.ศ. 2540 เปิดศาลตั้งทำการ (ipitc.coj.go.th)</p> <p>ศาลล้มละลายกลาง</p> <p>พ.ศ.2539 เสนอแนวคิด</p> <p>พ.ศ.2542 เปิดศาลล้มละลายกลาง อาคารชั่วคราวกลุ่มแรก คืออาคารกรุงเทพประกันภัย ชั้น 14-17 มีห้องพิจารณา 12 บัลลังก์</p> <p>สร้าง พ.ศ. 2551 เปิด พ.ศ. 2552 ย้ายมาอาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น 2-4 15 บัลลังก์ (cbc.coj.go.th, 2563)</p> <p>ศาลแขวงดอนเมือง</p> <p>พ.ศ. 2557 จัดตั้งเปิดทำการศาลแขวงดอนเมือง</p> <p>ศาลแขวงพระนครเหนือ</p>	
<p>ศาลแพ่ง</p> <p>พ.ศ. 2425 ตั้งอยู่ที่ศาลสถิตยุติธรรม</p> <p>เวลาต่อมามีการกระจายศาล ย้ายออกจากที่ตั้งเดิมมาตั้งที่ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร (เอียร์ เจริญวัฒนา)</p> <p>ศาลภาษีอากรกลาง</p> <p>พ.ศ. 2528 วันประกาศจัดตั้งศาลภาษีอากรกลาง อยู่ที่ชั้น 2,9,13 อาคารศาลแพ่ง ถนนรัชดาภิเษก</p> <p>พ.ศ. 2564 มีคำสั่งย้ายไปอาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ (taxc.coj.go.th, 2563)</p>	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ประวัติการสร้างและรายละเอียดอาคาร	อาคารศาลยุติธรรมในกรุงเทพฯ (พ.ศ.2563)
<p>ศาลอาญา</p> <p>ร.5 รวบรวมศาล เรียกศาลพระราชอาญาที่หอรั้วหน้า ๑ บริเวณท่าช้างวังหน้า</p> <p>พ.ศ.2478 ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม เรียกศาลอาญา พ.ศ.2484 อยู่ที่อาคารบริเวณกองตราลหุโทษเดิม ด้านถนนราชินีให้เป็นที่ตั้งของกระทรวงยุติธรรม ศาลอุทธรณ์และศาลอาญา ส่วนด้านถนนราชดำเนินก่อสร้างอาคารเป็นศาลฎีกาและศาลแพ่งต่อมา</p> <p>พ.ศ. 2535 ศาลอาญาได้ย้ายที่ทำการเดิมมาตั้งอยู่ถนนรัชดาภิเษก แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ เป็นอาคารสูง 13 ชั้น (crimc.coj.go.th, 2563) (วรา ไวยหงษ์, ม.ป.ป.)</p>	
<p>ศาลแพ่งกรุงเทพใต้, ศาลอาญากกรุงเทพใต้</p> <p>พ.ศ. 2550 ย้ายที่ทำการเดิมจากบริเวณอาคารที่ทำการศาลฎีกา เขตพระนคร ไปที่ตั้งแห่งใหม่ตั้งอยู่เลขที่ 1721/1 ถ. เจริญกรุง 63 แขวงยานนาวา เขตสาทร กทม. 10210 ภายในบริเวณเดียวกับศาลแพ่งกรุงเทพใต้ (mgonline.com, 2563)</p>	
<p>ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง</p> <p>พ.ศ. 2559 จัดตั้งขึ้น มีขนาด 16 บัลลังก์ (cccm.coj.go.th, 2563)</p>	
<p>ศาลแขวง, ศาลแพ่ง, ศาลอาญานบุรี</p> <p>พ.ศ. 2520 แบ่งอาคารจากศาลอาญา โดยจัดตั้งศาลแพ่ง 30 บัลลังก์, ศาลอาญานบุรี 20 บัลลังก์ (ภูวเดช รักเสนาะ, ม.ป.ป.)</p>	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ประวัติการสร้างและรายละเอียดอาคาร	อาคารศาลยุติธรรมในกรุงเทพฯ (พ.ศ.2563)
<p>ศาลอุทธรณ์</p> <p>พ.ศ. 2434 - พ.ศ. 2486 ศาลอุทธรณ์ อาคารศาลสถิตยียุติธรรม</p> <p>พ.ศ. 2486 - พ.ศ. 2535 ศาลอุทธรณ์ อาคารศาลยุติธรรม ถนนราชินี</p> <p>พ.ศ. 2535 - (2563) (ศาลอุทธรณ์ อาคารศาลอุทธรณ์ ถนนรัชดาภิเษก (appealc.coj.go.th, 2563)</p>	
<p>ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง</p> <p>พ.ศ. 2537 เปิดพิธีจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2537)</p>	
<p>ศาลแขวงดุสิต</p> <p>พ.ศ. 2532 พิธีเปิดอาคารศาลแขวงดุสิต (ศาลแขวงพระโขนง, ศาลแขวงดุสิต, ศาลแขวงตลิ่งชัน, 2532)</p>	
<p>ศาลแขวงบางบอน</p> <p>พ.ศ. 2562 เปิดทำการเพิ่มในกรุงเทพมหานคร (สำนักคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม, 2562)</p>	
<p>ศาลแขวงปทุมวัน,ศาลแรงงานกลาง</p> <p>พ.ศ. 2520 จัดตั้งศาลแรงงาน (จรัส ชมะจารุ, ม.ป.ป.)</p>	
<p>ศาลแขวงพระนครใต้</p> <p>พ.ศ. 2508 เปิดการตั้งอาคาร อาคาร 4 ชั้น ชั้นล่างเป็นที่ทำการศาลแขวงธนบุรี (ปัจจุบันย้ายออกแล้ว) (ศาลแขวงพระนครใต้, 2528)</p>	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(พ.ศ.2480) ศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลอาญา มินบุรี ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ที่มา: law53.com (2563)

(พ.ศ.2508) ศาลแขวงพระนครใต้
ที่มา: map.longdo.com (2563)

(พ.ศ.2520) ศาลแขวงปทุมวัน, ศาลแรงงานกลาง
ที่มา: lbc.coj.go.th (2563)

(พ.ศ.2520) ศาลแพ่ง, ศาลอาญา, ศาลแขวงธนบุรี
ที่มา: crimsb.coj.go.th (2563)

(พ.ศ.2532) ศาลแขวงดุสิต
ที่มา: dsmc.coj.go.th (2563)

(ต้นพ.ศ.2500+) ศาลภาษีอากรกลาง
ที่มา: map.longdo.com (2563)

(พ.ศ.2535) ศาลอาญา
ที่มา: www.thairath.co.th (2563)

(พ.ศ.2535) ศาลอุทธรณ์
ที่มา: crimsb.coj.go.th (2563)

ศาลยุติธรรมที่ย้าย
ออกจากบริเวณอาคารที่ทำการศาลฎีกาเก่า

(พ.ศ.2537)ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ที่มา: saingsumpun.blogspot.com (2563)

(พ.ศ.2540) ศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลอาญา พระโขนง
ที่มา: map.longdo.com (2563)

(พ.ศ.2549) ศาลจังหวัด, ศาลแพ่ง, ศาลอาญาตลิ่งชัน
ที่มา: mgronline.com (2563)

(พ.ศ. 2550) ศาลแพ่ง, ศาลอาญากรุงเทพใต้
ที่มา: crimsb.coj.go.th (2563)

(พ.ศ.2550)ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ศาลล้มละลายกลาง ศาลแขวงดอนเมือง ศาลแขวงพระนครเหนือ(ที่ทำการชั่วคราว)
ที่มา: th.tripadvisor.com (2563)

(พ.ศ.2559)ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง
ที่มา: www.thairath.co.th (2563)

(พ.ศ.2562) ศาลแขวงบางบอน
ที่มา: googlemap (2563)

รูปที่ 2.24 อาคารศาลยุติธรรมยกเว้นศาลฎีกาในกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2563) จัดตามปีการสร้างอาคาร และแยกให้เห็นศาลยุติธรรมที่ย้ายออกมาจากบริเวณอาคารที่ทำการศาลฎีกาเก่า
ที่มา : ผู้วิจัย (2563)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปได้ว่า ลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารศาลยุติธรรมมีลักษณะดังนี้

รูปที่ 2.25 ลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารศาล

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

2.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับอาคารที่ทำการศาลฎีกา

เป็นศาลสูงสุดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฎีกา และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายเฉพาะ แต่หากคดีใดมีปัญหาสำคัญไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย ประธานศาลฎีกาเห็นว่าควรให้วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ประธานศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้นำปัญหาดังกล่าวเข้าสู่การวินิจฉัย โดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ศาลฎีกามีเพียงศาลเดียวตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร (supremecourt.or.th, 2559)

2.2.3.1 ประวัติและความเป็นมาอาคารที่ทำการศาลฎีกา

จากข้อมูลที่กล่าวถึงประวัติการสร้างอาคารศาลเมื่อนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องของบริเวณ ที่สร้างกับอาคารที่ทำการศาลฎีกาในแต่ละช่วงเหตุการณ์ สามารถจัดแบ่งออกเป็น 5 ช่วงคือ

1) ศาลสถิตยุติธรรม : ปฎิรูประบบกฎหมายและระบบศาล ช่วงรัชกาลที่ 5 ก่อตั้งอาคารศาลยุติธรรมแห่งแรก

ในปี พ.ศ. 2425 รัชกาลที่ 5 ทรงให้มีการก่อตั้งอาคารศาลยุติธรรมแห่งแรก เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองการสถาปนากรุงเทพมหานคร (พระนครในสมัยนั้น) ครบ 100 ปี และต้องการรวบรวมศาลต่างๆ ในพระนคร และเก็บรวบรวมพระราชกำหนด กฎหมายไว้ที่เดียวกันเพื่อไม่ให้ต่างชาติอ้างผลประโยชน์ในข้อนี้ได้และเพื่อให้่ายต่อการสอบสวนของศาลเอง

บริบทที่สำคัญช่วงต้นรัชกาลที่ 5 มีการติดต่อสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศ สถาปบ้านเมือง

เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีการปฏิรูประบบราชการโดยรับอิทธิพลการปกครองแบบตะวันตกและปฏิรูปเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบศาลซึ่งเป็นประเด็นหลักในการปฏิรูป เนื่องจากชาวต่างประเทศขอทำสนธิสัญญาสภาพนอกอาณาเขต ปฏิเสธระบบกฎหมายไทยและอำนาจศาลไทยเพราะมองว่ามีความล้าหลัง ส่งผลให้ราชสำนักต้องยอมรับสนธิสัญญาที่ทำให้ไทยเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในทางกฎหมาย (คิดอย่าง, 2020) ที่ได้ถูกอธิบายในยุคหลังว่าเป็นสถานภาพที่ยังไม่มีเอกราชทางการศาลสมบูรณ์ (สมชาติ จิ่งสิริ อารักษ์, 2553) อย่างไรก็ตามนอกจากเหตุการณ์ข้างต้น ราชสำนักไทยก็เล็งเห็นประโยชน์จากการปรับปรุงระบบกฎหมายและระบบศาล สอดรับกับข้อพิพาทเมื่อสยามเข้าสู่การค้าในตลาดสมัยใหม่กับชาวต่างชาติตะวันตกและจีน (Wasana Wongsurawat, 2020) เช่นกัน ส่งผลให้การก่อตั้งศาลสถิตยยุติธรรมให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ของอาคารศาลเป็นพิเศษในการนำเสนอสิ่งที่เห็นว่าเป็นความศิวิไลซ์ หรือ ทันสมัยแบบตะวันตก (สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์, 2553)

การก่อสร้างศาลสถิตยยุติธรรม รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) สมุหพระกลาโหม เป็นแม่กอง โจอาคิม แกรซี (Joachim Grassi) เป็นผู้ออกแบบและก่อสร้าง และมีพระยานรรัตนราชมานิต (โต นิตยกุล) เป็นกงสี (ศิลปวัฒนธรรม, 2563)

การออกแบบอาคารศาลสถิตยยุติธรรม ผังแบบสมมาตรรูปตัว E ขนาดใหญ่ เป็นอาคารแบบนีโอคลาสสิก ลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน 2 ชั้น ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เน้นมุขกลางที่มีหลังคาจั่วแบบวิหารกรีก รองรับด้วยเสาอลยตัวแบบคอร์ินเธียน 6 ต้น ซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงความบริสุทธิ์ยุติธรรม ปลายตึกทั้ง 2 ข้าง มีระเบียงสั้นๆ ต่อกออกไปจรดอาคารเล็กๆ ทรงลูกบาศก์คล้ายป้อม โครงสร้างอาคารเป็นแบบกำแพงรับน้ำหนัก ผนังชั้นบนเป็นช่องเปิดแบบโครงสร้างคานโค้งต่อเนื่อง บานประตูหน้าต่างไม้ลูกฟักเกล็ดไม้ ภายในช่องโค้งมีลวดลายไม้ฉลุ ชั้นล่างเป็นช่องสี่เหลี่ยมธรรมดา ยกเว้นมุขหน้าเป็นโครงสร้างคานโค้งทั้ง 2 ชั้น

ตรงกลางอาคารสร้างหอนาฬิกาสูง (อาคารหลังแรกที่มีการสร้างหอสองไว้ด้านบนของอาคาร) สันนิษฐานได้ว่าอาจเพราะเป็นอาคารราชการที่สำคัญ เนื่องจากศาลเป็นสถานที่ว่าความ ซึ่งจะมีทั้งชาวสยามและชาวต่างชาติเดินทางมายังสถานที่แห่งนี้เพื่อติดต่อราชการ จึงจำเป็นต้องมี “นาฬิกา” มาติดตั้งไว้บนส่วนด้านหน้าของอาคารเพื่อบอก “เวลา” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการติดต่อราชการ ด้านบนสุดติดตั้ง “กลอง” ไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชนชั้นนำสยามยังคงใช้ระบบการนับเวลาแบบจารีตผสมกับระบบการนับเวลาแบบสากล (ศิลปวัฒนธรรม, 2563)

ลักษณะหอนาฬิกาเป็นซุ้มโค้งโปร่งแบบฝรั่ง ที่ยอดทำเป็นบุษบกแบบไทยประเพณี ทำด้วยโลหะสัมฤทธิ์ประดับรูปช้างสามเศียรทุกด้าน มีฉัตรสัมฤทธิ์ 5 ชั้น ประดับที่มุมทั้ง 4 ด้าน ฐานรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง ที่ฐานมีลายประจำยาม ส่วนบนมีนาคจำลองทำด้วยโลหะ 4 แถว ส่วนยอด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำเป็นรูปนพศูล ตั้งอยู่บนยอดอาคารศาลสถิตยุติธรรม (รัตนประเสริฐศรี, กัญญา ภู่อระกุล และ รุ่งนภา, ม.ป.ป.)

รูปที่ 2.26 ภาพถ่ายเก่า "ศาลสถิตยุติธรรม" ที่มีหอนาฬิกาตั้งอยู่บนอาคาร
ที่มา : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2553)

เดิมหลังคาเป็นหลังคาแบน ขอบหลังคาเป็นพนักโปรงประดับลูกกรงแบบสถาปัตยกรรมคลาสสิก แต่ในปี พ.ศ. 2435 หอนาฬิกาที่ศาลสถิตยุติธรรมเกิดแตกร้าง ทำให้อาคารส่วนอื่นๆ ทรุดไปด้วย จึงต้องรื้อถอนหอนาฬิกา รวมทั้งหลังคาแบนก็ได้รับความเสียหายและเปลี่ยนเป็นหลังคาปั้นหยา มุงกระเบื้องจีนแทน (ศิลปวัฒนธรรม, 2563)

รูปที่ 2.27 ภาพถ่ายเก่า "ศาลสถิตยุติธรรม" ที่รื้อถอนหอนาฬิกาและเปลี่ยนหลังคาเป็นทรงปั้นหยา
ที่มา : คีตอย่าง (2563)

2) ศาลสถิตยุติธรรม : ซ่อมแซม เริ่มคิดสร้างใหม่ ช่วงรัชกาลที่ 7 สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในกรอบความคิดเก่า

จากปัญหาโครงสร้างอาคารศาลสถิตยุติธรรม เมื่อกาลเวลาผ่านไปอาคารมีสภาพชำรุดทรุดโทรมมากแม้จะมีการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง เมื่อเข้าสู่ช่วงสมัยรัชกาลที่ 7 เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ (จิตร ถน สงขลา) เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมวางแผนให้ทำการออกแบบก่อสร้างอาคารหลังใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยจะให้มีความใหญ่ขึ้น ใช้พื้นที่ครอบคลุมระหว่างถนนราชดำเนินถึงแนวคลองหลอดตามที่ได้รับพระราชทานเพิ่มขยายออกไปจากเดิม โดยอาคารหลังใหม่ตั้งใจให้เป็นอาคารทรงไทย เรียกตามแผนขณะนั้นว่า ยุติธรรมปราสาท (กระทรวงยุติธรรม, 2504) หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร เป็นผู้ทำบันทึกโครงการการก่อสร้าง และกรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และทรงให้เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ ให้นายชาร์ล เบเกอแลง (นายเบกูแลง) สถาปนิกกระทรวงมหาดไทย ไปดูงานแบบกระทรวงยุติธรรมต่าง ๆ ในยุโรปเป็นกรณีศึกษา และกลับมาทำแบบก่อสร้างอย่างละเอียดต่อไป แต่นายเบเกอแลงถนัดงานออกแบบก่อสร้างในแนวโมเดิร์น การไปดูกรณีศึกษาที่ยุโรป นอกจากจะได้ดูแบบกระทรวงยุติธรรมมาแล้ว ได้ส่งแบบตึกแบบโมเดิร์นเข้ามาให้เลือกพิจารณาประกอบด้วย

เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศได้นำความเห็นของนายเบเกอแลงเข้าหารือในที่ประชุมอภิรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2472 ว่าหากใช้สถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์นกับอาคารศาลจะสมควรหรือไม่ ซึ่งที่ประชุมอภิรัฐมนตรีให้ความเห็นว่าไม่ขัดข้อง

เมื่อการพิจารณาเห็นตรงกันว่าควรสร้างอาคารศาลหลังใหม่ให้เป็นแบบโมเดิร์นเพื่อความแข็งแรง ก็มีข้อเสนอแนะให้เสริมสัญลักษณ์ทรงไทยเป็นรูปพระมหาปราสาทเข้าไปประกอบส่วนบนด้วย โดยสมเด็จพระยานริศรานุวัดติวงศ์ก็ทรงเห็นชอบในแนวทางนี้ แล้วมีการเรียกโครงการก่อสร้างอาคารศาลแบบโมเดิร์นยอดปราสาทแบบลาลองกันในครั้งนั้นว่า “ปราสาทยุติธรรม” อย่างไรก็ตาม โครงสร้างนี้ได้ถูกระงับไปชั่วคราวเมื่อเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง และ ถูกนำมาใช้อีกครั้งในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองถัดไป

รูปที่ 2.28 ภาพแบบอาคารศาลฎีกาของไทย แนวคิดการออกแบบของสถาปนิกในสมัยรัชกาลที่ 7 แต่ไม่ได้ถูกสร้างจริง เรียกอาคารดังกล่าวว่า "ปราสาทยุติธรรม"

ที่มา : คิดอย่าง (2563)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) กระทรวงยุติธรรม ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา : เอกราชทางการศาล ช่วงภายใต้ อุดมการณ์ประชาธิปไตยและชาตินิยมไทย พ.ศ. 2475 - 2490

เมื่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตย ล้นสุด แผนการปรับปรุงกลุ่มอาคารศาลจึงถูกยกขึ้นมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2481 โครงการก่อสร้างถูกผลักดันอย่างมีนัยสำคัญทางประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์การยุติธรรมของไทย จากการที่รัฐบาลสมัยคณะราษฎรก็ได้เร่งทำประมวลกฎหมายสมัยใหม่หลายฉบับ สานต่อจากรัฐบาลสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เสร็จเรียบร้อยครบทุกอย่างในปี พ.ศ.2477 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478 และนับจากจุดนี้รัฐบาลก็ได้พยายามดำเนินนโยบายเพื่อให้มีการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค เป็นเหตุให้ประเทศไทยเสียเอกราชทางการศาลลง ซึ่งมีประเทศต่าง ๆ ทอยยกเลิกสนธิสัญญาใหม่มาโดยลำดับ จนในที่สุดประเทศไทยได้ลงสัตยาบันสนธิสัญญาใหม่กับประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศสุดท้ายในปี พ.ศ. 2481 ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีเอกราชทางการศาลสมบูรณ์อย่างแท้จริง (อธิปไตยโดยสมบูรณ์)

ในการแถลงการณ์ปฏิวัติ ความตอนหนึ่งได้ประกาศเรื่อง หลักหกประการ เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศ โดยข้อแรกคือ หลักเอกราช ตามความหมายคือเน้นการเรียกร้องเอกราชทางการศาลให้กลับคืนมาอย่างสมบูรณ์ (ชาติรี ประภิตนทการ, 2563) แสดงให้เห็นว่าช่วงนี้เป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับเอกราชสมบูรณ์ทางการศาล

การออกแบบกลุ่มอาคารศาลที่สร้างขึ้นนี้มีความใหญ่โต และ พื้นที่มากกว่าอาคารเดิมสามเท่าด้วยผังอาคารศาลรูปตัว V ประกอบด้วยอาคาร 3 หลัง ที่ออกแบบขึ้นในคราวเดียวกันเพื่อให้เป็นกลุ่มอาคารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมอย่างครบวงจร ลดทอนรายละเอียดจากงานคลาสสิก และแต่งลายผนังคอนกรีตด้วยการเซาะร่องเลียนแบบหิน โดยที่จุดเด่นที่สุดของการออกแบบกลุ่มอาคารศาลนี้คือส่วนศาลฎีกาติดสนามหลวงที่มีแผนจะสร้างมุขยอดโดมอย่างอาร์ตเดโค

สถาปนิกผู้ออกแบบคือ พระสาโรชรัตนนิมมานก์ (สาโรช สุขยางค์) สถาปนิกกรมศิลปากร ที่มีบทบาทสำคัญในการก่อสร้างสถาปัตยกรรมหลายชิ้นในยุคสมัยนั้น โดยมีสถาปนิก และ วิศวกรที่สำคัญคือ หมิว อภัยวงศ์ หลวงบุรกรรมโกวิท นายเอฟ ปีโตโน ผู้มีความรู้เกี่ยวกับศาลและกระบวนการยุติธรรมเช่น หลวงจักรปาณิศรศีลวิสุทธิ เป็นต้น

รูปที่ 2.29 อาคารศาลฝั่งคลองคูเมืองเดิม สร้างขึ้นด้วยสถาปัตยกรรมโมเดิร์นยุคคณะราษฎร เสร็จในปี พ.ศ.2486

ที่มา : ชาตรี ประภิตนทการ (2563)

การออกแบบกลุ่มอาคารศาลนี้ใช้พื้นที่เดิมที่ดินของหน่วยงานศาลตั้งแต่ส่วนราชดำเนินในถึงคลองคูเมืองเดิม จึงมีแผนที่จะรื้ออาคารศาลสถิตยุติธรรมในสมัยรัชกาลที่ 5 ลงด้วย แต่เมื่อถึงช่วงการก่อสร้างจริง แผนงานของการออกแบบกลุ่มอาคารศาลไม่ได้สร้างขึ้นในคราวเดียวกันทั้งหมด แต่ได้ทยอยทำเป็นส่วน ๆ ไป อาคารศาลสถิตยุติธรรมซึ่งเป็นอาคารหลังแรกจึงไม่ได้ถูกรื้อลงในช่วงเวลาดังกล่าว

โดยอาคารส่วนแรกเริ่มสร้างในปี พ.ศ. 2482 (อาคารปลายตัววี ด้านหลังอนุสาวรีย์พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์) เพื่อใช้เป็นที่ทำการของกระทรวงยุติธรรม สร้างเสร็จและทำพิธีเปิดในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2484 (วันชาติ และวันที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย) อาคารหลังที่สองที่สร้างขึ้นคือ อาคารปีกตัววีฝั่งที่ติดกับคลองคูเมืองเดิม สร้างในปี พ.ศ.2484 ทำพิธีเปิดเมื่อ 24 มิถุนายน 2486

แบบของอาคารศาลฝั่งราชดำเนินสมัยคณะราษฎร (ไม่ได้สร้าง) ปรากฏโดยมคล้ายอย่างสถาปัตยกรรมของญี่ปุ่น อาจสะท้อนการใช้แนวคิดของปราสาทยุติธรรมตามแนวคิดดั้งเดิมช่วงก่อน มาปรับปรุงอีกชั้นหนึ่ง

4) สร้างอาคารศาลฎีกา : ช่วงสงครามเย็น กับการรื้อฟื้นรูปแบบจารีตและรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ พ.ศ. 2490 - 2500

จากช่วงที่ 4 อาคารศาลสถิตยุติธรรมหลังแรกไม่ได้ถูกรื้อตามแผนโครงการแรกของรัฐบาลคณะราษฎร ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2502 ในรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ดำเนินการรื้ออาคารศาลสถิตยุติธรรมลงเพื่อสร้างอาคารหลังใหม่เป็นอาคารศาลฎีกา(ฝั่งราชดำเนิน) ภายใต้การออกแบบ

ใหม่ในปี พ.ศ.2502 ก่อสร้างเสร็จ และทำพิธีเปิดในปี พ.ศ. 2506

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.30 อาคารศาลฎีกาที่สร้างขึ้นแทนที่อาคารศาลสถิตยุติธรรม

ที่มา : mgronline.com (2551)

5) อาคารที่ทำการศาลฎีกาใหม่ : ช่วงปัจจุบัน พ.ศ. 2529 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2563)

จากแต่ละช่วงที่ผ่านมา พื้นที่นี้เป็นที่ทำการของศาลต่างๆรวมถึงกระทรวงยุติธรรม ต่อมาได้มีการย้ายส่วนงานต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการศาลออกไปเนื่องจากพื้นที่ใช้งานไม่เพียงพอ อาทิ ศาลแพ่งและศาลอาญาย้ายออกไปยังที่ทำการถาวรแห่งใหม่บริเวณถนนรัชดาภิเษก ศาลฎีกาจึงได้ใช้อาคารบริเวณนี้เป็นที่ทำการมาตลอด ทั้งนี้ได้มีความต้องการที่จะก่อสร้างอาคารที่ทำการถาวรสำหรับศาลฎีกาขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้งานในปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2529 กระทรวงยุติธรรมจึงได้ขอมายังจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ดำเนินการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา ต่อมาได้มีการปรับแก้ไขแบบอีกหลายครั้ง แต่ได้มีการระงับไปด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ จนถึงปี พ.ศ. 2550 จึงมีการสานต่อโครงการนี้อีกครั้ง ดังปรากฏเป็นโครงการในปัจจุบันนี้ โดยคณะทำงานได้แก่ รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี และคณาจารย์จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนในปี พ.ศ. 2556 ทางศาลฎีกาได้ดำเนินการก่อสร้างและต้องการปรับลดความสูงลง จึงได้เชิญให้ รศ.ดร.ภิญโญ แก้ไขแบบและควบคุมการก่อสร้างต่อไป (ปิยนุช สุวรรณคีรี, บรรณาธิการ, 2561)

2.2.3.2 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ภายในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยน การใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ภายในบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ใน ท้องที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด แขวงอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ แขวงวัดกัลยาณี เขตธนบุรี และแขวงสมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2535

อาคารที่ทำการศาลฎีกาเป็นอาคารแห่งเดียวในประเทศตั้งอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ นอกจากกฎหมายควบคุมอาคารในกรุงเทพมหานคร จึงมีข้อจำกัดและข้อกำหนดตามกฎหมายอาคาร ที่ควบคุมในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในด้วย

2.2.3.3 เอกสารที่กล่าวถึงโครงการการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา (พ.ศ.2563) เนื่องจากบางส่วน ยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบโดยตรงและยังไม่มีเผยแพร่ข้อมูลการออกแบบเป็นทางการ จึง นำเอกสารที่กล่าวถึงโครงการการออกแบบที่ใกล้เคียงทางการและอ้างอิงการออกแบบได้ดังนี้

1) แนวความคิดในการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา โดยกระทรวงยุติธรรม (คณะกรรมการพิจารณาและกำหนดรูปแบบการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารที่ทำการศาลฎีกา, 2530)

คำนึงถึงการออกแบบที่ได้มาซึ่งสถาปัตยกรรมที่แสดงออกในรูปแบบที่เป็นสัญลักษณ์ ของอำนาจตุลาการ มีเอกลักษณ์ของความเป็นศาลสถิตยุติธรรมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะ ซึ่งประกอบไปด้วยความสง่างามเป็นที่เชิดหน้าชูตาเด่นชัดมีลักษณะสถาปัตยกรรมที่แสดง ถึงเอกลักษณ์ไทยในสมัยปัจจุบันที่มีพัฒนาการสืบเนื่องต่อมาจากอดีต ทั้งในด้านสุนทรียภาพของ ทรวดทรง และในด้านการออกแบบพื้นที่ใช้สอย ตลอดจนเทคโนโลยีการก่อสร้างอันเหมาะสมกับ ความต้องการอันทันสมัยในวิทยาการปัจจุบัน โดยสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศที่กำลังต้องการความไม่ฟุ่มเฟือยในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาครัฐบาล แต่โดย ภาพรวมแล้วลักษณะสถาปัตยกรรมจักต้องส่งเสริมและสอดคล้องกับโครงการและกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ซึ่งเป็นที่ตั้ง ของอาคารสถานที่ที่มีความสำคัญและมีคุณค่าสูงส่งทางประวัติศาสตร์, ศิลปะและวัฒนธรรมของ ประเทศ

2) ความต้องการใช้สอยของที่ทำการ โดยคณะกรรมการพิจารณาและกำหนดรูปแบบการ ก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารที่ทำการศาลฎีกา (2550) มีดังนี้

ความต้องการใช้สอยของที่ทำการ มีทั้งหมด 5 ชั้นและชั้นใต้ดินประกอบไปด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

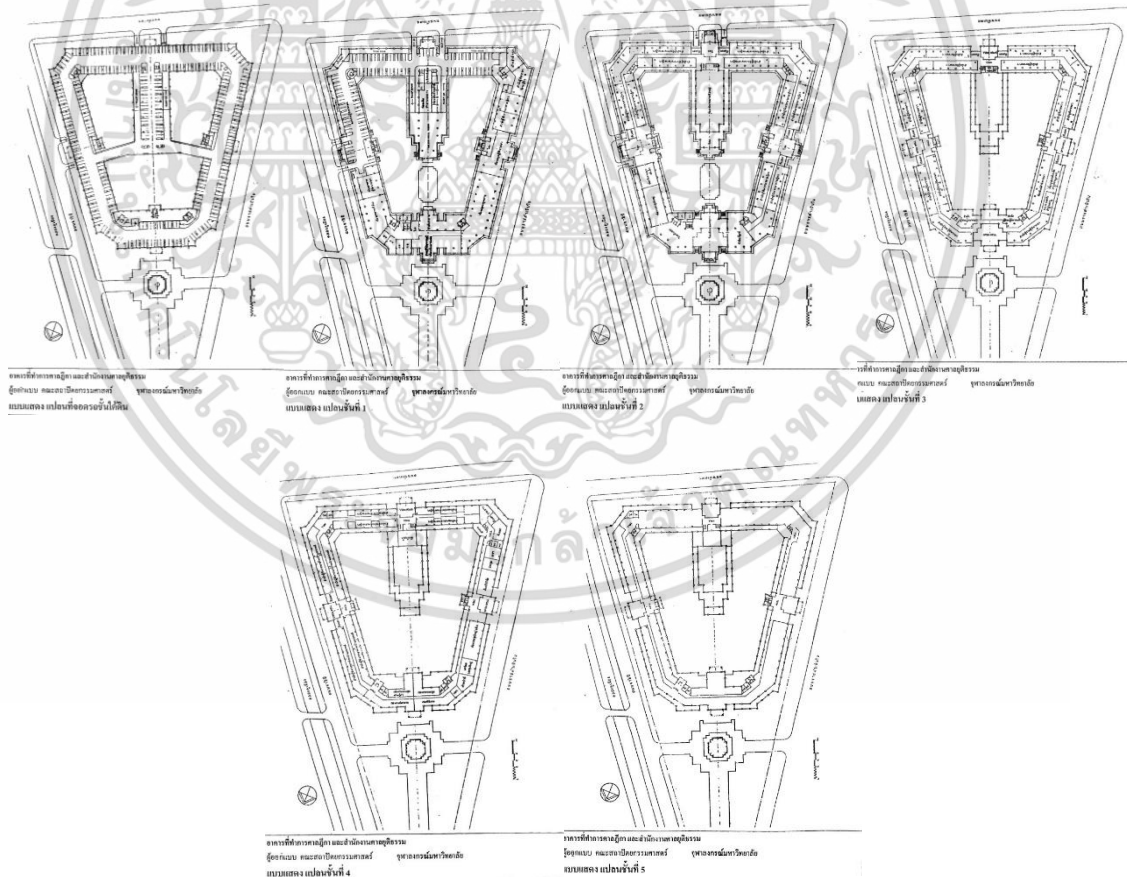
ชั้นใต้ดิน เป็นที่จอดรถ ชั้นที่ 1 สำนักงานอำนวยการประจำศาลฎีกา และส่วนองค์ประกอบ
 ย่อยอื่นๆ

ชั้นที่ 2 ห้องพิจารณาคดีใหญ่, ห้องพิจารณาคดีขนาดกลาง, ห้องพิจารณาคดีขนาดเล็ก,
 ห้องทำงานองค์คณะผู้พิพากษา, ห้องทำงานกลุ่มผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ชั้นที่ 3 สำนักงานเลขาธิการประธานศาลฎีกา,สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัย
 ชี้ขาดฯ, ห้องทำงานผู้พิพากษาอาวุโส, ห้องทำงานผู้พิพากษา

ชั้นที่ 4 ห้องทำงานประธานศาลฎีกา, ห้องทำงานรองประธานศาลฎีกา, สำนักงาน
 เลขานุการและห้องเลขานุการศาลฎีกา, ห้องทำงานประธานแผนกคดีพิเศษในศาลฎีกา, ห้องทำงานที่
 ปรีกษาในศาลฎีกา, ห้องทำงานองค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกา, สำนักคณะกรรมการบริหารศาล
 ยุติธรรม, ห้องเนกประสงค์, ห้องประชุม ก.ต.และโถง, ห้องประชุมใหญ่ศาลฎีกาและโถง

ชั้นที่ 5 ห้องทำงานกลุ่มช่วยผู้พิพากษา, ห้องเก็บเอกสารและพื้นที่สำรอง

รูปที่ 2.31 ผังพื้นชั้นใต้ดิน,ชั้น 1-5

ที่มา : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550)
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) แนวความคิดในการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา โดย ปิยนุช สุวรรณศิริ
(ชีวิตและผลงาน รศ.ดร.ปริญญา สุวรรณศิริ, 2561)

3.1) แนวความคิดหลักในการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา (พ.ศ.2563)

การออกแบบอาคารศาลฎีกาแห่งนี้ กำหนดให้มีการคำนึงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ในยุคสมัยปัจจุบัน สนองต่อการใช้สอยแบบใหม่แต่คงรักษาไว้ซึ่งฉันทลักษณ์เดิมได้อย่างเหมาะสมในทุกส่วนขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม สิ่งสำคัญในการออกแบบคือการจำกัดความสูงของอาคารให้มากที่สุด จึงกำหนดให้เป็นหลังคาทรงไทยด้านนอกและซ่อนหลังคา slab ไม้ด้านใน เพื่อช่วยลดความสูงรวมถึงความใหญ่โตของหลังคาแบบไทยลง แนวคิดสำคัญประการหนึ่งคือการกำหนดให้มุมมองอาคารโดยรวมนั้น สามารถมองเห็นเสาหัวเม็ดด้านหน้าเพื่อให้เป็นจุดดึงดูดสายตา ก่อนที่จะมองเห็นทรงหลังคาทางด้านหลัง โดยเสาหัวเม็ดดังกล่าวต้องการแทนค่าความหมายถึงสถาบันแห่งนี้ที่เปรียบดั่งเสาหลักอันสำคัญของบ้านเมือง เมื่อมองโดยภาพรวมของอาคารจะเห็นถึงความสงบมั่นคง สมเป็นตัวแทนหนึ่งในสามสถาบันอันสำคัญสูงสุดของชาติ และกลมกลืนกับอาคารโดยรอบ ทั้งมีความปลอดภัย สะดวกในการใช้สอย มีสภาวะน่าสบาย ได้ประโยชน์ของแสงและลมจากธรรมชาติ รวมทั้งคำนึงถึงการออกแบบเพื่อการประหยัดพลังงานด้วย

3.2) แผนผังอาคารและพื้นที่ใช้สอย

การออกแบบวางผังกลุ่มอาคารศาลฎีกานี้ กำหนดขึ้นจากการพิจารณาถึงบริบทของพื้นที่ตั้งโครงการที่มีอาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์และศิลปกรรมอยู่โดยรอบ โดยต้องสร้างความต่อเนื่องไปกับอาคารข้างเคียง และพยายามป้องกันผลกระทบต่ออาคารเหล่านั้น ทั้งในเรื่องของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และมุมมองของเกาะเมือง (หรือเกาะกรุงรัตนโกสินทร์) ภายใต้เงื่อนไขของความต้องการพื้นที่ใช้สอยและการอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรของโครงการและผู้มาติดต่อให้มากที่สุด

การกำหนดให้กลุ่มอาคารมีแกนหลักหันหน้าเข้าสู่สะพานผ่านพิภพลีลา ซึ่งเป็นตั้งประตูทางเข้าเกาะเมือง โดยมีแกนอาคารรองรับสัมพันธ์กับถนนที่อยู่รอบอาคาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝั่งสนามหลวงโดยความสัมพันธ์ในแนวแกนหลักจะเกิดจากแกนอาคารประธานที่อยู่ด้านหลังอนุสาวรีย์กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ และแนวแกนดังกล่าวยังต่อเนื่องออกไปสู่อนุสาวรีย์แม่พระธรณีบีบมวยผม ซึ่งมีตำแหน่งอยู่ที่หัวเกาะ

การจัดวางพื้นที่ใช้สอยจะใช้วิธีการวางอาคารขนานไปกับถนนรอบโครงการโอบล้อมพื้นที่ภายใน ให้สามารถเปิดที่ว่างเป็นคอร์ทกลางอาคารเพื่อสร้างมุมมองที่ดีภายในโครงการและสร้างภาวะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่สบายให้แก่พื้นที่ภายในที่ถูกปิดล้อม ทำให้กลุ่มอาคารได้รับประโยชน์ทั้งมุมมองภายนอกที่สวยงามของเมือง และมุมมองภายในที่สงบร่มรื่น ส่งผลดีต่อการใช้สอยอาคารดังกล่าวข้างต้น เป็นความตั้งใจที่จะสร้างแนวแกนและที่ว่างในลักษณะสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณี เพื่อเชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่แห่งนี้

โดยได้คำนึงถึงการแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็นส่วนสำคัญดังนี้คือ ชั้นใต้ดินจะเป็นส่วนพื้นที่จอดรถที่สามารถรองรับการใช้งานของบุคลากรและผู้มาติดต่อให้มากที่สุด ชั้นระดับพื้นดินซึ่งเชื่อมต่อกับพื้นที่สำคัญโดยรอบอาคารจะเป็นส่วนให้บริการสาธารณะ ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงและติดต่อหน่วยงานต่างๆได้โดยสะดวก ชั้นบนจะเป็นส่วนสำคัญของห้องพิจารณาคดี คณะผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

การเข้าถึงอาคารจะเน้นในแนวแกนหลักทางด้านหัวเกาะ (ฝั่งสะพานผ่านพิภพลีลา) โดยมีทางเข้ารองจากด้านอื่นๆที่สัมพันธ์กับถนนโดยรอบซึ่งมีบันไดและลิฟต์เป็นตัวเชื่อมทางสัญจรในแนวตั้งที่บริเวณหัว-ท้ายและบริเวณกึ่งกลางของอาคารแต่ละด้าน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของการสัญจรของบุคลากรในแต่ละส่วนเป็นสำคัญ ซึ่งจะได้รับการออกแบบให้แยกจากกันอย่างเป็นระเบียบ และมีความสะดวกในการใช้งาน

3.3) รูปแบบสถาปัตยกรรม

รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นลักษณะงานสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ที่ออกแบบให้มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ที่ตอบสนองต่อการใช้สอยอาคารสาธารณะขนาดใหญ่ในปัจจุบัน โดยจะเห็นลักษณะหลังคาอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมไทยได้ชัดเจน และสร้างความต่อเนื่องไปกับอาคารในพื้นที่วัฒนธรรมแห่งนี้ ในขณะที่เดียวกันก็แสดงออกถึงความสง่างามเข้มแข็งน่าเกรงขามของศาลฎีกา ซึ่งเป็นสถาบันอันสำคัญของชาติได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ระเบียบในการออกแบบได้ยึดถือฉันทลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรมไทยเป็นสำคัญ เพื่อให้รูปแบบอาคารสะท้อนซึ่งการเคารพถึงบริบทของพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

โดยส่วนของอาคารที่ชั้นระดับดิน ได้รับการออกแบบให้เป็นเสมือนฐานอาคารทั้งชุดรองรับอาคารด้านบน ซึ่งมีลักษณะเป็นฐานปัทม์ขนาดใหญ่ที่รับกันกับมวลอาคารทั้งหมด ส่วนของผนังอาคารในชั้นที่ 2-4 จะมีระเบียบที่เป็นเสมือนเปลือกอาคารอีกชั้นโอบล้อมพื้นที่ใช้สอยด้านในไว้ โดยมีลักษณะของเสาสูงตลอดทั้งสามชั้น ไปบรรจบที่เสาหัวเม็ดขนาดใหญ่ทางด้านบน ช่วยสร้างความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ น่าเกรงขาม และสะท้อนซึ่งลักษณะของอาคารสาธารณะได้เป็นอย่างดี ด้านบนเป็นชุดหลังคา 3 ตับ ยาวต่อเนื่องกันตลอดทั้งอาคารแต่คั่นด้วยหลังคาตอร์เมอร์เป็นชุด ๆ มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

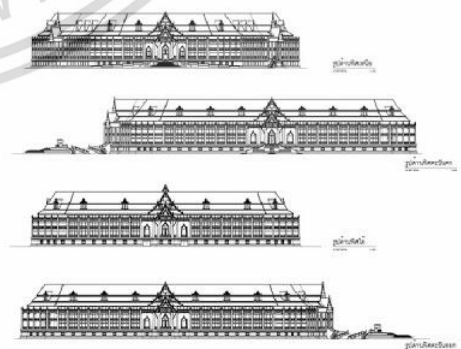
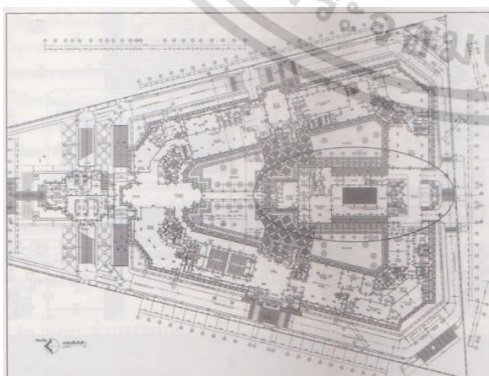
จังหวัดและสัดส่วนที่สัมพันธ์กับผืนหลังคาทั้งหมด ในแต่ละแกนอาคารที่ขนานไปกับถนนโดยรอบจะมีชุดหลังคาจั่วที่สร้างแนวแกนรองเชื่อมกับทางสัญจรหลักกรอบโครงการ โดยทำเป็นจั่วมุขใหญ่ต่อออกมาจากหลังคาหลักของอาคารและลดจั่วมุขลงอีก 1 ชั้นเพื่อสร้างการเชื่อมต่อเชิงภูมิและเชื่อมโยงเข้ากับบริบทของเมืองโดยรอบ

แม้ลักษณะของอาคารจะดูเป็นงานสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณีแต่ได้รับการออกแบบให้มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมประยุกต์ จึงมีองค์ประกอบอาคารที่แตกต่างไปจากอาคารแบบประเพณีที่คุ้นเคย ซึ่งเป็นความตั้งใจของผู้ออกแบบที่จะสร้างเอกลักษณ์เฉพาะให้กับอาคารที่มีการใช้สอยซึ่งต่างออกไป แต่คงไว้ซึ่งคุณค่าของอาคารที่วันหนึ่งข้างหน้าจะปรากฏเป็นอาคารสำคัญอีกหลังหนึ่งบนพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งนี้ต่อไป

รูปที่ 2.32 หุ่นจำลองอาคารที่ทำการศาลฎีกา

ที่มา : ผู้วิจัย (2561)

รูปที่ 2.33 แสดงผังอาคารชั้นที่ 1 และ รูปด้านอาคารที่ทำการศาลฎีกา

ที่มา : ชาตรี ประกิตนทการ (2563)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3.4 รศ.ดร. ภิญโญ สุวรรณคีรี ผู้ออกแบบ

การวิเคราะห์แนวความคิดการออกแบบสถาปัตยกรรมอาคารที่ทำการศาลฎีกาศาสตราจารย์ ผู้ออกแบบ จากการสัมภาษณ์ ได้วิเคราะห์ส่วนสำคัญโดยแบ่งเป็น 6 ส่วน ได้แก่

1) พื้นที่การใช้สอย การออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกา คำนึงถึงพื้นที่การใช้สอยเป็นสำคัญเนื่องจากอาคารที่ทำการศาลฎีกาเป็นอาคารที่มีประเภทการใช้สอยหลากหลาย

2) การจัดกลุ่มอาคาร คำนึงถึงรูปร่างที่ดินของที่ตั้ง ที่เป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมคางหมู การวางอาคารจึงมีลักษณะตามรูปร่างของที่ดินของที่ตั้ง พร้อมคอร์ตหรือที่ว่างตรงกลางของอาคาร

3) สัดส่วนอาคาร สัดส่วนของอาคารนั้นมาจากประสบการณ์จากการศึกษาและการทำงานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมเป็นมาตรฐาน ทำให้ผู้ออกแบบมีพัฒนาการด้านการออกแบบงานสถาปัตยกรรม แต่ยังคงแนวความคิดเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยแบบแผนหรือสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ที่สามารถปรับประยุกต์และผสมผสานกับบริบทที่เปลี่ยนไป

5) ส่วนประกอบส่วนประณีตอาคาร ส่วนประกอบในส่วนของหลังคาเป็นทรงเครื่อง ลายอง ทรงหลังคาแบบรวบรวม ส่วนประกอบในส่วนของเสาหัวเม็ดทรงมณฑปที่เห็นได้ชัดเจนรอบอาคาร แสดงถึงเสาหลักของแผ่นดิน ตัวแทนของความมั่นคง ส่วนที่แสดงถึงความประณีตของอาคารใช้เป็นลายปูนปั้น

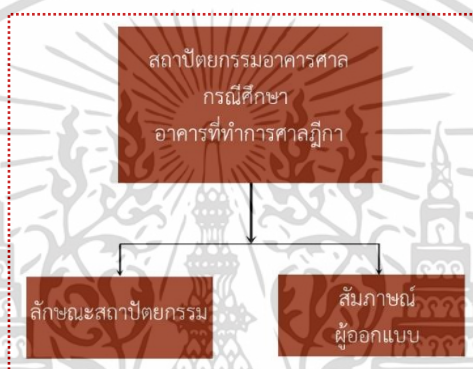
6) โครงสร้างและวัสดุ มีการประยุกต์ใช้วัสดุและเทคโนโลยีกับอาคาร โดยโครงสร้างอาคารเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กฉาบปูนทาสี แนวคิดเรื่องสีของอาคารภายนอกกับภายในที่ต่างกัน สีภายนอกอาคารอย่างสีของหลังคา บานประตู วงกบหน้าต่าง เป็นสีเทา คำนึงจากความคงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ และแสดงถึงสีทางวิชาการ สีภายในอาคารใช้เป็นสีของไม้ แนวคิดเรื่องวัสดุ พื้นภายในอาคารเป็นพื้นหินอ่อน พื้นอาคารส่วนระเบียงเป็นกระเบื้องดินเผา

7) การจัดภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม การจัดภูมิทัศน์พิจารณาเรื่องของการความปลอดภัยสูง โดยเลือกต้นไม้ที่ไม้ที่บึกเกินไป เพื่อความปลอดภัยเป็นหลัก สภาพแวดล้อมคำนึงถึงบริเวณโดยรอบสถานที่ตั้ง ให้มีความสอดคล้องกับบริเวณโดยรอบที่ตั้งอย่างหลังคาของอาคารกับวัง

8) รูปลักษณ์อาคารและแนวความคิดการออกแบบ คำนึงถึงฉันทลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย

2.2.4 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับอาคารที่ทำการศาลฎีกา

จากข้อมูลเกี่ยวกับอาคารศาลยุติธรรม (กรณีศึกษาอาคารที่ทำการศาลฎีกา) สิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งอาคารที่ทำการศาลฎีกามีประวัติศาสตร์ทางสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การปกครองของ จากแนวความคิดในการออกแบบอาคารศาลฎีกาที่กำหนดให้มีการคำนึงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยในยุคปัจจุบันอาจเป็นหลักการหนึ่งในการศึกษาลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนอาคารที่ทำการศาลฎีกาที่เป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ได้ โดยสรุปได้ดังรูป

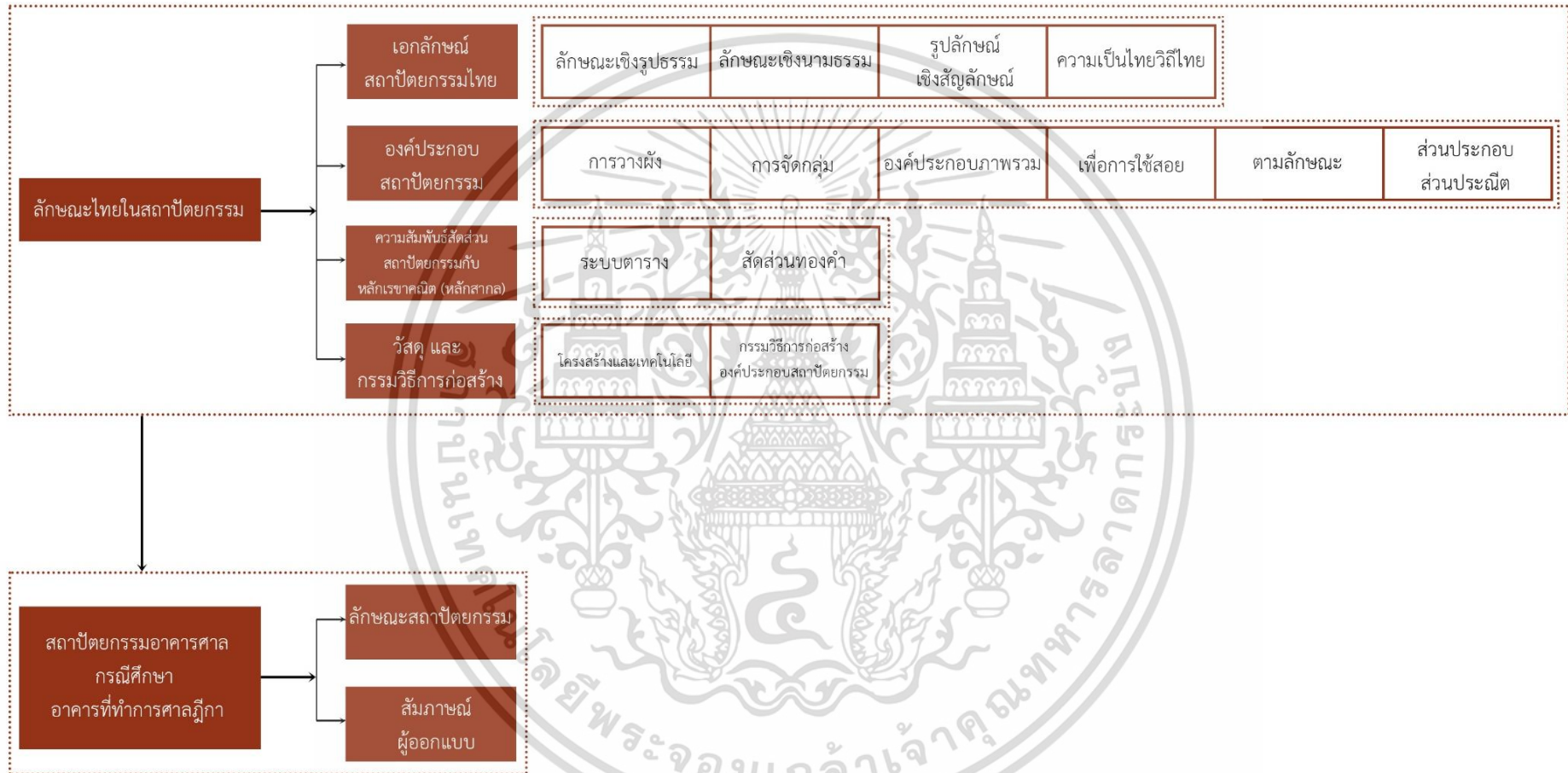
รูปที่ 2.34 สถาปัตยกรรมอาคารศาลฎีกา อาคารที่ทำการศาลฎีกา
ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังรูปที่

2.37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.35 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย (2564)

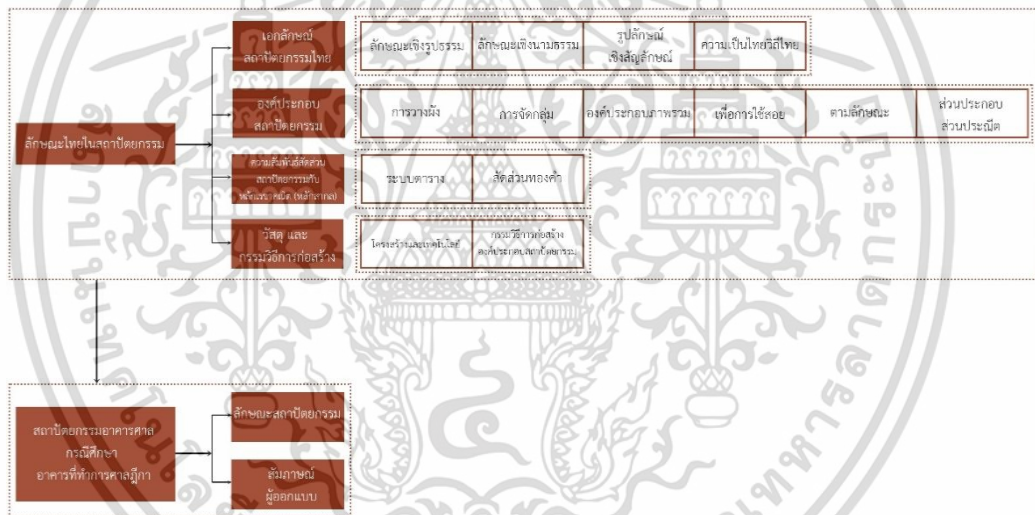
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล
กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) รูปแบบการวิจัย
- 2) กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ (เครื่องมือ)
- 3) กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูล วัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา (วัตถุประสงค์)
- 4) กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

อ้างอิงจากรูปที่ แสดงแผนผังกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย

รูปที่ 3.1 แผนผังกรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย โดยวิเคราะห์แบบข้อมูลผ่านตาราง
กราฟ และ การสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ

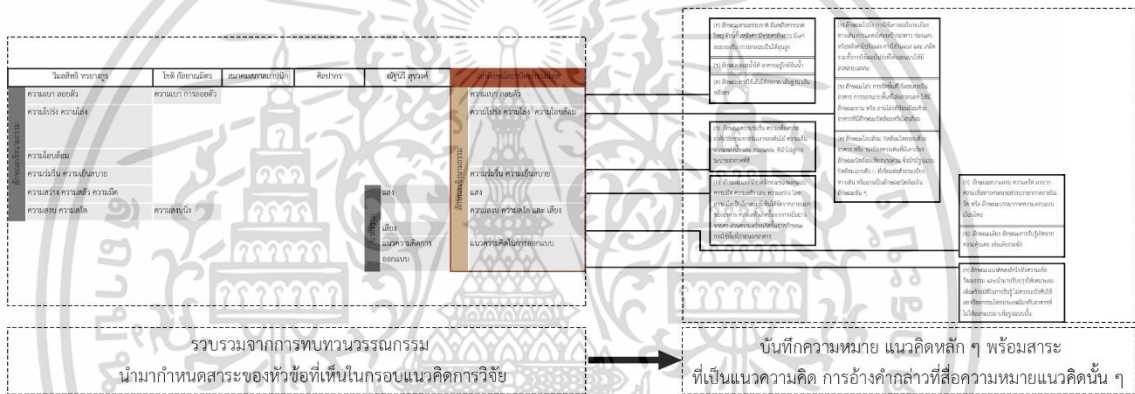
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.2.1 กำหนดเครื่องมือการเปรียบเทียบจากกรอบแนวคิดการวิจัย

สร้างเครื่องมือการเปรียบเทียบจากกรอบแนวคิดการวิจัย ด้วยวิธีดังนี้

การค้นหาลักษณะแนวคิดหลัก(สาระ) โดยการศึกษาและรวบรวมจากการทบทวนวรรณกรรม จากบทที่ 2 ส่วนที่เหมือนหรือคล้ายกันและต่างกัน นำมากำหนดสาระของหัวข้อข้างต้น โดยมีการ บันทึกความหมาย แนวคิดหลัก ๆ พร้อมสาระที่เป็นแนวความคิด การอ้างคำกล่าวที่สื่อความหมาย แนวคิดนั้น ๆ การศึกษางานสถาปัตยกรรมที่เป็นกรณีตัวอย่างที่สอดคล้องกับสาระของหัวข้อข้างต้น ทำเป็นแบบบันทึกด้วยหัวข้อบรรยาย พร้อมจัดทำรายการหรือกำกับอ้างอิงที่มาไว้ ดังรูปตัวอย่าง

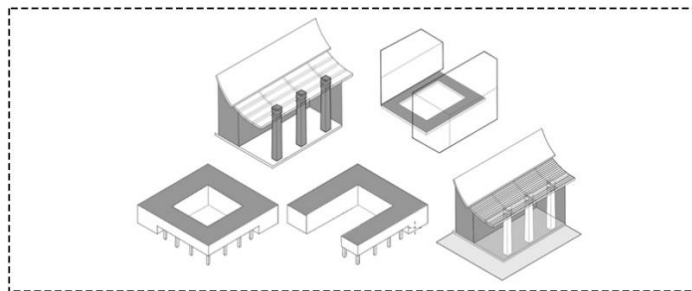
รูปที่ 3.2 แสดงการสร้างเครื่องมือด้วยการค้นหาลักษณะแนวคิดหลัก(สาระ)

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

3.2.1.1 ส่วนเสริมลักษณะแนวคิดหลัก(สาระ) จัดทำเป็นรายการรูปประกอบที่แสดง

ถึงลักษณะของสาระนั้น ๆ โดย รูปภาพนั้นมาจากการสร้างรูปภาพจำลองแบบเข้าใจได้ง่ายที่ให้เห็นถึง ลักษณะของสาระนั้น ๆ หรือ มาจากการคัดเลือกรูปของสถาปัตยกรรมตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้อง กับลักษณะของสาระนั้น ๆ ทำประกออบกับส่วนขั้นตอนข้างต้นโดยมีประกออบในบางข้อเพื่อให้ชัดเจน มากขึ้น ดังรูปตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปประกอบที่แสดงถึงลักษณะของสาระนั้น ๆ ด้วย
Adobe Photoshop หรือ รูปภาพถ่ายของสถาปัตยกรรม
ตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะของสาระนั้น ๆ

รูปที่ 3.3 แสดงการสร้างเครื่องมือด้วยการรูปประกอบที่แสดงถึงลักษณะแนวคิดหลัก(สาระ)

หรือ รูปภาพถ่ายของสถาปัตยกรรมตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะแนวคิดหลัก
(สาระ)

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

3.2.1.2 ส่วนช่วยของเครื่องมือ

1) สัดส่วนทองคำ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ความสอดคล้องสัดส่วนสถาปัตยกรรมโดยใช้ทฤษฎีสัดส่วนทองคำ
ได้นำเอารูปแบบเทคนิควิธีการการศึกษาความสอดคล้องของ Geogy Doczi ซึ่งได้ใช้เป็นต้นแบบใน
การศึกษาหาความสอดคล้องของงานสถาปัตยกรรมมาทั่วโลก ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี
รายละเอียดของวิธีการอยู่ในบทที่ 2 ถึงที่มาของวิธีการดังกล่าว ซึ่งสรุปวิธีการที่ใช้กับการศึกษาวิจัย
ครั้งนี้ ไว้ดังนี้

วิเคราะห์รูปแบบสถาปัตยกรรมผ่าน กราฟรูปคลื่น (Wave Diagram)

วิเคราะห์รูปแบบสถาปัตยกรรมผ่าน กราฟรูปเส้น (Line Graph)

1.1) หาอัตราค่าเฉลี่ยของระยะต่างๆ (Ratio)

วัดระยะสำหรับใช้วิเคราะห์ จะใช้ระยะระหว่างองค์ประกอบสำคัญของอาคาร
แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ 1.สัดส่วนใหญ่ เป็นสัดส่วนภาพรวม ใช้ระยะรวมของอาคาร 2.สัดส่วนย่อย
เป็นสัดส่วนของระยะจากองค์ประกอบสำคัญของอาคาร เช่น ใช้ระยะระหว่างสันหลังคา เเชิงชาย บัวหัว
เสา ฐานปัทม์ เป็นต้น สิ่งที่ได้จากกราฟคลื่นคือ เห็นความสอดคล้องขององค์ประกอบสัดส่วนย่อย
ระหว่าง 2 องค์ประกอบที่ใกล้กัน และ แนวโน้มอัตราส่วนการขยายตัวขององค์ประกอบอาคารได้
แนวโน้มของกราฟ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1.1) การวิเคราะห์โดยใช้สัดส่วนทองคำ

1.1.2) วัดจากระยะส่วนที่สำคัญหลักและรองตามลำดับขององค์ประกอบ
อาคาร

1.1.3) ส่วนแนวตั้งของอาคาร เห็นความสอดคล้องของสัดส่วน ทั้งแนวตั้งและ
แนวนอน สัดส่วนใน แนวตั้ง อัตราส่วนการขยายค่อนข้างคงที่ มีความสัมพันธ์กันระหว่างส่วนหลัก
และส่วนรอง

1.2) กราฟรูปคลื่น (wave Diagram) จากหลักการของเส้นโค้งรูปคลื่นที่มีที่มาจาก
การสั่นของเชือก ที่ทำให้เกิดเสียงและสร้างรูปแบบของการสั่นออกเป็น 4 แบบ ตามการทดลองของ
ปีทาโกรัส และได้ตั้งชื่อเป็นภาษากรีก ได้แก่

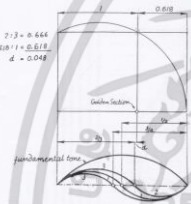
1. สัดส่วน 1 : 1 = 1.00 Unison
2. สัดส่วน 1 : 2 = 0.5 Diapason
3. สัดส่วน 2 : 3 = 0.66 Diapente
4. สัดส่วน 3 : 4 = 0.75 Diatessaron
5. สัดส่วน 1 : 1.618 = 0.618 Golden Proportion

สำหรับในสัดส่วน 1-4 คือ รูปแบบของสัดส่วนที่มีความสมดุลสวยงาม (สวยงาม
หรือ ไพเราะเมื่อเปรียบเทียบกับ การสั่นของดนตรี มีความสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำ)

1.3) กราฟเส้น (Line Graph) จะแสดงตัวรูปแบบสัดส่วนที่เกิดขึ้นบนระนาบ 2 มิติ
จากการสำรวจจะให้รูปแบบที่สามารถวิเคราะห์สัดส่วนความสอดคล้องขององค์ประกอบย่อย
องค์ประกอบรวมและแนวโน้มอัตราส่วนการขยายตัวขององค์ประกอบอาคารได้แนวโน้มของกราฟ
เส้นหรือกราฟจุดจะได้รูปแบบกราฟเส้นต่างๆ สิ่งที่ได้จากกราฟเส้น คือ เห็นความสอดคล้องใน
องค์ประกอบรวมทั้งหมดในรูปแบบอย่างง่าย เห็นอัตราแนวโน้มขององค์ประกอบ และค่าเฉลี่ยของ
สัดส่วนในอาคารได้

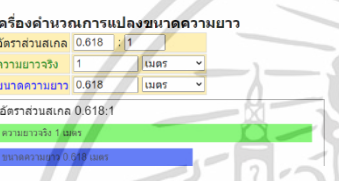

1.4) สามเหลี่ยมปีทาโกรัส - หน้าบัน สำหรับในส่วนหน้าบัน เป็นรูปสามเหลี่ยมจึง
ต้องวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีสามเหลี่ยมปีทาโกรัส ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งต้นกำเนิดของสัดส่วนทองคำเช่นกัน

ตารางที่ 3.1 สัดส่วนของอาคารเทียบระยะขององค์ประกอบของอาคาร โดยใช้ทฤษฎีสัดส่วนทองคำ เป็นหลักการมาตราสากลในการวัดระยะเพื่อเปรียบเทียบ

เครื่องมือ			
รูป	รายละเอียด	การใช้งาน	ค่าที่ได้และตำแหน่ง
หาสัดส่วนทองคำและสัดส่วนที่มีความสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำ จากทฤษฎี			
ก	อัตราค่าเฉลี่ยของระยะต่างๆ	หารระยะระหว่างองค์ประกอบโดยระยะน้อยกว่าต่อระยะมากกว่า	อัตราส่วนของแปลน รูปด้านรูปตัด องค์ประกอบของอาคาร นำไปใช้หาคำตอบของ ข ค
 <p>ข</p>	พีทาโกรัส	วิเคราะห์สัดส่วนทองคำ สามเหลี่ยมพีทาโกรัสซึ่งเป็นส่วนหนึ่งต้นกำเนิดสัดส่วนทองคำ	อัตราส่วนสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องของหน้าบันองค์ประกอบย่อยอาคาร
 <p>Power of Limits, (USA: Random House, 1994),10.</p> <p>ค</p>	Wave Diagram หลักการของเส้นโค้งรูปคลื่นที่มีที่มาจากการเล่นของเชือก ที่ทำให้เกิดเสียง และสร้างรูปแบบของการสั่นออกเป็น 4 แบบ ตามการทดลองของ พีทาโกรัส	หลังจากหาอัตราค่าเฉลี่ยของระยะต่างๆ (Ratio) นำมาวิเคราะห์หาสัดส่วนทองคำ โดยมีทฤษฎีที่ใช้เทียบ 5 รูปแบบคือ 1:1 = 1.00 Unison 1:2 = 0.5 Diapason 2:3 = 0.66 Diapente 3:4=0.75Diaterssaron สัดส่วน 1 : 1.618 = 0.618 Golden Proportion A:B = B:(A+B) โดยเทียบกับตำแหน่งจะได้อัตราส่วนออกมา	อัตราส่วนสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องของแปลนรูปด้าน รูปตัด องค์ประกอบของอาคารค่าที่ได้คือ อัตราการเติบโตคงที่หรือไม่คงที่
 <p>ง</p>	Line graph แกนตั้งคือค่าอัตราส่วน แกนนอนคือตำแหน่งของอัตราส่วนนั้น	(นำส่วน ค มาสรุป) นำอัตราส่วนที่ได้จาก Wave Diagram มากรอก จะได้ความสอดคล้องในองค์ประกอบรวมทั้งหมดในรูปแบบอย่างง่าย เห็นอัตราแนวโน้มขององค์ประกอบ และค่าเฉลี่ยของสัดส่วนในอาคารได้	อัตราส่วนสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง อัตราการเติบโตคงที่ หรือไม่คงที่ ของแปลนรูปด้าน รูปตัด องค์ประกอบของอาคาร และผลอัตราส่วนที่ได้ของการใช้ Wave Diagram

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.2 ตัวช่วยเครื่องมือและตัวช่วยวัตถุติบ

ตัวช่วยเครื่องมือและตัวช่วยวัตถุติบ			
รูป	รายละเอียด	การใช้งาน	ใช้เป็นตัวช่วยกับ
	โปรแกรม Autocad	สร้าง grid table สร้าง Wave Diagram สร้างและหาระยะ ต่างๆ สร้างหาอัตราค่าเฉลี่ย ระยะต่างๆ	เครื่องมือ
			Grid table
			 Wave Diagram
			วัตถุติบ
	เครื่องคำนวณ การแปลงขนาด ความยาว	ใส่ตัวเลขระยะระหว่าง องค์ประกอบต่าง ๆ	 อัตราค่าเฉลี่ย ของระยะต่างๆ
	โปรแกรม Microsoft Excel Word	สร้าง line Graph	 Line graph

3.2.1.3 การทำแบบบันทึกการวิเคราะห์ส่วนลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม จาก
ขั้นตอนทั้งสองข้างต้น นำมาทำตารางบันทึกการวิเคราะห์ส่วนลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม โดย
สังเคราะห์จากการหวัข้อบรรยายสู่ค่าที่ตรงไปตรงมาเพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ในบทที่ 4 บทถัดไป
ดังรูปตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
ลักษณะเชิงนามธรรม ข. ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบล้อม (ก) ลักษณะโปร่ง				
(ก1) การใช้เสาภายในระเบียงทางเดิน	รูปด้าน			
(ก2) มีการแสดงโครงสร้างอาคาร อย่างมีน้ำหนักแสดงโครงสร้าง	รูปถ่าย			
(ก3) มีช่องแสง(1) หรือ หลังคาโปร่งแสง(2)	รูปถ่าย			
(ก4) มีการใช้ระแนง(1) หรือ เกล็ด(2) หรือ การขึ้นผนังโปร่งที่ได้ ออกแบบให้มีลวดลายเฉพาะ(3)	รูปด้าน			
(ข) ลักษณะโล่ง				
(ข1) มีการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้มีพื้นที่โล่ง	มีพื้น, รูปถ่าย			
(ข2) มีการออกแบบพื้นที่ได้ภายนอก ให้มีลักษณะลาน(1) หรือ ลานโล่ง(2) ที่เชื่อมกับตัวอาคารที่มีลักษณะเปิดโล่ง(3) หรือ โอบ ล้อม(4)	รูปถ่าย			
(ค) ลักษณะโอบล้อม				
(ค1) มีการปิดล้อมรอบด้วยอาคาร(1) หรือ ระเบียงทางเดินมีเสา เียง(2)	รูปด้าน			
(ค2) ปิดล้อมเพียงบางส่วนโดยเชื่อมด้วยระเบียงทางเดิน ปิด ล้อมแบบตัว U(1) หรือ ปิดล้อมไม่ลักษณะอื่น ๆ(2)	มีหลังคา, มีบริเวณ			
รูปประกอบ				
รูปประกอบ				
รูปประกอบที่แสดงถึงลักษณะของระแนง 1) หรือ 2) โดยใช้ Adobe Photoshop หรือ รูปภาพเพียงของ สถาปัตยกรรมตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะ ของลักษณะนั้น ๆ				
บันทึกความหมาย แนวคิดหลัก ๆ พร้อมสาระ ที่เป็นแนวความคิด ทิวทัศน์ภาพที่สื่อความหมายแนวคิดนั้น ๆ				

รูปที่ 3.4 แสดงการนำเครื่องมือมาทำแบบบันทึกการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม
 ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

3.3 กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูล วัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

3.3.1 ส่วนลักษณะสถาปัตยกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลลักษณะสถาปัตยกรรมของอาคารศาลที่สำคัญ คือ อาคารที่ทำการศาลฎีกา บริเวณ

เกาะรัตนโกสินทร์ โดยการสำรวจพิจารณาตามลักษณะสถาปัตยกรรมทั้งหมดจากหลักการและ

แนวทางต่าง ๆ ที่รวบรวมจากข้อมูลระดับทุติยภูมิ จะได้เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมของอาคารศาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

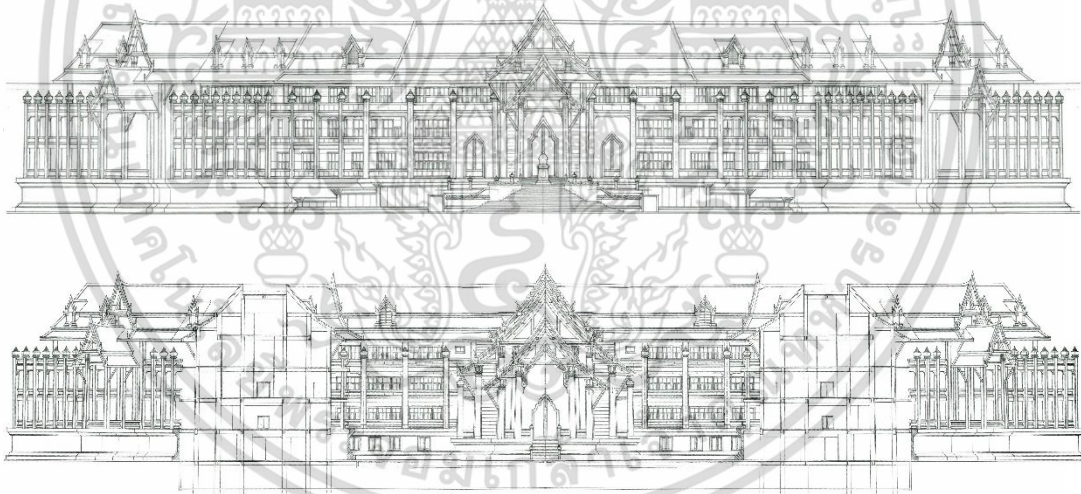
2) เตรียมวัตถุดิบจากข้อมูล การสำรวจ จากการสังเกต และข้อมูลทุติยภูมิจากแบบสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา บันทึกข้อมูลอาคารด้วยโปรแกรม

3.3.1.1 เตรียมเครื่องมือในการสำรวจ บันทึกภาพ บันทึกข้อมูลอาคารกรณีศึกษา มาเป็นข้อมูล

รูปที่ 3.5 เครื่องมือในการเตรียมวัตถุดิบ โดยการสำรวจ บันทึกภาพ บันทึกข้อมูลอาคารกรณีศึกษา
ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

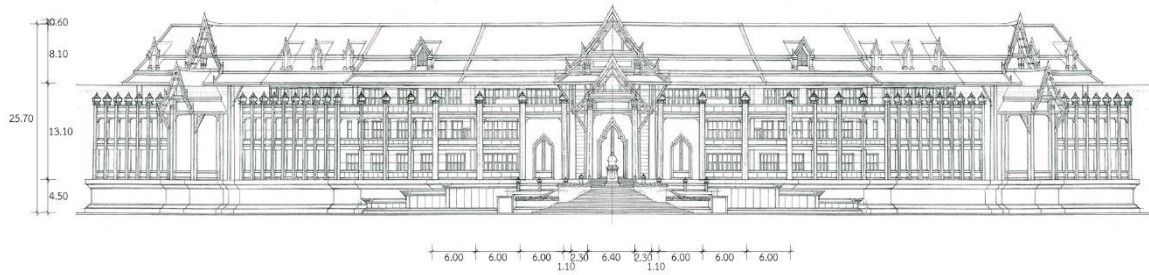
3.3.1.2 เตรียมเครื่องมือจากแบบสถาปัตยกรรมอาคารกรณีศึกษา

รูปที่ 3.6 วัตถุดิบแบบสถาปัตยกรรมอาคารศาล รูปด้านรูปตัด อาคารที่ทำการศาลฎีกา
ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

3.3.1.3 ส่วนช่วยของวัตถุดิบ สร้างตัวช่วยการบันทึกข้อมูลอาคารกรณีศึกษาด้วยโปรแกรม Autocad เพื่อสะดวกต่อการนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.7 แบบสถาปัตยกรรมอาคารศาลแบบบันทึกข้อมูล อาคารกรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาล
ฎีกา

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

3.3.1.4 การทำแบบบันทึกวิเคราะห์ส่วนสถาปัตยกรรมอาคารศาลกรณีศึกษา

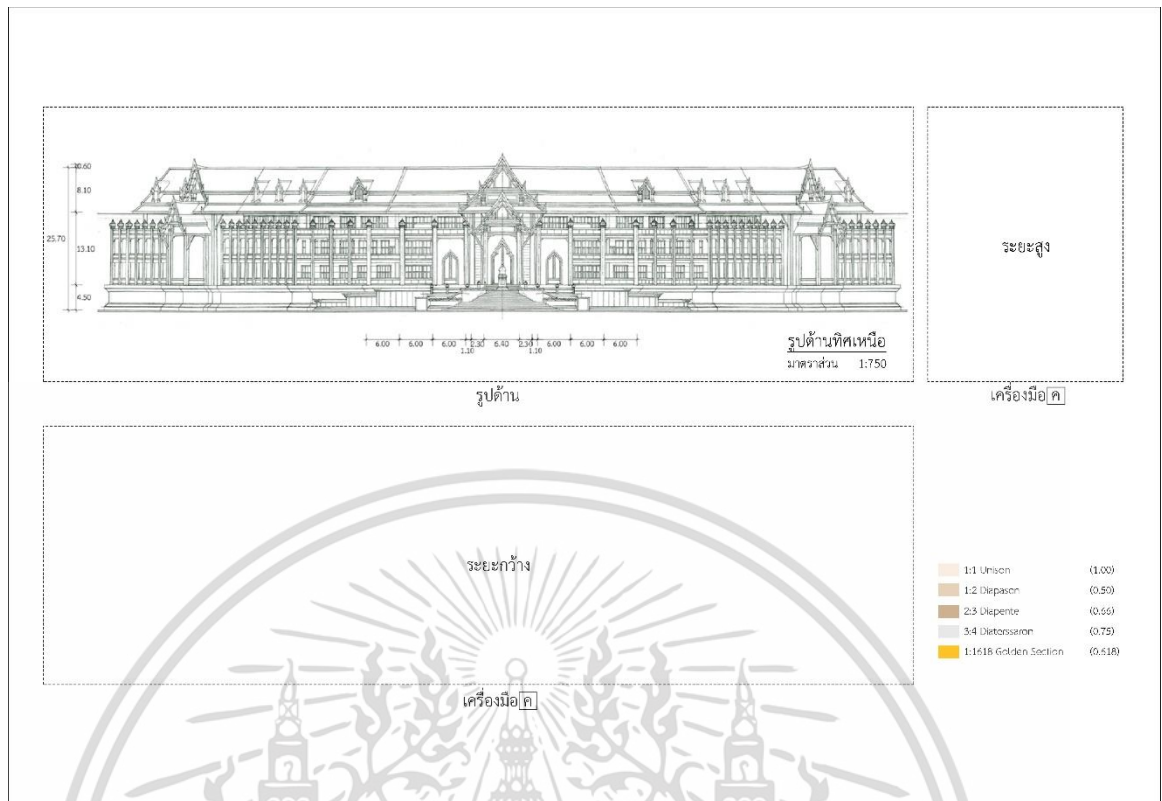
จากตารางแสดงเครื่องมือแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม(หลัก) ในบางส่วนมีส่วนที่ต้องการแสดงให้เห็นรายละเอียดของการวิเคราะห์นั้น ต่อเนื่องจากที่กำหนดใน ตารางหลัก หรือ ทำให้เห็นชัดเจนขึ้นจากที่กำหนดในตารางหลัก โดยทำเป็นตารางแสดงแยกออกมา ดังต่อไปนี้

เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	
ลักษณะเชิงนามธรรม	
ความเบา ลอยตัว	
	ขยายรูปประกอบ พร้อมกำกับ ชื่อลักษณะนั้น ๆ ที่รูปประกอบ

รูปที่ 3.8 แสดงเครื่องมือแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม (ส่วน
รายละเอียดของหลักหรือขยายของหลัก)

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.9 แสดงเครื่องมือแบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม (ส่วนรายละเอียดของหลัก)

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

3.3.1.5 การทำแบบบันทึกการวิเคราะห์ส่วนลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม

จากขั้นตอนทั้งสองข้างต้น นำมาทำตารางบันทึกการวิเคราะห์ส่วนลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม โดยสังเคราะห์จากการหาค่าข้อบรรยายสู่ค่าที่ตรงไปตรงมาเพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ในบทที่ 4 บทถัดไปดังรูปตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะห์ลักษณะภายในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
	ตำแหน่ง,ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
ข.ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบล้อม				
(ก) ลักษณะโปร่ง				
(ก1) การใช้เสาถอยในระยะเบียดทางเดิน	รูปด้าน			
(ก2) มีการแสดงโครงสร้างอาคาร อย่างเฝ้าเพดานแสดงโครงสร้าง	รูปถ่าย			
(ก3) มีช่องแสง(1) หรือ หลังคาโปร่งแสง(2)	รูปถ่าย			
(ก4) มีการใช้ระแนง(1) หรือ เกล็ด(2) หรือ การใช้แผงโปร่งที่ได้ ออกแบบให้มีลวดลายเฉพาะ(3)	รูปด้าน			
(ข) ลักษณะโล่ง				
(ข1) มีการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้มีพื้นที่โล่ง	ผังพื้น, รูปถ่าย			
(ข2) มีการออกแบบพื้นที่โล่งภายนอก ให้มีลักษณะชาน(1) หรือ ลานโล่ง(2) ที่ห้อมล้อมด้วยอาคารที่มีลักษณะปิดล้อม(3) หรือ โอบล้อม(4)	รูปถ่าย			
(ค) ลักษณะโอบล้อม				
(ค1) มีการปิดล้อมรอบด้วยอาคาร(1) หรือ ระยะเบียดทางเดินมีเสา เรียง(2)	รูปด้าน			
(ค2) ปิดล้อมเพียงบางส่วนโดยเชื่อมต่อดัวยระยะเบียดทางเดิน ปิด ล้อมแบบตัว U(1) หรือ ปิดล้อมในลักษณะอื่น ๆ(2)	ผังหลังคา, ผังบริเวณ			
รูปประกอบ				
รูปประกอบ				

ปรากฏ ไม่ปรากฏจากการวิเคราะห์

วิเคราะห์แล้วบันทึก
แสดงรูปประกอบจาก
การวิเคราะห์ให้เห็นภาพ

ผลที่ได้จากการสำรวจ บันทึกภาพ บันทึกข้อมูลอาคารกรณีศึกษา แบบสถาปัตยกรรม แบบสถาปัตยกรรมอาคารศาลแบบบันทึกข้อมูล

รูปที่ 3.10 แสดงขั้นตอนการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.2 ส่วนสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ

การสัมภาษณ์สถาปนิกจึงเป็นการหาข้อมูลเชิงลึก เพื่อเข้าใจถึงแนวคิดงานสถาปัตยกรรมของสถาปนิก การถ่ายทอดจากคำพูดของสถาปนิกผู้ออกแบบ เป็นการค้นหาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และสามารถดึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ออกแบบออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ได้ โดยได้กำหนดคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าใน ซึ่งประเด็นหลัก ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) พื้นที่การใช้สอย
- 2) การจัดกลุ่มอาคาร
- 3) สัดส่วนอาคาร
- 5) ส่วนประกอบส่วนประณีตอาคาร
- 6) โครงสร้างและวัสดุ
- 7) การจัดภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม
- 8) รูปลักษณ์อาคารและแนวความคิดการออกแบบ

3.4 ขั้นตอนในการวิจัย

จากการกำหนดรูปแบบการวิจัย กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ (เครื่องมือ) และกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูล วัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา (วัตถุประสงค์) ไว้ในข้างต้น นำมาซึ่งตารางบันทึกทั้งหมดสำหรับการวิเคราะห์ โดเนตตารางที่ใช้วิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 3.3 แบบบันทึกการวิเคราะห์การวิเคราะห์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย อาคารที่ทำการศาล
ฎีกา ส่วนที่ 1

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว (อ้างอิงจากบทที่ 2 หน้า 11) (แบบบันทึกรายละเอียดหรือขยายที่ ก.)				
(ก) ลักษณะความสงบนิ่ง				
(ก1) มีรูปทรงอาคารแบบเรขาคณิตอย่างง่าย	ผังพื้น			
(ก2) รูปทรงอาคารเน้นแกนกลางทำให้อาคารทางซ้ายและขวา	ผังพื้น			
(ก3) ลักษณะอาณานิเวศบริเวณส่วนตัว: มีการยกได้ถุนแยกออกจากบริเวณระดับพื้นดิน	รูปด้าน			
(ก4) มีองค์ประกอบขนาดใหญ่{1} หรือ มีการถ่ายทอดองค์ประกอบเป็นลำดับ{2}	รูปตัด			
(ก5) ลักษณะความร่มเย็นควบคู่กับความสงบ: มีแมกไม้โดยรอบบริเวณ{1} หรือ หลังคาทรงสูง{2} หรือ จัดผังอาคารแบบโปร่ง{3}	ผังบริเวณ			
(ก6) มีความสโลว์ภายในอาคาร	รูปถ่าย			
(ข) ลักษณะความเบา ความลอยตัว				
(ข1) ลักษณะการใช้เส้นนอนที่โค้งหงาย: มีเส้นโค้งที่ฐานอาคาร{1} หรือ มีเส้นโค้งที่สันหลังคา{2}	รูปด้าน			
(ข2) มีพื้นหลังคาขนาดใหญ่{1} มีการซ้อนชั้นหลังคา{2} มีการจัดความถี่ของการซ้อนของหลังคาถี่ในตอนล่างและคลายลงตอนบน {3} มีการลดมุมของหลังคาที่ส่วนหน้าและหลังของอาคาร{4} มีชายคายื่นยาว{5}	รูปด้าน			
(ข3) มีรูปแบบผนังและเสาของอาคารเบนลิ่มเข้าด้านในอาคาร{1} มีความหนาส่วนบนน้อยกว่าความหนาของส่วนล่าง{2}	รูปถ่าย			
(ข4) มีเสาลอย{1} หรือ เสาลอยรองรับพื้นหลังคา{2} มีการยกลอยเป็นได้ถุนสูง{3}	รูปด้าน			
(ข5) ลักษณะอาคารเหมือนลอยเหนือน้ำ มี สระน้ำ{1} หรือ บ่อน้ำ{2}	ผังบริเวณ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

● ลักษณะเชิงนามธรรม	
ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว	
รูปประกอบ	
ก.	<p>Diagram illustrating architectural forms and components for the concept 'ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว'. The diagram shows various forms labeled (ก1) through (ก6) and their corresponding components labeled {1} through {6}. A dashed box highlights a specific set of components.</p>
ข.	<p>Diagram illustrating architectural forms and components for the concept 'ข.'. The diagram shows various forms labeled (ข1) through (ข3) and their corresponding components labeled {1} through {5}. A dashed box highlights a specific set of components.</p>
<p>ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจาก SCG (2559)</p>	
รูปประกอบ	

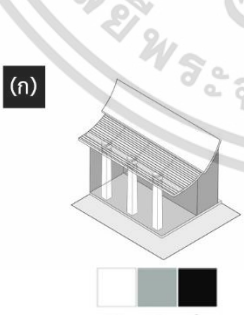
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
ข. ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบล้อม				
(ก) ลักษณะโปร่ง				
(ก1) การใช้เสาอยู่ในระเบียงทางเดิน	รูปด้าน			
(ก2) มีการแสดงโครงสร้างอาคาร อย่างฝ้าเพดานแสดงโครงสร้าง	รูปถ่าย			
(ก3) มีช่องแสง{1} หรือ หลังคาโปร่งแสง{2}	รูปถ่าย			
(ก4) มีการใช้ระแนง{1} หรือ เกล็ด{2} หรือ การใช้แผงโปร่งที่ได้ ออกแบบให้มีลวดลายเฉพาะ{3}	รูปด้าน			
(ข) ลักษณะโล่ง				
(ข1) มีการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้มีพื้นที่โล่ง	ผังพื้น, รูปถ่าย			
(ข2) มีการออกแบบพื้นที่โล่งภายนอก ให้มีลักษณะชาน{1} หรือ ลานโล่ง{2} ที่ห้อมล้อมด้วยอาคารที่มีลักษณะปิดล้อม{3} หรือ โอบล้อม{4}	รูปถ่าย			
(ค) ลักษณะโอบล้อม				
(ค1) มีการปิดล้อมรอบด้วยอาคาร{1} หรือ ระเบียงทางเดินมีเสาเรียง{2}	รูปด้าน			
(ค2) ปิดล้อมเพียงบางส่วนโดยเชื่อมต่อกับระเบียงทางเดิน ปิดล้อมแบบตัว U{1} หรือ ปิดล้อมในลักษณะอื่น ๆ{2}	ผังหลังคา, ผังบริเวณ			
รูปประกอบ				
รูปประกอบ				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรมศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
ค. ความร่มรื่น ความเย็นสบาย				
(ก) มีอาคารแทรกตัวในกลุ่มต้นไม้{1} หรือ น้ำ{2}	ผังบริเวณ			
(ข) มีต้นไม้กลางลาน{1} หรือ ลาน{2}	ผังบริเวณ			
(ค) มีต้นไม้บริเวณรอบอาคาร	ผังบริเวณ			
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
(ก) {1}				
ง. แสง				
(ก) มีช่วงจังหวะของแสง 3 แบบ แบบความมืดตรงภายในอาคาร เห็นได้ชัดจากภายนอกของอาคาร แบบความสลัว ตรงพื้นที่จากการยื่นยาวชายคา และ แบบความสว่างตรงภายนอกอาคาร	รูปถ่าย			
(ข) มีช่องหน้าต่างที่แคบและลึกในแนวตั้ง{1} หรือ มีพื้นที่กึ่งนอกลงใน{2}	รูปถ่าย			
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
(ก)				

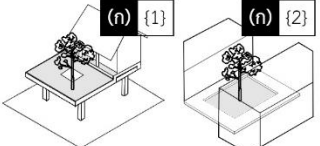
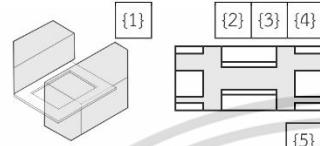

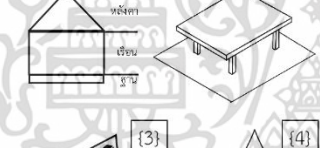

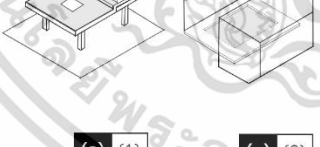
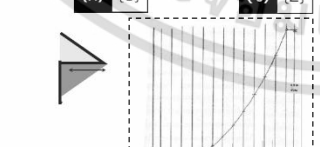

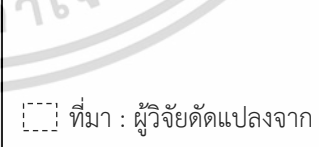
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง,ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
จ.เสียง				
(ก) ลักษณะเสียง เสียงระฆัง	ผังบริเวณ			
● ลักษณะเชิงรูปธรรม				
ก. การจัดภูมิทัศน์ ผังอาคาร และบริเวณโดยรอบ				
(ก) มีพื้นที่สีเขียวในชาน{1} หรือลาน{2}	ผังพื้นที่, รูปถ่าย			
(ข) มีการวางผังอาคารปิดล้อมพื้นที่ตรงกลาง{1} คล้ายเรือนคหบดี{2} มีการวางผังแบบกลุ่มอาคารและ มีการใช้งานพื้นที่แต่ละหลังแตกต่างกัน{3} มีการจัดพื้นที่ใช้สอยโดยพื้นที่หลักประกอบด้วยชานเชื่อมต่อกับอาคาร มีรูปแบบเป็นหลัง ๆ แยกจากกัน{4} มีความงามโดยจัดพื้นที่เรียบง่ายเป็นพื้นที่ว่าง ๆ ไม่มีเครื่องเรือน{5}	ผังบริเวณ, ผังพื้นที่			
(ค) มีลักษณะความงามของสถาปัตยกรรมภูมิทัศน์และภูมิวัฒนธรรมโดยรอบบริเวณที่ตั้ง เช่น มีที่ตั้งในย่านที่มีมรดกทางวัฒนธรรม{1} หรือ มีที่ตั้งที่ห้อมล้อมด้วยทิวทัศน์งดงาม{2}	ผังบริเวณ			
(ง) มีการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ กรณีต้นไม้ เช่น ออกแบบให้อาคารแทรกตัวอยู่ท่ามกลางต้นไม้{1} กรณีน้ำ เช่น ออกแบบที่มีการนำน้ำมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ให้สอดคล้องกับบริบท{2}	ผังบริเวณ			
ข. องค์ประกอบ				
(ก) มีลักษณะไตรภาคที่ตัวอาคาร{1} มีส่วนใต้ถุนยกพื้นลอย{2} ส่วนตัวอาคารมีโครงสร้างสอบเข้า{3} มีส่วนหลังคาจั่วสูงทรงจอมแห{4}	รูปด้าน			
(ข) มีความงาม โดยองค์ประกอบมีลักษณะรายล้อม{1} หรือเชื่อมต่อกับชาน{2} หรือ ลาน{3}	รูปถ่าย			
ค. หลังคา				
(ก) มีรูปแบบที่อ่อนโค้ง ทั้งตัวและปลอยชายคาให้ยื่นยาวจนเกิดเงา	รูปด้าน, รูปถ่าย			
(ข) รูปทรงหลังคาจั่ว ก้ำกัด้วยสัดส่วน ความลาดชัน และเส้นสายทรงจอมแห เกณฑ์ตั้งรูปประกอบ ผลที่ได้ ตรงตามเกณฑ์{1} หรือ โกล้เคียง{2} หรือ ไม่โกล้เคียง{3}	รูปด้าน			
ง. ลักษณะความอ่อนช้อย และ ความละเอียดประณีต				
(ก) มีเส้นสายอ่อนช้อย	รูปถ่าย			
(ข) มีปั้นลมหลังคา ตัวหงา (ส่วนประกอบที่อยู่ตรงปลายจั่วหลังคา) {1} มีความประณีตของส่วนประกอบอาคาร{2}	รูปถ่าย			
จ. การเลือกใช้วัสดุและสี				
มีการเลือกใช้วัสดุพื้นถิ่น	รูปถ่าย			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

● ลักษณะเชิงรูปธรรม	
รูปประกอบ	รูปประกอบ
<p>ก.</p> <p>ข.</p> <p>ง.</p> <p>ช.</p> <p>ค.</p> <p>ค.</p> <p>ค.</p> <p>ค.</p> 	<p>ค.</p> <p>ข.</p> <p>ง.</p> <p>ช.</p> <p>ค.</p> <p>ค.</p> <p>ค.</p> <p>ค.</p>
	<p>ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจาก หลวงยุคเสวีวิวัฒน์ (2520, 2512)</p>

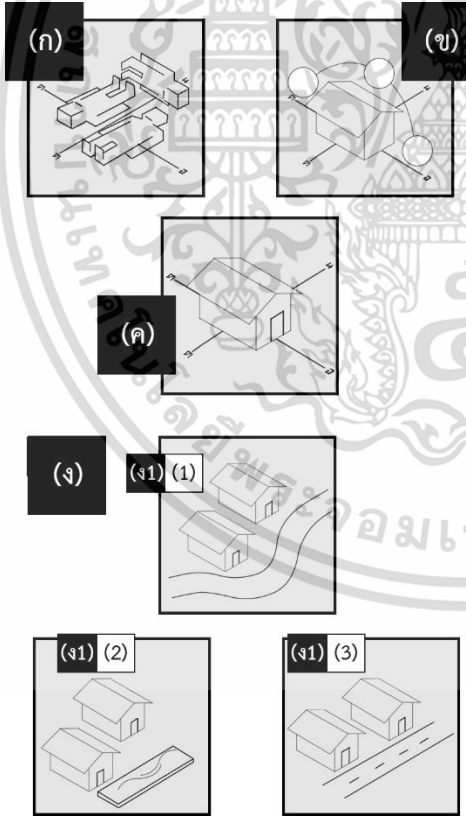
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์				
ข. รูปลักษณะเพื่อการสื่อความหมายด้านเอกลักษณ์ไทย : มีรูปลักษณะแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี {1} ไทยประยุกต์ {2} ไทยสมัยใหม่ {3}	รูปแบบอาคาร			
ค. รูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะ (icon)				
(ก) มีสัญลักษณ์ ดอกบัว {1} หรือ น้ำ {2} หรือ จั่ว {3}	รูปแบบอาคาร			
ง. การสื่อความหมายเฉพาะ				
(ก) มีการแสดงถึงฐานานุลักษณะ/พลัง/อำนาจ	รูปแบบอาคาร			
● ความเป็นไทยวิถีไทย				
ก. มีจิตวิญญาณของความเป็นไทย - มีความต่อเนื่องจากรากฐานประเพณี คือ ความเป็นไทยแบบทางการ {1} หรือ ความเป็นไทยตามนิยม (แสดงให้เห็นด้านอุปนิสัยคนไทย) {2}	รูปแบบอาคาร			
ข. มีความเป็นไทยจากผลงานผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ น้อยนั้นนาเบือ คือ มีการประดับตกแต่ง {1} มีการสร้างทิวทัศน์ (ไทย - สากล) {2} มีจั่วไทย สิ่งที่ขาดไม่ได้ {3} มีโถงหรือ หีบห่อชั้นสุดท้ายของความเป็นไทยแบบผู้เชี่ยวชาญ {4}	รูปแบบอาคาร			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 แบบบันทึกการวิเคราะห์การวิเคราะห์ห้องประกอบสถาปัตยกรรม อาคารที่ทำการศาล
ฎีกา ส่วนที่ 1

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● การวางผังอาคาร				
ก. ทิศทาง				
(ก) ทิศหัวนอนตึนนอน	ผังพื้น			
(ข) วางแนวอาคารตามตะวัน	ผังพื้น			
(ค) หันหน้าอาคารไปทางทิศตะวันออก	ผังพื้น			
(ง) ทิศแม่น้ำ - ถนน				
(ง1) หันหน้าอาคารเข้าหาทางทิศแม่น้ำ{1} หรือ การสร้างแหล่งน้ำไว้ด้านหน้าอาคาร{2} หรือ หันหน้าอาคารเข้าหาถนนที่เป็นทางสัญจรหลัก{3}	ผังบริเวณ			
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
				

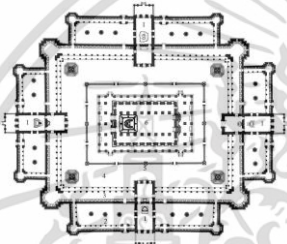
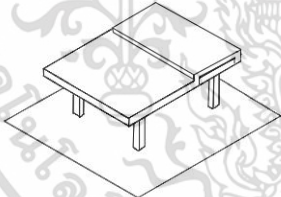
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● การวางผังอาคาร				
ข. แนวแกน				
(ก) มีแนวแกนอาคารหลัก คือ แนวแกนเดี่ยว{1} หรือ แนวแกนขนาน {2} หรือ แนวแกนตั้งฉาก{3} หรือ แนวแกนกากบาท{4}	ผังบริเวณ			
(ข) แนวแกนอาคารมีการยึดทิศที่ตั้งคล้ายลง โดยให้ความสำคัญกับ บริบท	ผังบริเวณ			
(ค) การวางผังแบบสมมาตร - อสมมาตร				
(ค1) มีผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า{1} มีด้านสกัดเป็นด้านหน้า และด้านหลัง{2} ลากเส้นแนวแกนผ่านกึ่งกลางอาคาร ส่วนของ อาคารทั้งสองข้างจะเหมือนกันทุกประการ{3} ลักษณะสมมาตรที่ รูปด้านของอาคาร{4}	ผังบริเวณ, รูปด้าน			
(ค2) อสมมาตร: ลากเส้นแกนหลักอาคารมีอาคารสองฟากไม่ เหมือนกัน	ผังบริเวณ			
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
<p>(ก)</p> <p>(ข)</p> <p>(ค)</p>				

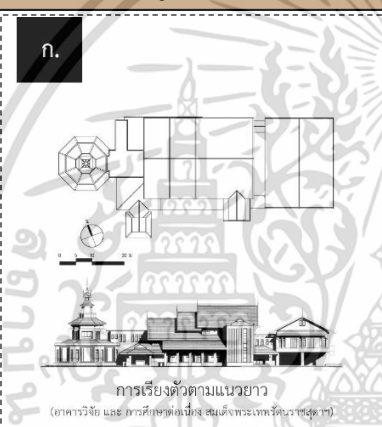
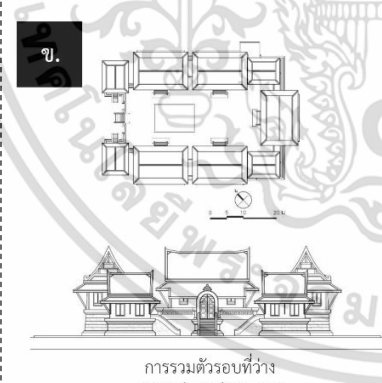

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● การวางผังอาคาร				
ค. การกำหนดลำดับ - มีการจัดเรียงตำแหน่งอาคารก่อนหลังมา ใช้กับอาคารเข้าถึงส่วนสำคัญจากภายนอกสู่ภายใน	ผังพื้น			
ง. ระดับ - มีความสูงต่ำของระนาบพื้นตามแนวนอนของแต่ละ พื้นที่ใช้สอยในชั้นเดียวกัน	รูปตัด			
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
<div data-bbox="304 705 384 779" style="background-color: black; color: white; padding: 2px;">ค.</div> 	<div data-bbox="304 1108 384 1182" style="background-color: black; color: white; padding: 2px;">ง.</div> 			

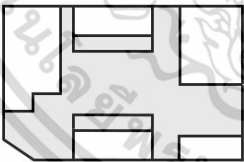
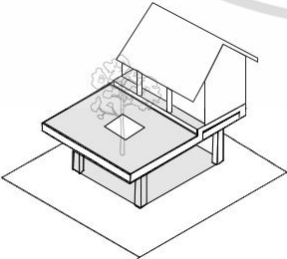
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา : อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● การจัดกลุ่มอาคาร				
ก. วางอาคารเรียงเป็นแนว - มีแนวแกนหลักของอาคารวางอยู่บนเส้นตรงเดียวกัน และ มีการวางอาคารแต่ละหลังไว้ในระยะใกล้กัน	ฝั่งบริเวณ			
ข. วางอาคารโอบล้อมที่ว่าง - มีพื้นที่เปิดโล่งตรงกลาง มีอาคารต่าง ๆ วางอยู่ที่ขอบโดยรอบของพื้นที่เปิดโล่งนั้น	ฝั่งบริเวณ			
ค. วางอาคารโอบล้อมศูนย์กลาง - มีอาคารสำคัญเป็นประธานอยู่ตรงกลางพื้นที่ มีอาคารรองเรียงโอบล้อมอยู่โดยรอบ	ฝั่งบริเวณ			
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
<div style="border: 1px dashed black; padding: 10px;"> <p>ก.</p> <p>การเรียงตัวตามแนวยาว (อาคารวิจัย และ การศึกษาค้นคว้า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ)</p> <p>ข.</p> <p>การรวมตัวรอบที่ว่าง (พิธีสงฆ์และศูนย์ฝึกอบรมการแพทย์แผนไทย)</p> <p>ค.</p> <p>การรวมตัวล้อมศูนย์กลาง (รวมศาลา 7๓ ศูนย์ทนายความ)</p> </div>	<p>ที่มา : ผู้วิจัยตัดแปลงจากตัดแปลงจาก วิมลสิทธิ์ ทรายงูร (2560)</p>			

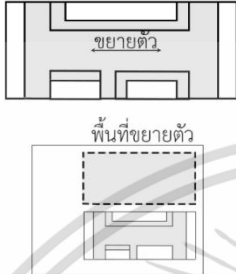
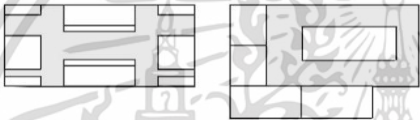

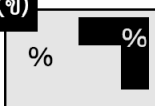
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรมศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย				
ก. เพื่อประโยชน์ใช้สอย - มีการจัดองค์ประกอบแบบสมดุลแบบอสมมาตร ทำให้เกิดพื้นที่ใช้สอยที่เป็นอิสระยิ่งขึ้นกว่าการกำหนดแนวแกนกลาง และ การแบ่งองค์ประกอบด้านซ้ายและขวาให้เหมือนกัน	ผังพื้น			
ข. ความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย - มีพื้นที่รองรับกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น มีพื้นที่รองรับกิจกรรมนอกประสงค์{1}	รูปถ่าย			
ค. เพื่อการขยายตัว - มีการจัดวางอาคารเรียงไปตามระเบียบเพื่อเชื่อมต่ออาคารทั้งหมดเข้าด้วยกัน และ รองรับการขยายตัวของอาคารหลังใหม่ในอนาคต	ผังพื้น			
ง. เพื่อการเชื่อมต่อพื้นที่ - เอกลักษณะที่ชัดเจนของเรือนไทยคือ การมีชาน/ระเบียงเป็นตัวเชื่อมพื้นที่ส่วนต่างๆเข้าด้วยกันเกิดพื้นที่โล่งในกลุ่มอาคาร ในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่มีการสืบสานแบบอย่างการจัดผังอาคารของเรือนไทยภาคกลางมาประยุกต์อย่างการมีเรือนประธาน มีอาคารส่วนอื่นรายล้อมและเชื่อมต่อกันด้วยโถงกลางทำหน้าที่เป็นชาน	ผังพื้น			
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
<p>ก.</p> 				
<p>ข.</p> 				

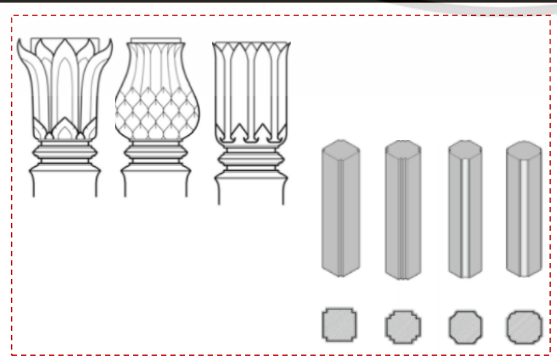
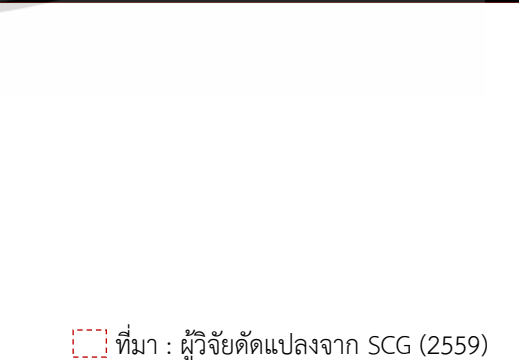
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม		อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ		ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย					
รูปประกอบ		รูปประกอบ			
ค.					
ง.					
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ					
ค. อาคารและการเปิดโล่ง					
(ก) มีระบบช่วงเสาจำนวนชั้นบันไดเป็นเลขคี่	รูปด้าน				
(ข) สุนทรียภาพเชิงโครงสร้าง ขนาดสัดส่วนของร่างกายมนุษย์ที่	รูปถ่าย				
ก. อาคารและลักษณะโอบล้อม					
(ก) มีการโอบล้อมพื้นที่ส่วนกลาง จากอาคาร กำแพง ผนัง แนวเสา ซึ่งมีลักษณะทึบ โปร่ง หรือ ทั้งทึบและโปร่ง ผสมผสานกัน	รูปถ่าย				
(ข) มีสัดส่วนการโอบล้อมโดยพื้นที่ภายนอกอาคารมากกว่าพื้นที่ ภายในอาคาร	รูปถ่าย				
รูปประกอบ					
ก.	(ก)	ข.	(ก)		
					
	(ข)		%		
					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
ก. ส่วนประกอบหลัก				
(ก) องค์ประกอบหลักส่วนฐาน				
(ก1) มีการยกพื้น	รูปถ่าย			
(ก2) มีฐานอาคาร	รูปถ่าย			
รายละเอียด (ก2)				
มีฐานอาคาร รูปแบบฐานปัทม(1) ฐานบัวลูกแก้ว(1.1) ฐานบัวลูกฟัก(1.2)	รูปถ่าย			
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
 <p>(1) ฐานปัทม (1.1) ฐานบัวลูกแก้ว (1.2) ฐานบัวลูกฟัก</p>		 <p>ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจากพ. พรหมพิจิตร (2495)</p>		
(ข) องค์ประกอบหลักส่วนเรือน				
(ข1) มีเสา/บัวหัวเสา	รูปถ่าย			
รายละเอียด (ข1)				
บัวหัวเสาจกล{1} บัวหัวเสาแฉวง{2} บัวหัวเสาบัวกลุ่ม{3} เสาหัวเม็ดทรงมณฑป{4}	รูปถ่าย			
เสาแบบย่อมุมไม้สิบแปด{4} เสาย่อมุมไม้สิบสอง{5} เสาลอกมุมแบบลาดนูน{6}	รูปถ่าย			
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
		 <p>ที่มา : ผู้วิจัยดัดแปลงจาก SCG (2559)</p>		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
ก. ส่วนประกอบหลัก				
(ข) องค์ประกอบหลักส่วนเรือน				
(ข2) มีซุ้มทางเข้า	รูปถ่าย			
(ข3) มีช่องแสงประตูหน้าต่าง	รูปถ่าย			
(ข4) มีลาน/ระเบียง/ชาน นอกชาน	รูปถ่าย			
(ข5) มีพะไล	รูปถ่าย			
(ข6) มีค้ำยัน	รูปถ่าย			
(ค) องค์ประกอบหลักส่วนหลังคา				
(ค1) มีรูปแบบหลังคาทรงจั่วของไทย	รูปถ่าย			
รายละเอียด				
(ค1.1) มีรูปแบบหลังคาทรงจั่ว มีความลาดเอียง 55 องศา	รูปถ่าย			
(ค1.2) มีรูปแบบการซ้อนชั้นหลังคา	รูปถ่าย			
(ค1.3) มีหลังคาทรงจั่วจัตุรมุข	รูปถ่าย			
(ค1.4) มีหลังคาซ้อนชั้นแบบมณฑป	รูปถ่าย			
ข. ส่วนประดับ/ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
(ก) มีการสร้างสรรคงานทัศนศิลป์ : จิตรกรรม{1} ประติมากรรม{2}	รูปถ่าย			
(ข) มีลายไทย ที่ ลายหน้าอิฐ{1} ลายหน้ากระดาน{2} คอท้องไม้{3} ท้องไม้{4} เเชิงท้องไม้{5} ลายประกอบซุ้ม{6} จั่ว{7}	รูปถ่าย			
รูปประกอบ				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.5 แบบบันทึกการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต
(หลักสากล) อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● หาความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต				
ก. ระบบตาราง				
(ก) ความสมดุลลงตามของแผนผังอาคารมีสัดส่วนแบบเต็มส่วน{1} หรือ มีสัดส่วนแบบครึ่งส่วน{2}	แบบบันทึกรายละเอียด			
(ข) ความกว้างต่อความยาวอาคารด้วยสัดส่วนตัวเลขง่าย ๆ	แบบบันทึกรายละเอียด			
(ค) ขนาดความสูงตัวอาคารต่อความสูงโครงหลังคา มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ไม่เกิน 1:2)	แบบบันทึกรายละเอียด			
(ง) มีสัดส่วนความกว้างอาคารมากกว่าความสูงอาคาร	แบบบันทึกรายละเอียด			
(จ) สัดส่วนความสูงฐานบัวอาคารต่อความสูงผนังอาคารมีความสูงอยู่ระหว่าง 1:3 1:4 1:5	แบบบันทึกรายละเอียด			
(ฉ) มีสัดส่วนทางหงส์{1} คันทวย{2} หน้าบัน{3} ตรงตามสูตรคำนวณ	แบบบันทึกรายละเอียด			
ข. ระบบสัดส่วนทองคำ				
(ก) ภาพรวมอาคารกับความสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำ ตรงสัดส่วนทองคำ {1} ใกล้เคียงสัดส่วนทองคำ{2}	แบบบันทึกรายละเอียด			
(ข) ส่วนประกอบย่อยมีความสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำ	แบบบันทึกรายละเอียด			
(ข1) ส่วนของหน้าบัน ตรง{1}	แบบบันทึกรายละเอียด			
(ข2) ส่วนของประตูหน้าต่าง ตรง{1} ใกล้เคียง{2}	แบบบันทึกรายละเอียด			
(ค) ภาพรวมอาคารมีความสอดคล้องกับสัดส่วนสถาปัตยกรรมไทย คือ 1 ต่อ 1.75 หรือ 4 ต่อ 7 (0.57)	แบบบันทึกรายละเอียด			

ตารางที่ 3.6 แบบบันทึกการวิเคราะห์วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง				
ก. มีการใช้โครงสร้างและเทคโนโลยีในปัจจุบันทดแทนวัสดุเดิม	รูปถ่าย			
ข. มีการวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม ลายแกะสลักไม้{1} ลายปิดทองประดับกระจกสี{2} ลายฉลุปิดทอง{3} ลายสอดสี{3} ลายปูนปั้น{4} ลายปูนทองแดง{5} ลายฉลักรหิน{6} ลายฉลุโลหะ{7} ลายหล่อโลหะ{8}	รูปถ่าย			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.7 แบบบันทึกการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรม
อาคารศาล กรณีศึกษา:อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 2

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ		
ลักษณะ	อ้างอิงจาก	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
● ลักษณะเชิงนามธรรม			
ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว	8)		○
ข. ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบล้อม	8)		○
ค. ความร่มรื่น ความเย็นสบาย	7)		○
ง. แสง	8)		○
จ. เสียง	7)		○
● ลักษณะเชิงรูปธรรม			
ก. การจัดภูมิทัศน์ ผังอาคาร และบริเวณโดยรอบ	7)	○	
ข. องค์ประกอบ	5)	○	
ค. หลังคา	5)	○	
ง. ลักษณะความอ่อนช้อย และ ความละเอียดประณีต	5)	○	
● รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์			
ก. รูปลักษณะเพื่อการสื่อความหมายด้านเอกลักษณ์ไทย	8)	○	
ข. รูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะ (icon)	8)		○
ค. การสื่อความหมายเฉพาะ	8)		○
● ความเป็นไทยวิถีไทย			
ก. มีจิตวิญญาณของความเป็นไทย	8)	○	
ข. มีความเป็นไทยจากผลงานผู้เชี่ยวชาญ	8)	○	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ		
ลักษณะ	อ้างอิงจาก	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
● การวางผังอาคาร			
ก. ทิศทาง	2)		○
ข. แนวแกน	2)	○	
ค. การกำหนดลำดับ	2)		○
ง. ระดับ	2)		○
● การจัดกลุ่มอาคาร			
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร			
ก. ไตรภาค	8)	○	
ข. การแสดงฐานานุลักษณะ	5)	○	
ค. จักรवालจำลอง	5)		○
ง. ลักษณะอนุสาวรีย์	8)		○
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย			
ก. เพื่อประโยชน์ใช้สอย	1)	○	
ข. ความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย	1)		○
ค. เพื่อการขยายตัว	1)		○
ง. เพื่อการเชื่อมต่อพื้นที่	1)		○
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ			
ก. อาคารและการเปิดโล่ง	8)		○
ข. อาคารและการโอบล้อม	2)	○	
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม			
ก. ส่วนประกอบหลัก			
(ก) องค์ประกอบหลักส่วนฐาน	8)	○	
(ข) องค์ประกอบหลักส่วนเรือน	8)	○	
(ค) องค์ประกอบหลักส่วนหลังคา	8)	○	
ข. ส่วนประดับ/ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	5)	○	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)	สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ		
ลักษณะ	อ้างอิงจาก	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
● ความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต			
ก. ระบบตาราง	3)		○
ข. ระบบสัดส่วนทองคำ	3)		○
วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ		
ลักษณะ	อ้างอิงจาก	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง			
ก. โครงสร้างและเทคโนโลยี	6)	○	
ข. กรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม	6)	○	

ตารางที่ 3.8 แบบบันทึกแสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 1

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ลักษณะ	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● การจัดกลุ่มอาคาร					
ก. วางอาคารเรียงเป็นแนว - มีแนวแกนหลักของอาคารวางอยู่บนเส้นตรงเดียวกัน และ มีการวางอาคารแต่ละหลังไว้ในระยะใกล้กัน			1		2)
ข. วางอาคารโอบล้อมที่วาง - มีพื้นที่เปิดโล่งตรงกลาง มีอาคารต่าง ๆ วางอยู่ที่ขอบโดยรอบของพื้นที่เปิดโล่งนั้น					
ค. วางอาคารโอบล้อมศูนย์กลาง - มีอาคารสำคัญเป็นประธานอยู่ตรงกลางพื้นที่ มีอาคารรองเรียงโอบล้อมอยู่โดยรอบ					
● การจัดกลุ่มอาคาร			1		รวม 2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.9 แบบบันทึกแสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 2

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา		
ลักษณะ	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย		
● ลักษณะเชิงนามธรรม		
● ลักษณะเชิงรูปธรรม		
● รูปลักษณ์เชิงสัญลักษณ์		
● ความเป็นไทยวิถีไทย		
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม		
● การวางผังอาคาร		
● การจัดกลุ่มอาคาร		
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร		
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย		
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ		
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม		
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)		
● ความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต		
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง		
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง		

1) นำตารางบันทึกที่เตรียมไว้ มาวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา โดยขั้นแรกวิเคราะห์ว่าลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมปรากฏหรือไม่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา

2) ใช้วัดดูตามที่กำหนดในตาราง

3) เมื่อวิเคราะห์ปรากฏหรือไม่ปรากฏแล้ว แสดงรูปประกอบจากการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น รูปประกอบเป็นรูปที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ในหมวดนั้น

4) สรุปผลการวิเคราะห์ ในตารางที่เตรียมไว้ โดยมีเงื่อนไขในการสรุปที่กำกับในตารางส่วนที่ 1 ดังนี้

4.1) 1) คือ เกณฑ์การนับคะแนนมีความสำคัญเท่ากัน โดยเงื่อนไขใช้การนับปริมาณที่ได้จากปรากฏไม่ปรากฏโดยตรง แล้วเทียบจากปริมาณเพื่อสรุปรวมการวิเคราะห์ว่าปรากฏหรือไม่ปรากฏ

4.2) 2) คือ เกณฑ์การนับคะแนนมีความสำคัญเท่ากัน โดยเงื่อนไขในหมวดย่อย มีดังนี้ หากปรากฏทั้งหมดถือว่าปรากฏ ปรากฏตั้งแต่หนึ่งข้อขึ้นไปถือว่าปรากฏ ไม่ปรากฏทั้งหมดถือว่าไม่ปรากฏ เมื่อทำตามเงื่อนไขนี้แล้ว ร่วมกับหมวดอื่น ๆ ให้ทำตามเงื่อนไข 1) ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) สรุปผลการวิเคราะห์ ในตารางที่เตรียมไว้ โดยมีเงื่อนไขในการสรุปที่กำกับส่วนที่ 2 จากบทที่ 2 หน้าที่ บทที่ 3 หน้าที่ 75

ตารางที่ 3.10 แบบบันทึกแสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่1 และ ส่วนที่ 2

ลักษณะ	ลักษณะสถาปัตยกรรม		สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ	
	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย				
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
● ลักษณะเชิงรูปธรรม				
● รูปลักษณ์เชิงสัญลักษณ์				
● ความเป็นไทยวิถีไทย				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม				
● การวางผังอาคาร				
● การจัดกลุ่มอาคาร				
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร				
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย				
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ				
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)				
● ความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต				
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง				
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง				

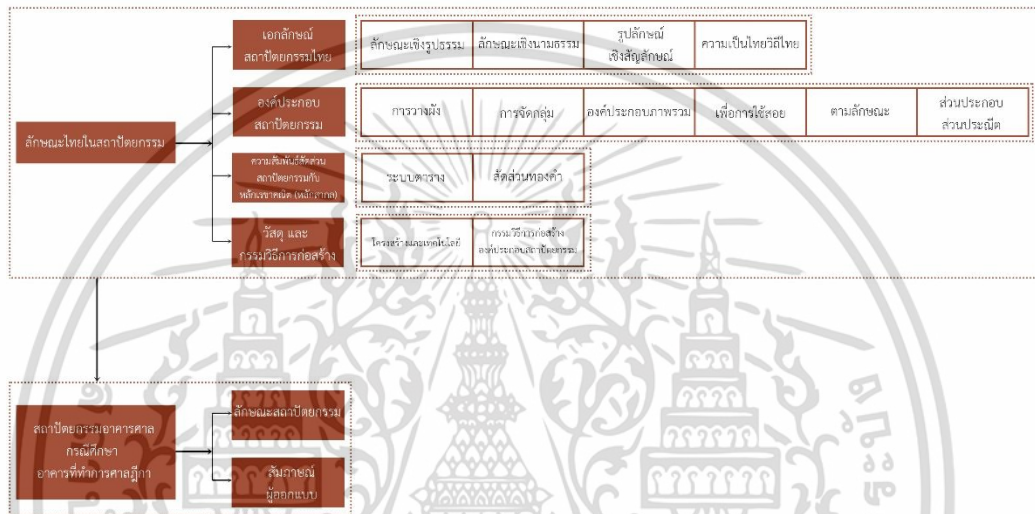
5) สรุปผลการวิเคราะห์ ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 ดังตารางที่ เพื่อแสดงความสอดคล้องระหว่างลักษณะสถาปัตยกรรมและสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

จากการดำเนินการทดสอบตามวิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือและวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา พบผลการวิเคราะห์ ดังนี้

รูปที่ 4.1 แผนผังกรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

4.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา

จากวิธีการวิจัย การแสดงผลการวิเคราะห์มีหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) ส่วนลักษณะสถาปัตยกรรม (ส่วนที่ 1)
- 2) ส่วนสัมภาณผู้ออกแบบ (ส่วนที่ 2)
- 3) ส่วนสรุปผลการวิเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา:อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว				
(ก) ลักษณะความสงบนิ่ง				
(ก1) มีรูปทรงอาคารแบบเรขาคณิตอย่างง่าย	ผังพื้น	○		
(ก2) รูปทรงอาคารเน้นแกนกลางทำให้อาคารทางซ้ายและขวาเท่ากัน	ผังพื้น	○		
(ก3) ลักษณะอาณาบริเวณส่วนตัว: มีการยกได้ถุนแยกออกจากบริเวณระดับพื้นดิน	รูปด้าน		○	
(ก4) มีองค์ประกอบขนาดใหญ่{1} หรือ มีการถ่ายทอดองค์ประกอบเป็นลำดับ{2}	รูปตัด		○	
(ก5) ลักษณะความร่มเย็นควบคู่กับความสงบ: มีแมกไม้โดยรอบบริเวณ{1} หรือ หลังคาทรงสูง{2} หรือ จัดผังอาคารแบบโปร่ง{3}	รูปถ่าย	○		{1} {2} {3}
(ก6) มีความสลัวภายในอาคาร	รูปถ่าย	○		
(ข) ลักษณะความเบา ลอยตัว				
(ข1) ลักษณะการใช้เส้นนอนที่โค้งหงาย: มีเส้นโค้งที่ฐานอาคาร{1} หรือ มีเส้นโค้งที่สันหลังคา{2}	รูปด้าน	○		
(ข2) มีพื้นหลังคาขนาดใหญ่{1} มีการซ้อนชั้นหลังคา{2} มีการจัดความถี่ของการซ้อนของหลังคาถี่ในตอนล่างและคลายลงตอนบน {3} มีการลดมุขของหลังคาที่ส่วนหน้าและหลังของอาคาร{4} มีชายคายื่นยาว{5}	รูปด้าน	○		{1} {2} {3} {4} {5}
(ข3) มีรูปแบบผนังและเสาของอาคารเบนลิ่มเข้าด้านในอาคาร{1} มีความหนาส่วนบนน้อยกว่าความหนาของส่วนล่าง{2}	รูปถ่าย	○		{2}
(ข4) มีเสาลอย{1} หรือ เสาลอยรองรับพื้นหลังคา{2} มีการยกลอยเป็นได้ถุนสูง{3}	รูปด้าน	○		{1} และ {2}
(ข5) ลักษณะอาคารเหมือนลอยเหนือน้ำ มี สระน้ำ{1} หรือ บ่อน้ำ{2}	ผังบริเวณ		○	

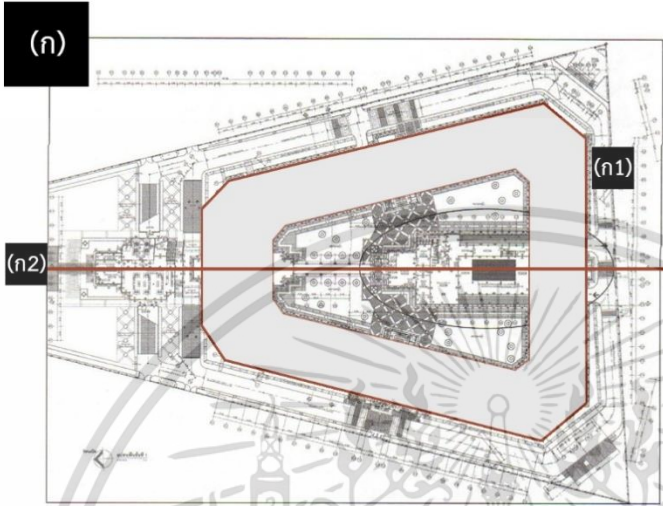

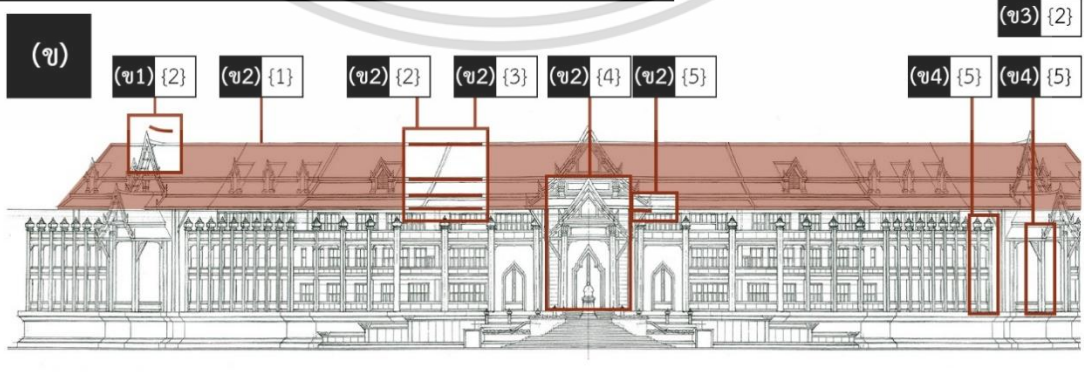
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

● ลักษณะเชิงนามธรรม	
ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว	
รูปประกอบ	
ก.	<p>Diagram illustrating architectural elements and material samples for a serene and light atmosphere. Elements include: (n1) a rectangular panel; (n2) a vertical panel; (n3) a table; (n4) a house with a roof; (n5) a house with a roof and trees; (n6) a house with a roof and a sunburst. Material samples are labeled {1} through {5}.</p>
ข.	<p>Diagram illustrating architectural elements and material samples for a serene and light atmosphere. Elements include: (ข1) a house with a roof; (ข2) a house with a roof; (ข3) a house with a roof and a table. Material samples are labeled {1} through {5}.</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

● ลักษณะเชิงนามธรรม	
ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว	
รูปประกอบ	
(ก)	
(ก5) {1}	
(ก5) {2}	
(ก5) {3}	
(ข)	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
ข. ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบล้อม				
(ก) ลักษณะโปร่ง				
(ก1) มีการใช้เสาถอยในระเบียงทางเดิน	รูปด้าน	○		
(ก2) มีการแสดงโครงสร้างอาคาร อย่างฝ้าเพดานแสดงโครงสร้าง	รูปถ่าย		○	
(ก3) มีช่องแสง{1} หรือ หลังคาโปร่งแสง{2}	รูปถ่าย	○		{1}
(ก4) มีการใช้ระแนง{1} หรือ เกล็ด{2} หรือ การใช้แผงโปร่งที่ได้ ออกแบบให้มีลวดลายเฉพาะ{3}	รูปด้าน		○	
(ข) ลักษณะโล่ง				
(ข1) มีการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้มีพื้นที่โล่ง	รูปถ่าย	○		
(ข2) มีการออกแบบพื้นที่โล่งภายนอก ให้มีลักษณะชาน{1} หรือ ลานโล่ง{2} ที่ห้อมล้อมด้วยอาคารที่มีลักษณะปิดล้อม{3} หรือ โอบล้อม{4}	รูปถ่าย	○		{2} และ {3}
(ค) ลักษณะโอบล้อม				
(ค1) มีการปิดล้อมรอบด้วยอาคาร{1} หรือ ระเบียงทางเดินมีเสาเรียง{2}	รูปถ่าย	○		{1} และ {2}
(ค2) ปิดล้อมเพียงบางส่วนโดยเชื่อมต่อกับระเบียงทางเดิน ปิดล้อมแบบตัว U{1} หรือ ปิดล้อมในลักษณะอื่น ๆ{2}	รูปถ่าย	○		{2}

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

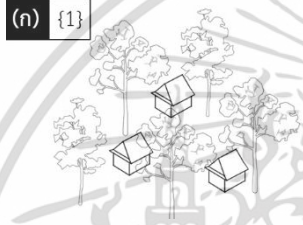

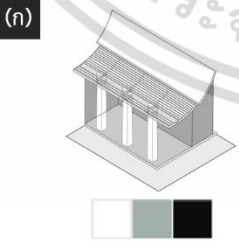

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

● ลักษณะเชิงนามธรรม	
ข.ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบล้อม	
รูปประกอบ	
(ก)	(ข) (ค)
รูปประกอบ	
(ก)	(ข) (ค)
(ข)	(ค)
(ค)	(ค)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรณีเฉพาะเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านธุรกิจ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาลา กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงนามธรรม				
ค. ความร่มรื่น ความเย็นสบาย				
(ก) มีอาคารแทรกตัวในกลุ่มต้นไม้{1} หรือ น้ำ{2}	ผังบริเวณ		○	
(ข) มีต้นไม้กลางลาน{1} หรือ ลาน{2}	ผังบริเวณ		○	
(ค) มีต้นไม้บริเวณรอบอาคาร	ผังบริเวณ	○		
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
				
ง. แสง				
(ก) มีช่วงจังหวะของแสง 3 แบบ แบบความมืดตรงภายในอาคาร เห็นได้ชัดจากภายนอกของอาคาร แบบความสลัว ตรงพื้นที่จากการยื่นยาวชายคา และ แบบความสว่างตรงภายนอกอาคาร	รูปถ่าย	○		
(ข) มีช่องหน้าต่างที่แคบและลึกในแนวตั้ง{1} หรือ มีพื้นที่กึ่งนอกกึ่งใน{2}	รูปถ่าย	○		{1}{2}
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
				
จ. เสียง				
(ก) ลักษณะเสียง เสียงระฆัง	ผังบริเวณ		○	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรมศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ลักษณะเชิงรูปธรรม				
ก. การจัดภูมิทัศน์ ผังอาคาร และบริเวณโดยรอบ				
(ก) มีพื้นที่สีเขียวในชาน(1) หรือลาน(2)	ผังพื้นที่, รูปถ่าย	○		{1}
(ข) มีการวางผังอาคารปิดล้อมพื้นที่ตรงกลาง{1} คล้ายเรือนคหบดี{2} มีการวางผังแบบกลุ่มอาคารและ มีการใช้งานพื้นที่แต่ละหลังแตกต่างกัน{3} มีการจัดพื้นที่ใช้สอยโดยพื้นที่หลักประกอบด้วยชานเชื่อมต่อกับอาคาร มีรูปแบบเป็นหลัง ๆ แยกจากกัน{4} มีความงามโดยจัดพื้นที่เรียงรายเป็นพื้นที่ว่าง ๆ ไม่มีเครื่องเรือน{5}	ผังบริเวณ, ผังพื้นที่	○		{1}{5}
(ค) มีลักษณะความงามของสถาปัตยกรรมภูมิทัศน์และภูมิวัฒนธรรมโดยรอบบริเวณที่ตั้ง เช่น มีที่ตั้งในย่านที่มีมรดกทางวัฒนธรรม{1} หรือ มีที่ตั้งที่ล้อมล้อมด้วยทิวทัศน์งดงาม{2}	ผังบริเวณ	○		{1}{2}
(ง) มีการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ครมมีต้นไม้ เช่น ออกแบบให้อาคารแทรกตัวอยู่ท่ามกลางต้นไม้{1} กรณีน้ำ เช่น ออกแบบที่มีการนำน้ำมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ให้สอดคล้องกับบริบท{2}	ผังบริเวณ		○	
ข. องค์ประกอบ				
(ก) มีลักษณะไตรภาคที่ตัวอาคาร{1} มีส่วนใต้ถุนยกพื้นลอย{2} ส่วนตัวอาคารมีโครงสร้างสอปเสา{3} มีส่วนหลังคาจั่วสูงทรงจอมแห{4}	รูปด้าน	○		{1}{4}
(ข) มีความงาม โดยองค์ประกอบมีลักษณะรายล้อม{1} หรือ เชื่อมต่อกับชาน{2} หรือ ลาน{3}	รูปถ่าย	○		{1}{3}
ค. หลังคา				
(ก) มีรูปแบบที่อ่อนโค้ง ทั้งตัวและปล่องชายคาให้ยื่นยาวจนเกิดเงา	รูปด้าน, รูปถ่าย	○		
(ข) รูปทรงหลังคาจั่ว กากับด้วยสัดส่วน ความลาดชัน และเส้นสายทรงจอมแห เกณฑ์ตั้งรูปประกอบ ผลที่ได้ ตรงตามเกณฑ์{1} หรือ โกล้เคียง{2} หรือ ไม่โกล้เคียง{3}	รูปด้าน	○		{2}
ง. ลักษณะความอ่อนช้อย และ ความละเอียดประณีต				
(ก) มีเส้นสายอ่อนช้อย	รูปถ่าย	○		
(ข) มีปั้นลมหลังคา ตัวหงา (ส่วนประกอบที่อยู่ตรงปลายจั่วหลังคา) {1} มีความประณีตของส่วนประกอบอาคาร{2}	รูปถ่าย	○		{2}
จ. การเลือกใช้วัสดุและสี				
มีการเลือกใช้วัสดุพื้นถิ่น	รูปถ่าย	○		

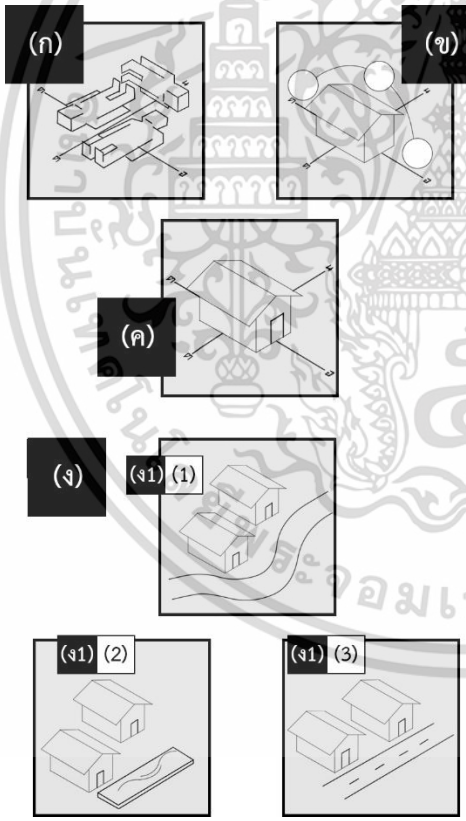

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์				
ข. รูปลักษณะเพื่อการสื่อความหมายด้านเอกลักษณ์ไทย : มีรูปลักษณะแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี{1} ไทยประยุกต์{2} ไทยสมัยใหม่{3}	รูปแบบอาคาร	○		{2}
ค. รูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะ (icon)				
(ก) มีสัญลักษณ์ ดอกบัว{1} หรือ น้ำ{2} หรือ จั่ว{3}		○		{1} {3}
ง. การสื่อความหมายเฉพาะ				
(ก) มีการแสดงถึงฐานานุลักษณะ/พลัง/อำนาจ	รูปแบบอาคาร	○		
● ความเป็นไทยวิถีไทย				
ก. มีจิตวิญญาณของความเป็นไทย - มีความต่อเนื่องจากรากฐานประเพณี คือ ความเป็นไทยแบบทางการ{1} หรือ ความเป็นไทยตามนิยม(แสดงให้เห็นด้านอุปนิสัยคนไทย){2}	รูปแบบอาคาร	○		
ข. มีความเป็นไทยจากผลงานผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ น้อยนั้นนาเปื้อ คือ มีการประดับตกแต่ง {1} มีการสร้างทิวทัศน์ (ไทย - สากล) {2} มีจั่วไทย สิ่งที่ขาดไม่ได้ {3} มีโถงหรือห้องชั้นสุดท้ายของความเป็นไทยแบบผู้เชี่ยวชาญ {4}	รูปแบบอาคาร	○		{1} {2} {3} {4}

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสถาปัตยกรรม อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา : อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● การวางผังอาคาร				
ก. ทิศทาง				
(ก) ทิศหัวนอนตนนอน	ผังพื้น		○	
(ข) วางแนวอาคารตามตะวัน	ผังพื้น		○	
(ค) หันหน้าอาคารไปทางทิศตะวันออก	ผังพื้น		○	
(ง) ทิศแม่น้ำ - ถนน				
(ง1) หันหน้าอาคารเข้าหาทางทิศแม่น้ำ{1} หรือ การสร้างแหล่งน้ำไว้ด้านหน้าอาคาร{2} หรือ หันหน้าอาคารเข้าหาถนนที่เป็นทางสัญจรหลัก{3}	ผังบริเวณ	○		{3}
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
				

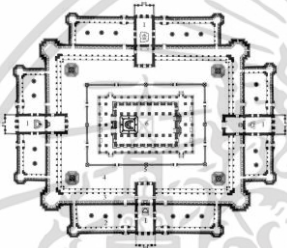
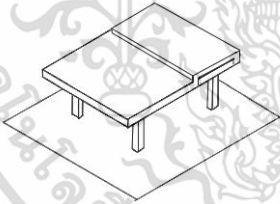
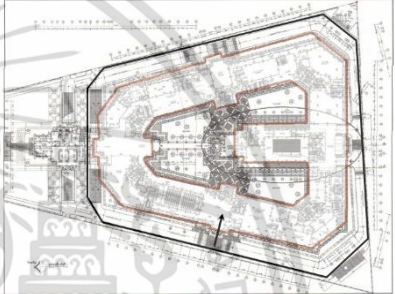
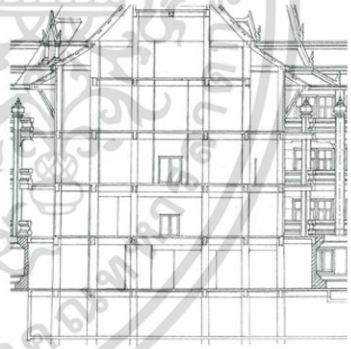
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง,ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● การวางผังอาคาร				
ข. แนวแกน				
(ก) มีแนวแกนอาคารหลัก คือ แนวแกนเดี่ยว{1} หรือ แนวแกนขนาน {2} หรือ แนวแกนตั้งฉาก{3} หรือ แนวแกนกากบาท{4}	ผังบริเวณ	○		{4}
(ข) แนวแกนอาคารมีการยึดทิศทั้งสี่คล้ายลง โดยให้ความสำคัญกับ บริบท	ผังบริเวณ	○		
(ค) การวางผังแบบสมมาตร - อสมมาตร				
(ค1) สมมาตร: มีผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า{1} มีด้านสกัดเป็น ด้านหน้าและด้านหลัง{2} ลากเส้นแนวแกนผ่านกึ่งกลางอาคาร ส่วนของอาคารทั้งสองข้างจะเหมือนกันทุกประการ{3} ลักษณะ สมมาตรที่รูปด้านของอาคาร{4}	ผังบริเวณ, รูปด้าน	○		{1} {2} {3} {4}
(ค2) อสมมาตร: ลากเส้นแกนหลักอาคารมีอาคารสองฟากไม่ เหมือนกัน	ผังบริเวณ		○	
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
<p>(ก)</p> <p>(ข)</p> <p>(ค)</p>		<p>(ก)</p> <p>{4}</p> <p>(ข)</p> <p>(ค1)</p> <p>(ค)</p> <p>{4}</p>		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● การวางผังอาคาร				
ค. การกำหนดลำดับ - มีการจัดเรียงตำแหน่งอาคารก่อนหลังมา ใช้กับอาคารเข้าถึงส่วนสำคัญจากภายนอกสู่ภายใน	ผังพื้น		○	
ง. ระดับ - มีความสูงต่ำของระนาบพื้นตามแนวนอนของแต่ละ พื้นที่ใช้สอยในชั้นเดียวกัน	รูปตัด		○	
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
<p>ค.</p> <p>ง.</p> 	<p>ค.</p> <p>ง.</p> 			

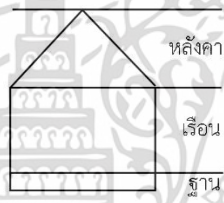

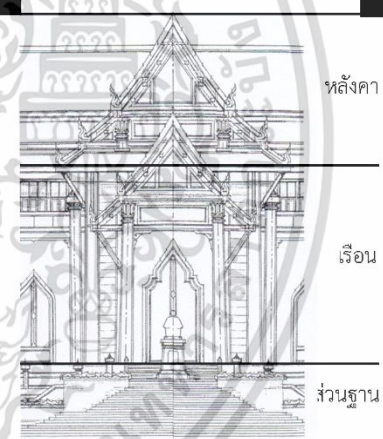
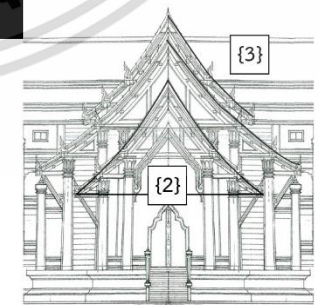
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา : อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● การจัดกลุ่มอาคาร				
ก. วางอาคารเรียงเป็นแนว - มีแนวแกนหลักของอาคารวางอยู่บนเส้นตรงเดียวกัน และ มีการวางอาคารแต่ละหลังไว้ในระยะใกล้กัน	ฝั่งบริเวณ		○	
ข. วางอาคารโอบล้อมที่ว่าง - มีพื้นที่เปิดโล่งตรงกลาง มีอาคารต่าง ๆ วางอยู่ที่ขอบโดยรอบของพื้นที่เปิดโล่งนั้น	ฝั่งบริเวณ		○	
ค. วางอาคารโอบล้อมศูนย์กลาง - มีอาคารสำคัญเป็นประธานอยู่ตรงกลางพื้นที่ มีอาคารรองเรียงโอบล้อมอยู่โดยรอบ	ฝั่งบริเวณ	○		
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
<p>ก.</p> <p>การเรียงตัวตามแนวยาว (อาคารวิจัย และ การศึกษาต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ)</p> <p>ข.</p> <p>การรวมตัวรอบที่ว่าง (พิธีถือน้ำและศูนย์ สภะบรมการแพทย์และไทย)</p> <p>ค.</p> <p>การรวมตัวล้อมศูนย์กลาง (ธรรมศาลา วัด ตุนันทวราราม)</p>	<p>ค.</p>			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรมศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร				
ก. ไตรภาค - มีลักษณะอาคารประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนฐาน ส่วนตัวอาคาร และส่วนหลังคา	รูปด้าน	○		
ข. การแสดงฐานานุลักษณะ - มีการแสดงองค์ประกอบที่สำคัญคือ เครื่องยอด{1} หรือ เครื่องลัยยอง{2} หรือ การซ้อนชั้นหลังคา{3}	รูปด้าน	○		{2} {3}
ค. จักรवालจำลอง - มีการใช้ความเชื่อทางศาสนาเรื่องไตรภูมิ ถ่ายทอดออกมาทางองค์ประกอบ{1} หรือ นำมาเป็นแนวคิดการออกแบบที่แสดงออกมาทางองค์ประกอบ{2}	รูปแบบอาคาร	○		{1}
ง. ลักษณะอนุสาวรีย์ - มีการสร้างอาคารให้มีลักษณะอนุสาวรีย์	รูปแบบอาคาร		○	
รูปประกอบ	รูปประกอบ			
<p>ก.</p> <p>หลังคา เรือน ฐาน</p> <p>ข.</p> <p>{1} {2} {3}</p> <p>ค.</p> <p>เครื่องยอด เจดีย์ โบสถ์ วิหาร เรือนทางตั้งสามส่วน ลักษณะปราสาท</p> <p>ง.</p> 	<p>ก.</p> <p>หลังคา เรือน ส่วนฐาน</p> <p>ข.</p> <p>{3} {2}</p>			

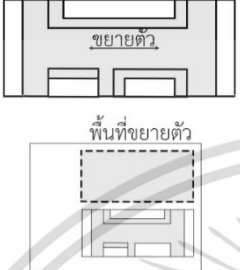
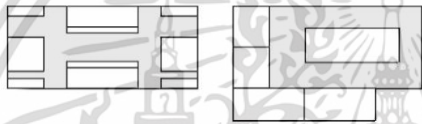

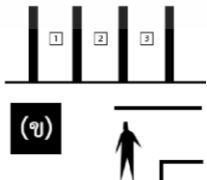

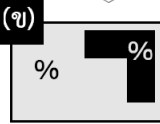
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย				
ก. เพื่อประโยชน์ใช้สอย - มีการจัดองค์ประกอบแบบสมดุลแบบ อสมมาตร ทำให้เกิดพื้นที่ใช้สอยที่เป็นอิสระยิ่งขึ้นกว่าการกำหนด แนวแกนกลาง และ การแบ่งองค์ประกอบด้านซ้ายและขวาให้ เหมือนกัน	ผังพื้น	☐		
ข. ความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย - มีพื้นที่รองรับกิจกรรมหลาย รูปแบบ เช่น มีพื้นที่รองรับกิจกรรมนอกประสงค์{1}	รูปถ่าย	☐		
ค. เพื่อการขยายตัว - มีการจัดวางอาคารเรียงไปตามระเบียบเพื่อ เชื่อมต่ออาคารทั้งหมดเข้าด้วยกัน และ รองรับการขยายตัวของ อาคารหลังใหม่ในอนาคต	ผังพื้น	☐		
ง. เพื่อการเชื่อมต่อพื้นที่ - เอกลักษณ์ที่ชัดเจนของเรือนไทยคือ การ มีชาน/ระเบียงเป็นตัวเชื่อมพื้นที่ส่วนต่างๆเข้าด้วยกันเกิดพื้นที่โล่ง ในกลุ่มอาคาร ในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่มีการสืบสาน แบบอย่างการจัดผังอาคารของเรือนไทยภาคกลางมาประยุกต์ อย่างการมีเรือนประธาน มีอาคารส่วนอื่นรายล้อมและเชื่อมต่อกัน ด้วยโถงกลางทำหน้าที่เป็นชาน	ผังพื้น	☐		
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
<p>ก.</p> <p>ข.</p> 	<p>ก.</p> <p>ข.</p> 			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม		อาคารที่ทำการศาลฎีกา		
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย				
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
<p>ค.</p> <p>ง.</p> 	<p>ง.</p> 			
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ				
ก. อาคารและการเปิดโล่ง				
(ก) มีระบบช่วงเสา จำนวนชั้นบันไดเป็นเลขคี่	รูปด้าน	☐		
(ข) มีการใช้งานสัมพันธ์กับขนาดสัดส่วนของร่างกายมนุษย์	รูปถ่าย	☐		
ข. อาคารและการโอบล้อม				
(ก) มีการโอบล้อมพื้นที่ส่วนกลาง จากอาคาร กำแพง ผนัง แนวเสา ซึ่งมีลักษณะทึบ โปร่ง หรือ ทั้งทึบและโปร่ง ผสมผสานกัน	รูปถ่าย	☐		
(ข) มีสัดส่วนการโอบล้อมโดยพื้นที่ภายนอกอาคารมากกว่าพื้นที่ภายในอาคาร	รูปถ่าย		☐	
รูปประกอบ				
<p>ก. (ก)</p> <p>(ข)</p> 	<p>ข. (ก)</p> <p>(ข)</p> 			

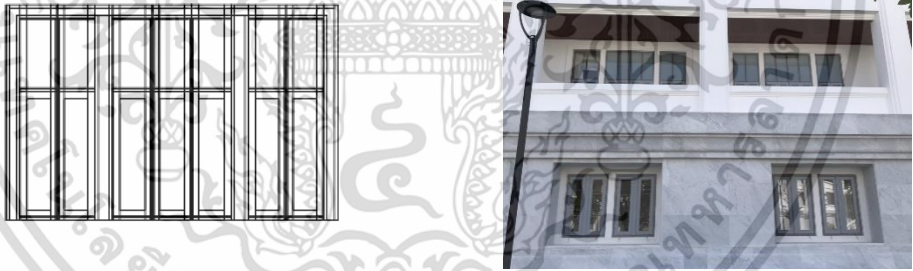

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
ก. ส่วนประกอบหลัก				
(ก) องค์ประกอบหลักส่วนฐาน				
(ก1) มีการยกพื้น	รูปถ่าย		○	
(ก2) มีฐานอาคาร	รูปถ่าย	○		
รายละเอียด (ก2)				
มีบัวฐานอาคาร รูปแบบฐานปัทม์(1) ฐานบัวลูกแก้ว(1.1) ฐานบัวลูกฟัก(1.2)	รูปถ่าย	○		{1}
รูปประกอบ		รูปประกอบ		
<p>{1} {1.2} {1.3}</p> <p>ฐานปัทม์ ฐานบัวลูกแก้ว ฐานบัวลูกฟัก</p>				
(ข) องค์ประกอบหลักส่วนเรือน				
(ข1) มีเสา/บัวหัวเสา	รูปถ่าย	○		
รายละเอียด (ข1)				
บัวหัวเสาจวงกล{1} บัวหัวเสาแวง{2} บัวหัวเสาบัวกลุ่ม{3} เสาหัวเม็ดทรงมณฑป{4}	รูปถ่าย			{1} {4}
เสาแบบย่อมุมไม้สิบแปด{4} เสาย่อมุมไม้สิบสอง{5} เสาลอมุมแบบลาวตุน{6}	รูปถ่าย	○		{6}
รูปประกอบ		รูปประกอบ		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
ก. ส่วนประกอบหลัก				
(ข) องค์ประกอบหลักส่วนเรือน				
(ข2) มีซุ้มทางเข้า	รูปถ่าย	○		
รูปประกอบ				
				
(ข3) มีช่องแสงประตูหน้าต่าง	รูปถ่าย	○		
รูปประกอบ				
				
(ข4) มีลาน/ระเบียง/ชาน นอกชาน	รูปถ่าย	○		
รูปประกอบ				
				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
ก. ส่วนประกอบหลัก				
(ข) องค์ประกอบหลักส่วนเรือน				
(ข5) มีพะไล	รูปถ่าย		○	
(ข6) มีค้ำยัน	รูปถ่าย	○		
รูปประกอบ				
				
(ค) องค์ประกอบหลักส่วนหลังคา				
(ค1) มีรูปแบบหลังคาทรงจั่วของไทย	รูปถ่าย	○		
รายละเอียด				
(ค1.1) มีรูปแบบหลังคาทรงจั่ว มีความลาดเอียง 55 องศา	รูปถ่าย	○		
(ค1.2) มีรูปแบบการซ้อนชั้นหลังคา	รูปถ่าย	○		
(ค1.3) มีหลังคาทรงจั่วจัตุรมุข	รูปถ่าย		○	
(ค1.4) มีหลังคาซ้อนชั้นแบบมณฑป	รูปถ่าย		○	
รูปประกอบ				
				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
ข. ส่วนประดับ/ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม				
(ก) มีการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ : จิตรกรรม{1} ประติมากรรม{2}	รูปถ่าย	○		
(ข) มีลายไทย ที่ ลายหน้าอิฐ{1} ลายหน้ากระดาน{2} คอท้องไม้{3} ท้องไม้{4} เเชิงท้องไม้{5} ลายประกอบซุ้ม{6} จั่ว{7}	รูปถ่าย	○		{6} {7}
รูปประกอบ				
(ก)		(ข)		

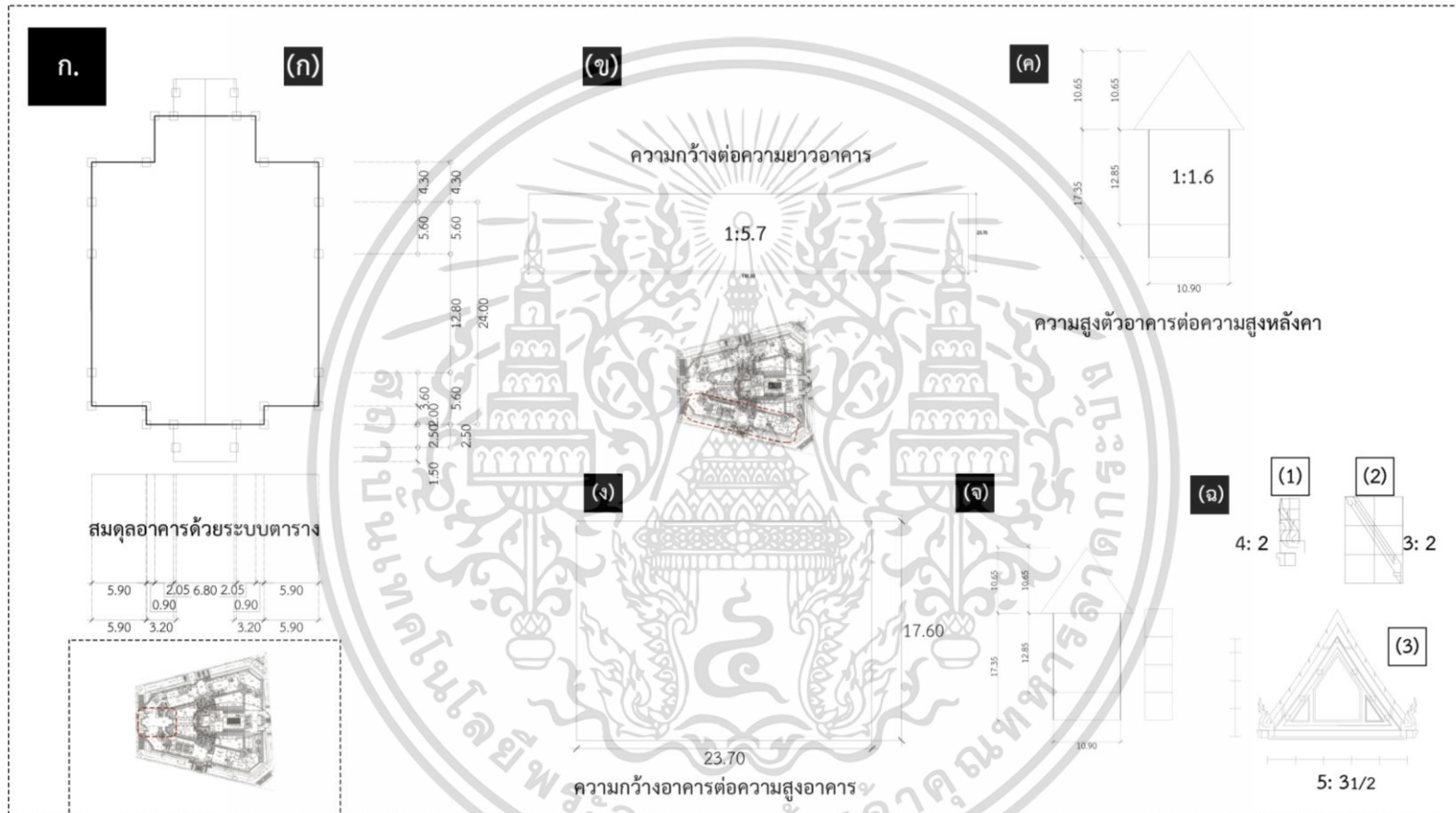
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต

(หลักสากล) อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1

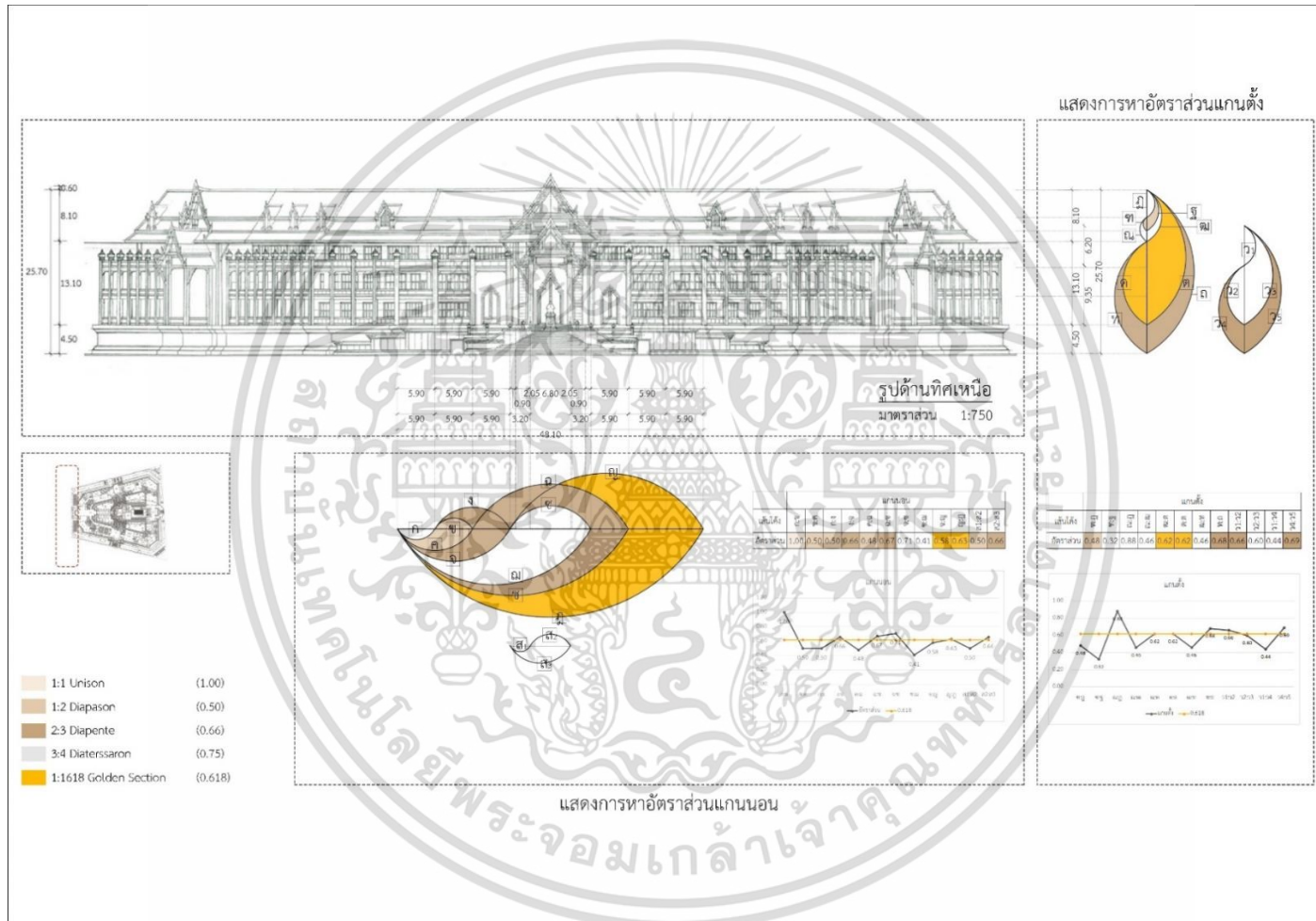
วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา : อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	ตำแหน่ง,ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● หากความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต				
ก. ระบบตาราง				
(ก) ความสมดุลลงตามของแผนผังอาคารมีสัดส่วนแบบเต็มส่วน{1} หรือ มีสัดส่วนแบบครึ่งส่วน{2}	แบบบันทึกรายละเอียด		○	
(ข) ความกว้างต่อความยาวอาคารด้วยสัดส่วนตัวเลขง่าย ๆ	แบบบันทึกรายละเอียด		○	
(ค) ขนาดความสูงตัวอาคารต่อความสูงโครงหลังคา มีสัดส่วนที่ใกล้เคียง (ไม่เกิน1:2)	แบบบันทึกรายละเอียด	○		
(ง) มีสัดส่วนความกว้างอาคารมากกว่าความสูงอาคาร	แบบบันทึกรายละเอียด	○		
(จ) สัดส่วนความสูงฐานบัวอาคารต่อความสูงผนังอาคารมีความสูงอยู่ระหว่าง 1:3 1:4 1:5	แบบบันทึกรายละเอียด	○		
(ฉ) มีสัดส่วนทางหงส์{1} คันทวย{2} หน้าบัน{3} ตรงตามสูตรคำนวณ	แบบบันทึกรายละเอียด	○		{3}
ข. ระบบสัดส่วนทองคำ				
(ก) ภาพรวมอาคารกับความสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำ ตรงสัดส่วนทองคำ {1} ใกล้เคียงสัดส่วนทองคำ{2}	แบบบันทึกรายละเอียด	○		{2}
(ข) ส่วนประกอบย่อยมีความสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำ	แบบบันทึกรายละเอียด		○	
(ข1) ส่วนของหน้าบัน ตรง{1}	แบบบันทึกรายละเอียด		○	
(ข2) ส่วนของประตูหน้าต่าง ตรง{1} ใกล้เคียง{2}	แบบบันทึกรายละเอียด	○		{2}
(ค) ภาพรวมอาคารมีความสอดคล้องกับสัดส่วนสถาปัตยกรรมไทย คือ 1 ต่อ 1.75หรือ 4 ต่อ 7 (0.57)	แบบบันทึกรายละเอียด	○		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

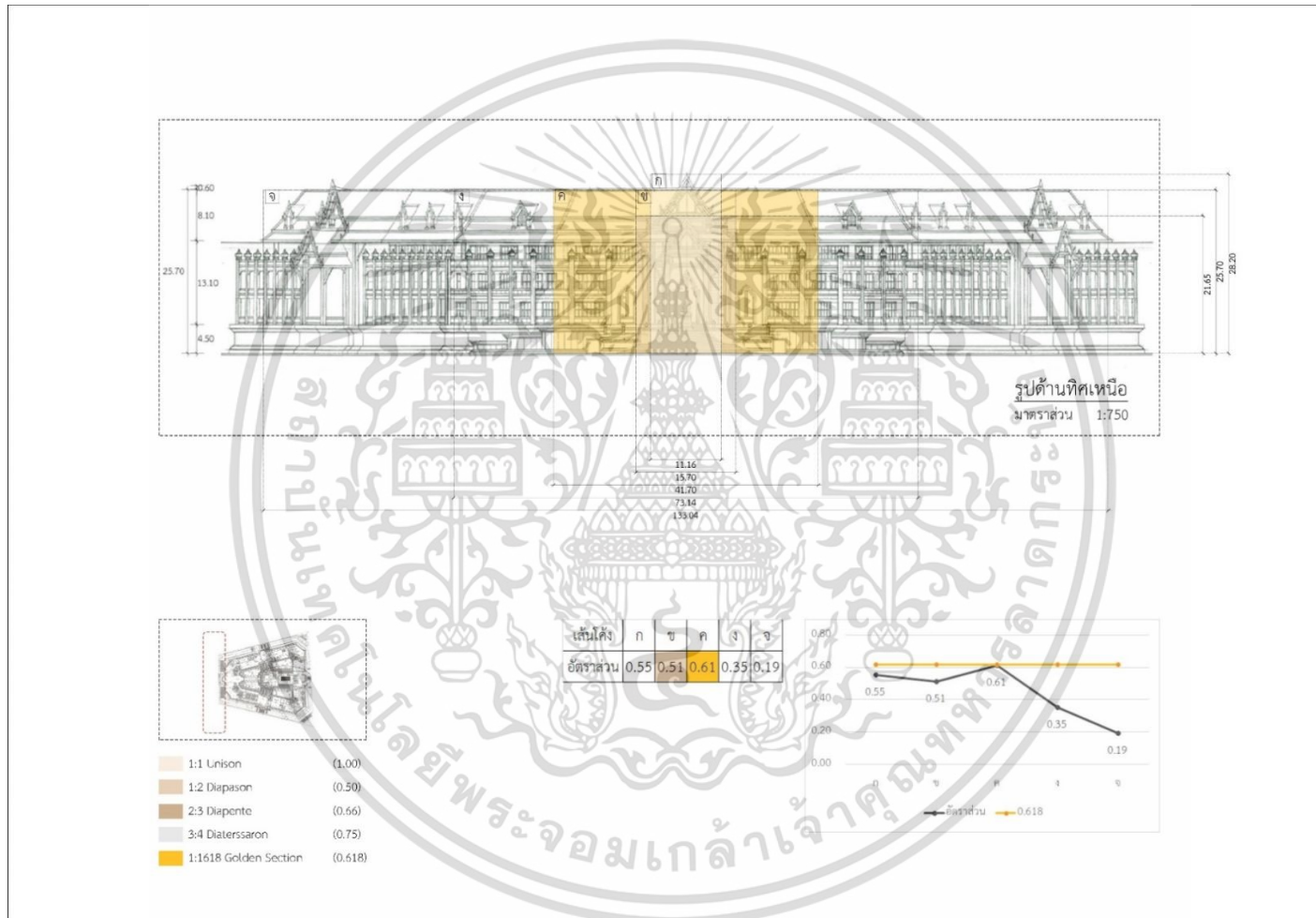
รูปที่ 4.2 การหาความสัมพันธ์โดยระบบตาราง

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

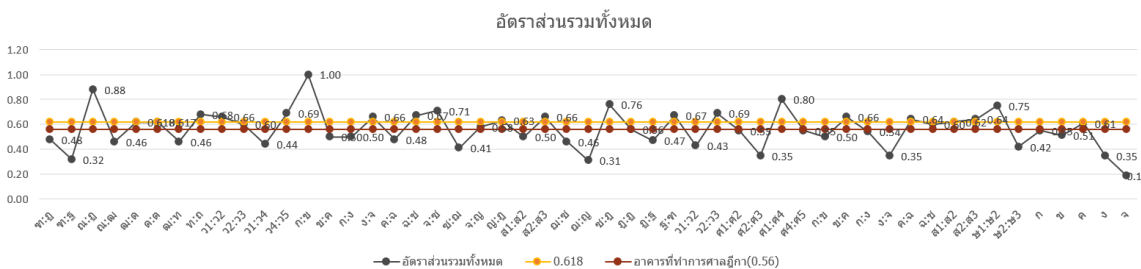
รูปที่ 4.4 การหาความสัมพันธ์โดยระบบสัดส่วนทองคำ 2

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

รูปที่ 4.5 การหาความสัมพันธ์โดยระบบสัดส่วนทองคำ 3

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

รูปที่ 4.6 การหาความสัมพันธ์โดยระบบสัดส่วนทองคำ 4

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 1

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
	ตำแหน่ง, ดูจาก	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ระบุปรากฏ
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง				
ก. มีการใช้โครงสร้างและเทคโนโลยีในปัจจุบันทดแทนวัสดุเดิม	รูปถ่าย	○		
ข. มีกรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม ลายแกะสลักไม้{1} ลายปิดทองประดับกระจกสี{2} ลายฉลุปิดทอง{3} ลายสอดสี{3} ลายปูนปั้น{4} ลายคันทองแดง{5} ลายฉลิกหิน{6} ลายฉลุโลหะ{7} ลายหล่อโลหะ{8}	รูปถ่าย	○		{4}

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล

กรณีศึกษา:อาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 2

อ้างอิงจากที่กำกับจากประเด็นหลัก ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) พื้นที่การใช้สอย
- 2) การจัดกลุ่มอาคาร
- 3) สัดส่วนอาคาร
- 5) ส่วนประกอบส่วนประณีตอาคาร
- 6) โครงสร้างและวัสดุ
- 7) การจัดภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม
- 8) รูปลักษณ์อาคารและแนวความคิดการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 แสดงผลการวิเคราะห์วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลฎีกา ส่วนที่ 2

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ		
ลักษณะ	อ้างอิงจาก	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
● ลักษณะเชิงนามธรรม			
ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว	8)		○
ข. ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบล้อม	8)		○
ค. ความร่มรื่น ความเย็นสบาย	7)		○
ง. แสง	8)		○
จ. เสียง	7)		○
● ลักษณะเชิงรูปธรรม			
ก. การจัดภูมิทัศน์ ผังอาคาร และบริเวณโดยรอบ	7)	○	
ข. องค์ประกอบ	5)	○	
ค. หลังคา	5)	○	
ง. ลักษณะความอ่อนช้อย และ ความละเอียดประณีต	5)	○	
● รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์			
ก. รูปสัญลักษณ์เพื่อการสื่อความหมายด้านเอกลักษณ์ไทย	8)	○	
ข. รูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะ (icon)	8)		○
ค. การสื่อความหมายเฉพาะ	8)		○
● ความเป็นไทยวิถีไทย			
ก. มีจิตวิญญาณของความเป็นไทย	8)	○	
ข. มีความเป็นไทยจากผลงานผู้เชี่ยวชาญ	8)	○	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ		
ลักษณะ	อ้างอิงจาก	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
● การวางผังอาคาร			
ก. ทิศทาง	2)		○
ข. แนวแกน	2)	○	
ค. การกำหนดลำดับ	2)		○
ง. ระดับ	2)		○
● การจัดกลุ่มอาคาร			
2)		○	
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร			
ก. ไตรภาค	8)	○	
ข. การแสดงฐานานุลักษณะ	5)	○	
ค. จักรवालจำลอง	5)		○
ง. ลักษณะอนุสาวรีย์	8)		○
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย			
ก. เพื่อประโยชน์ใช้สอย	1)	○	
ข. ความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย	1)		○
ค. เพื่อการขยายตัว	1)		○
ง. เพื่อการเชื่อมต่อพื้นที่	1)		○
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ			
ก. อาคารและการเปิดโล่ง	8)		○
ข. อาคารและการโอบล้อม	2)	○	
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม			
ก. ส่วนประกอบหลัก			
(ก) องค์ประกอบหลักส่วนฐาน	8)	○	
(ข) องค์ประกอบหลักส่วนเรือน	8)	○	
(ค) องค์ประกอบหลักส่วนหลังคา	8)	○	
ข. ส่วนประดับ/ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	5)	○	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)	สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ		
ลักษณะ	อ้างอิงจาก	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
● ความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต			
ก. ระบบตาราง	3)		○
ข. ระบบสัดส่วนทองคำ	3)		○
วิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ		
ลักษณะ	อ้างอิงจาก	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง			
ก. โครงสร้างและเทคโนโลยี	6)	○	
ข. กรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม	6)	○	

4.1.3 สรุปผลการวิเคราะห์

เงื่อนไขในการสรุปที่กำกับ ดังนี้

- 1) คือ เกณฑ์การนับคะแนนมีความสำคัญเท่ากัน โดยเงื่อนไขใช้การนับปริมาณที่ได้จากปรากฏไม่ปรากฏโดยตรง แล้วเทียบจากปริมาณเพื่อสรุปรวมการวิเคราะห์ว่าปรากฏหรือไม่ปรากฏ
- 2) คือ เกณฑ์การนับคะแนนมีความสำคัญเท่ากัน โดยเงื่อนไขในหมวดข้อย่อย มีดังนี้ หากปรากฏทั้งหมดถือว่าปรากฏ ปรากฏตั้งแต่หนึ่งข้อขึ้นไปถือว่าปรากฏ ไม่ปรากฏทั้งหมดถือว่าไม่ปรากฏ เมื่อทำตามเงื่อนไขนี้แล้ว รวมกับหมวดอื่น ๆ ให้ทำตามเงื่อนไข 1) ต่อ

ตารางที่ 4.6 แสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 1

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ลักษณะ	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● ลักษณะเชิงนามธรรม					
ก. ความสงบ ความเบา ลอยตัว	○		11	8	รวม
(ก) ลักษณะความสงบนิ่ง					
(ก1) มีรูปทรงอาคารแบบเรขาคณิตอย่างง่าย	○		1	1	1)
(ก2) รูปทรงอาคารเน้นแกนกลางทำให้อาคารทางซ้ายและขวาเท่ากัน	○		1	1	1)
(ก3) ลักษณะอาณาบริเวณส่วนตัว: มีการยกได้ถุนแยกออกจากบริเวณระดับพื้นดิน		○	1	0	1)
(ก4) มีองค์ประกอบขนาดใหญ่โต(1) หรือ มีการถ่ายทอดองค์ประกอบเป็นลำดับ(2)		○	1	0	1)
(ก5) ลักษณะความร่มเย็นควบคู่กับความสงบ: มีแมกไม้โดยรอบบริเวณ(1) หรือ หลังคาทรงสูง(2) หรือ จัดผังอาคารแบบโปร่ง(3)	○		1	1	1)
(ก6) มีความสโลว์ภายในอาคาร	○		1	1	1)
(ข) ลักษณะความเบา ความลอยตัว					
(ข1) ลักษณะการใช้เส้นนอนที่โค้งหงาย: มีเส้นโค้งที่ฐานอาคาร(1) หรือ มีเส้นโค้งที่สันหลังคา(2)	○		1	1	1)
(ข2) มีผืนหลังคาขนาดใหญ่(1) มีการซ้อนชั้นหลังคา(2) มีการจัดความถี่ของการซ้อนของหลังคาถี่ในตอนล่างและคลายลงตอนบน (3) มีการลดมุขของหลังคาที่ส่วนหน้าและหลังของอาคาร(4) มีชายคายื่นยาว(5)	○		1	1	1)
(ข3) มีรูปแบบผนังและเสาของอาคารเบนลิ่มเข้าด้านในอาคาร(1) มีความหนาส่วนบนน้อยกว่าความหนาของส่วนล่าง(2)	○		1	1	1)
(ข4) มีเสาลอย(1) หรือ เสาลอยรองรับผืนหลังคา(2) มีการยกลอยเป็นได้ถุนสูง(3)	○		1	1	1)
(ข5) ลักษณะอาคารเหมือนลอยเหนือน้ำ มี สระน้ำ(1) หรือ บ่อน้ำ(2) ใกล้อาคารในโครงการ		○	1	0	1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ลักษณะ	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● ลักษณะเชิงนามธรรม					
ข. ความโปร่ง ความโล่ง ความโอบถ้อม	○		8	6	รวม
(ก) ลักษณะโปร่ง					
(ก1) มีการใช้เสาถอยในระเบียงทางเดิน	○		1	1	1)
(ก2) มีการแสดงโครงสร้างอาคาร อย่างผ้าเพดานแสดงโครงสร้าง		○	1	0	1)
(ก3) มีช่องแสง{1} หรือ หลังคาโปร่งแสง{2}	○		1	1	1)
(ก4) มีการใช้ระแนง{1} หรือ เกล็ด{2} หรือ การใช้แผงโปร่งที่ได้ ออกแบบให้มีลวดลายเฉพาะ{3}		○	1	0	1)
(ข) ลักษณะโล่ง					
(ข1) มีการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้มีพื้นที่โล่ง	○		1	1	1)
(ข2) มีการออกแบบพื้นที่โล่งภายนอก ให้มีลักษณะชาน{1} หรือ ลานโล่ง{2} ที่ห้อมล้อมด้วยอาคารที่มีลักษณะปิดล้อม{3} หรือ โอบล้อม{4}	○		1	1	1)
(ค) ลักษณะโอบถ้อม					
(ค1) มีการปิดล้อมรอบด้วยอาคาร{1} หรือ ระเบียงทางเดินมีเสาเรียง {2}	○		1	1	1)
(ค2) ปิดล้อมเพียงบางส่วนโดยเชื่อมต่อด้วยระเบียงทางเดิน ปิดล้อมแบบตัว U{1} หรือ ปิดล้อมในลักษณะอื่น ๆ{2}	○		1	1	1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● ลักษณะเชิงนามธรรม					
ค. ความร่มรื่น ความเย็นสบาย		○	3	1	รวม
(ก) มีอาคารแทรกตัวในกลุ่มต้นไม้{1} หรือ น้ำ{2}		○	1	0	1)
(ข) มีต้นไม้กลางลาน{1} หรือ ลาน{2}		○	1	0	1)
(ค) มีต้นไม้บริเวณรอบอาคาร	○		1	1	1)
ง. แสง	○		2	2	รวม
(ก) มีช่วงจังหวะของแสง 3 แบบ แบบความมืดตรงภายในอาคาร เห็นได้ชัดจากภายนอกของอาคาร แบบความสลัว ตรงพื้นที่จากการยื่นยาวชายคา และ แบบความสว่างตรงภายนอกอาคาร	○		1	1	1)
(ข) มีช่องหน้าต่างที่แคบและลึกในแนวตั้ง{1} หรือ มีพื้นที่กึ่งนอกลงใน{2}	○		1	1	1)
จ. เสียง		○	1	0	รวม
(ก) ลักษณะเสียง เสียงระฆัง		○	1	0	1)
● ลักษณะเชิงนามธรรม	○		25	17	รวม
● ลักษณะเชิงรูปธรรม					
ก. การจัดภูมิทัศน์ ผังอาคาร และบริเวณโดยรอบ	○		4	3	รวม
(ก) มีพื้นที่สีเขียวในลาน{1} หรือ ลาน{2}	○		1	1	1)
(ข) มีการวางผังอาคารปิดล้อมพื้นที่ตรงกลาง{1} คล้ายเรือนคหบดี{2} มีการวางผังแบบกลุ่มอาคารและ มีการใช้งานพื้นที่แต่ละหลังแตกต่างกัน{3} มีการจัดพื้นที่ใช้สอยโดยพื้นที่หลักประกอบด้วยลานเชื่อมต่อกับอาคาร มีรูปแบบเป็นหลัง ๆ แยกจากกัน{4} มีความงามโดยจัดพื้นที่เรียงง่ายเป็นพื้นที่ว่าง ๆ ไม่มีเครื่องเรือน{5}	○		1	1	1)
(ค) มีลักษณะความงามของสถาปัตยกรรมภูมิทัศน์และภูมิวัฒนธรรมโดยรอบบริเวณที่ตั้ง เช่น มีที่ตั้งในย่านที่มีมรดกทางวัฒนธรรม{1} หรือ มีที่ตั้งที่ล้อมล้อมด้วยทิวทัศน์งดงาม{2}	○		1	1	1)
(ง) มีการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ กรณีต้นไม้ เช่น ออกแบบให้อาคารแทรกตัวอยู่ท่ามกลางต้นไม้{1} กรณีน้ำ เช่น ออกแบบที่มีการนำน้ำมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ให้สอดคล้องกับบริบท{2}		○	1	0	1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ลักษณะ	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● ลักษณะเชิงรูปธรรม					
ข. องค์ประกอบ	○		2	2	รวม
(ก) มีลักษณะไตรภาคที่ตัวอาคาร{1} มีส่วนใต้ถุนยกพื้นลอย{2} ส่วนตัวอาคารมีโครงสร้างสอปเข้า{3} มีส่วนหลังคาจั่วสูงทรงจอมแห {4}	○		1	1	1)
มีความงาม โดยองค์ประกอบมีลักษณะรายล้อม{1} หรือ เชื่อมต่อ ด้วยชาน{2} หรือ ลาน{3}	○		1	1	1)
ค. หลังคา	○		2	2	รวม
มีรูปแบบที่อ่อนโค้ง ทั้งตัวและปลอยชายคาให้ยื่นยาวจนเกิดเงา	○		1	1	1)
(ก) รูปทรงหลังคาจั่ว กำกับด้วยสัดส่วน ความลาดชัน และเส้นสาย ทรงจอมแห เกณฑ์ตั้งรูปประกอบ ผลที่ได้ ตรงตามเกณฑ์{1} หรือ ใกล้เคียง{2} หรือ ไม่ใกล้เคียง{3}	○		1	1	1)
ง. ลักษณะความอ่อนช้อย และ ความละเอียดประณีต	○		2	2	รวม
มีเส้นสายอ่อนช้อย	○		1	1	1)
มีปั้นลมหลังคา ตัวหงา (ส่วนประกอบที่อยู่ตรงปลายจั่วหลังคา){1} มีความประณีตของส่วนประกอบอาคาร{2}	○		1	1	1)
จ. การเลือกใช้วัสดุและสี	○		1	1	รวม
มีการเลือกใช้วัสดุพื้นถิ่น	○		1	1	1)
● ลักษณะเชิงรูปธรรม	○		6	5	รวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรมศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ลักษณะ	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● รูปสัญลักษณ์เชิงสัญลักษณ์					
ก. รูปสัญลักษณ์เพื่อการสื่อความหมายด้านเอกลักษณ์ไทย : มี รูปสัญลักษณ์แบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี{1} ไทยประยุกต์{2} ไทย สมัยใหม่{3}	○		1	1	รวม
ข. รูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะ (icon)			1	1	รวม
(ก) มีสัญลักษณ์ ดอกบัว{1} หรือ น้ำ{2} หรือ จั่ว{3}	○		1	1	1)
ค. การสื่อความหมายเฉพาะ			1	1	รวม
(ก) มีการแสดงถึงฐานานุลักษณะ/พลังอำนาจ	○		1	1	1)
● รูปสัญลักษณ์เชิงสัญลักษณ์	○		3	3	รวม
● ความเป็นไทยวิถีไทย					
ก. มีจิตวิญญาณของความเป็นไทย - มีความต่อเนื่องจากรากฐาน ประเพณี คือ ความเป็นไทยแบบทางการ{1} หรือ ความเป็นไทย ตามนิยม(แสดงให้เห็นด้านอุปนิสัยคนไทย){2}	○		1	1	รวม 1)
ข. มีความเป็นไทยจากผลงานผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ น้อยนั้นนำเบื้อ คือ มีการประดับตกแต่ง {1} มีการสร้างทิวทัศน์ (ไทย -สากล) {2} มีจั่วไทย สิ่งที่ขาดไม่ได้ {3} มีวิหาร หีบห่อชั้นสุดท้ายของความ เป็นไทยแบบผู้เชี่ยวชาญ {4}	○		1	1	รวม 1)
● ความเป็นไทยวิถีไทย	○		2	2	รวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ลักษณะ	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● การวางผังอาคาร					
ก. ทิศทาง		○	4	1	รวม
(ก) ทิศหัวนอนตีนนอน		○	1	0	1)
(ข) วางแนวอาคารตามตะวัน		○	1	0	1)
(ค) หันหน้าอาคารไปทางทิศตะวันออก		○	1	0	1)
(ง) ทิศแม่น้ำ - ถนน					
(ง1) หันหน้าอาคารเข้าหาทางทิศแม่น้ำ{1} หรือ การสร้างแหล่งน้ำไว้ด้านหน้าอาคาร{2} หรือ หันหน้าอาคารเข้าหาถนนที่เป็นทางสัญจรหลัก{3}	○		1	1	1)
ข. แนวแกน	○		3	3	รวม
(ก) มีแนวแกนอาคารหลัก คือ แนวแกนเดียว{1} หรือ แนวแกนขนาน{2} หรือ แนวแกนตั้งฉาก{3} หรือ แนวแกนกากบาท{4}	○		1	1	1)
(ข) แนวแกนอาคารมีการยึดทิศทั้งสี่คลายลง โดยให้ความสำคัญกับบริบท	○		1	1	1)
(ค) การวางผังแบบสมมาตร - อสมมาตร					
(ค1) สมมาตร: มีผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า{1} มีด้านสกัดเป็นด้านหน้าและด้านหลัง{2} ลากเส้นแนวแกนผ่านกึ่งกลางอาคาร ส่วนของอาคารทั้งสองข้างจะเหมือนกันทุกประการ{3} ลักษณะสมมาตรที่รูปด้านของอาคาร{4}	○		1	1	2)
(ค2) อสมมาตร: ลากเส้นแกนหลักอาคารมีอาคารสองฟากไม่เหมือนกัน		○			
ค. การกำหนดลำดับ - มีการจัดเรียงตำแหน่งอาคารก่อนหลังมาใช้กับอาคารเข้าถึงส่วนสำคัญจากภายนอกสู่ภายใน		○	1	0	รวม 1)
ง. ระดับ - มีความสูงต่ำของระนาบพื้นตามแนวนอนของแต่ละพื้นที่ใช้สอยในชั้นเดียวกัน		○	1	0	รวม 1)
● การวางผังอาคาร	○		9	4	รวม 2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● การจัดกลุ่มอาคาร					
ก. วางอาคารเรียงเป็นแนว - มีแนวแกนหลักของอาคารวางอยู่บนเส้นตรงเดียวกัน และ มีการวางอาคารแต่ละหลังไว้ในระยะใกล้กัน		○			
ข. วางอาคารโอบล้อมที่ว่าง - มีพื้นที่เปิดโล่งตรงกลาง มีอาคารต่าง ๆ วางอยู่ที่ขอบโดยรอบของพื้นที่เปิดโล่งนั้น		○	1	1	2)
ค. วางอาคารโอบล้อมศูนย์กลาง - มีอาคารสำคัญเป็นประธานอยู่ตรงกลางพื้นที่ มีอาคารรองเรียงโอบล้อมอยู่โดยรอบ		○			
● การจัดกลุ่มอาคาร		○	1	1	รวม 2)
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร					
ก. ไตรภาค - มีลักษณะอาคารประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนฐาน ส่วนตัวอาคาร และส่วนหลังคา		○	1	1	รวม 1)
ข. การแสดงฐานสัญลักษณ์ - มีการแสดงองค์ประกอบที่สำคัญคือ เครื่องยอด(1) หรือ เครื่องลัยอย่าง(2) หรือ การซ้อนชั้นหลังคา(3)		○	1	1	2)
ค. จักรวาลจำลอง - มีการใช้ความเชื่อทางศาสนาเรื่องไตรภูมิ ถ่ายทอดออกมาทางองค์ประกอบ(1) หรือ นำมาเป็นแนวคิดการออกแบบที่แสดงออกมาทางองค์ประกอบ(2)		○			
ง. ลักษณะอนุสาวรีย์ - มีการสร้างอาคารให้มีลักษณะอนุสาวรีย์		○	1	0	รวม 1)
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร		○	3	1	รวม 2)
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย					
ก. เพื่อประโยชน์ใช้สอย - มีการจัดองค์ประกอบแบบสมดุลแบบอสมมาตร ทำให้เกิดพื้นที่ใช้สอยที่เป็นอิสระยิ่งขึ้นกว่าการกำหนดแนวแกนกลาง และ การแบ่งองค์ประกอบด้านซ้ายและขวาให้เหมือนกัน		○	1	1	รวม 1)
ข. ความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย - มีพื้นที่รองรับกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น มีพื้นที่รองรับกิจกรรมนอกประสงค์(1)		○	1	1	รวม 1)
ค. เพื่อการขยายตัว - มีการจัดวางอาคารเรียงไปตามระเบียบเพื่อเชื่อมต่ออาคารทั้งหมดเข้าด้วยกัน และ รองรับการใช้สอยของอาคารหลังใหม่ในอนาคต		○	1	0	รวม 1)
ง. เพื่อการเชื่อมต่อพื้นที่ - มีลาน/ระเบียงเป็นตัวเชื่อมพื้นที่ต่างๆ เข้าด้วยกันเกิดพื้นที่โล่งในกลุ่มอาคาร หรือ มีส่วนประธาน มีอาคารส่วนอื่นรายล้อมและเชื่อมต่อกันด้วยโถงกลางทำหน้าที่เป็นลาน		○	1	1	รวม 1)
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย		○	4	3	รวม 1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ					
ก. อาคารและการเปิดโล่ง	○		2	2	รวม
(ก) มีระบบช่วงเสา จำนวนชั้นบันไดเป็นเลขคี่	○		1	1	1)
(ข) มีการใช้งานสัมพันธ์กับขนาดสัดส่วนของร่างกายมนุษย์	○		1	1	1)
ข. อาคารและการโอบล้อม	○		2	1	รวม
(ก) มีการโอบล้อมพื้นที่ส่วนกลาง จากอาคาร กำแพง ผนัง แนวเสา ซึ่งมีลักษณะทึบ โปร่ง หรือ ทั้งทึบและโปร่ง ผสมผสานกัน	○		1	1	1)
(ข) มีสัดส่วนการโอบล้อมโดยพื้นที่ภายนอกอาคารมากกว่าพื้นที่ภายในอาคาร		○	1	0	1)
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ	○		4	3	รวม 1)
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม					
ก. ส่วนประกอบหลัก	○		9	7	รวม
(ก) องค์ประกอบหลักส่วนฐาน					
(ก1) มีการยกพื้น		○	1	0	1)
(ก2) มีฐานอาคาร	○		1	1	1)
(ข) องค์ประกอบหลักส่วนเรือน					
(ข1) มีเสา/บัวหัวเสา	○		1	1	1)
(ข2) มีซุ้มทางเข้า	○		1	1	1)
(ข3) มีช่องแสงประตูหน้าต่าง	○		1	1	1)
(ข4) มีลาน/ระเบียง/ชาน นอกชาน	○		1	1	1)
(ข5) มีพะไล		○	1	0	1)
(ข6) มีค้ำยัน	○		1	1	1)
(ค) องค์ประกอบหลักส่วนหลังคา					
(ค1) มีรูปแบบหลังคาทรงจั่วของไทย	○		1	1	1)
ข. ส่วนประดับ/ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	○		2	2	รวม
(ก) มีการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ : จิตรกรรม{1} ประติมากรรม{2}	○		1	1	1)
(ข) มีลายไทย ที่ ลายหน้าอิฐ{1} ลายหน้ากระดาน{2} คอท้องไม้{3} ท้องไม้{4} เเชิงท้องไม้{5} ลายประกอบซุ้ม{6} จั่ว{7}	○		1	1	1)
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	○		11	9	รวม 1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
ลักษณะ	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● หากความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต					
ก. ระบบตาราง	○		6	4	รวม
(ก) ความสมดุลองศาของแผนผังอาคารมีสัดส่วนแบบเต็มส่วน{1} หรือ มีสัดส่วนแบบครึ่งส่วน{2}		○	1	0	1)
(ข) ความกว้างต่อความยาวอาคารด้วยสัดส่วนตัวเลขง่าย ๆ		○	1	0	1)
(ค) ขนาดความสูงตัวอาคารต่อความสูงโครงหลังคา มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ไม่เกิน 1:2)	○		1	1	1)
(ง) มีสัดส่วนความกว้างอาคารมากกว่าความสูงอาคาร	○		1	1	1)
(จ) สัดส่วนความสูงฐานบัวอาคารต่อความสูงผนังอาคารมีความสูงอยู่ระหว่าง 1:3 1:4 1:5	○		1	1	1)
(ฉ) มีสัดส่วนทางหงส์{1} คันทวย{2} หน้าบัน{3} ตรงตามสูตรคำนวณ	○		1	1	1)
ข. ระบบสัดส่วนทองคำ	○		5	3	รวม
(ก) ภาพรวมอาคารกับความสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำ ตรงสัดส่วนทองคำ{1} ใกล้เคียงสัดส่วนทองคำ{2}	○		1	1	1)
(ข) ส่วนประกอบย่อยมีความสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำ		○	1	0	1)
(ข1) ส่วนของหน้าบัน ตรง{1}		○	1	0	1)
(ข2) ส่วนของประตูหน้าต่าง ตรง{1} ใกล้เคียง{2}	○		1	1	1)
(ค) ภาพรวมอาคารมีความสอดคล้องกับสัดส่วนสถาปัตยกรรมไทย คือ 1 ต่อ 1.75 หรือ 4 ต่อ 7 (0.57)	○		1	1	1)
● หากความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต	○		11	7	รวม 1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรมศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา					
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	อาคารที่ทำการศาลฎีกา				
	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	เงื่อนไข
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง					
ก. มีการใช้โครงสร้างและเทคโนโลยีในปัจจุบันทดแทนวัสดุเดิม	○		1	1	1)
ข. มีการวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม ลายแกะสลักไม้{1} ลายปิดทองประดับกระจกสี{2} ลายฉลุปิดทอง{3} ลายสอดสี{3} ลายปูนปั้น{4} ลายดุนทองแดง{5} ลายฉลักรหิน{6} ลายฉลุโลหะ{7} ลายหล่อโลหะ{8}	○		1	1	1)
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	○		2	2	รวม 1)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	%
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	○		36	27	75
ลักษณะเชิงนามธรรม	○		25	17	68
ลักษณะเชิงรูปธรรม	○		6	5	83.33
รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์	○		3	3	100
ความเป็นไทยวิถีไทย	○		2	2	100

ลักษณะ	เปอร์เซ็นต์ (%)
ลักษณะเชิงนามธรรม	68
ลักษณะเชิงรูปธรรม	83.33
รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์	100
ความเป็นไทยวิถีไทย	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	%
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	○		32	21	65.63
การวางผังอาคาร	○		9	4	44.44
การจัดกลุ่มอาคาร	○		1	1	100
องค์ประกอบภาพรวมอาคาร	○		3	2	66.67
ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย	○		4	3	75
ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ	○		4	3	75
ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	○		11	9	81.82

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม

ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	%
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	○		32	21	65.63
การวางผังอาคาร	○		9	4	44.44
การจัดกลุ่มอาคาร	○		1	1	100
องค์ประกอบภาพรวมอาคาร	○		3	2	66.67
ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย	○		4	3	75
ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ	○		4	3	75
ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	○		11	9	81.82

ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลัก เรขาคณิต (หลักสากล)	○		11	7	63.64
ระบบตาราง	○		6	4	66.67
ระบบสัดส่วนทองคำ	○		5	3	60

ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)

ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	%
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	○		32	21	65.63
การวางผังอาคาร	○		9	4	44.44
การจัดกลุ่มอาคาร	○		1	1	100
องค์ประกอบภาพรวมอาคาร	○		3	2	66.67
ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย	○		4	3	75
ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ	○		4	3	75
ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	○		11	9	81.82
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)	○		11	7	63.64
ระบบตาราง	○		6	4	66.67
ระบบสัดส่วนทองคำ	○		5	3	60

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	○	2	2	100
โครงสร้างและเทคโนโลยี	○	1	1	100
กรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม	○	1	1	100

วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

โครงสร้างและเทคโนโลยี 100

กรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม 100

ตารางที่ 4.7 แสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 2

สรุปวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา			
ลักษณะ	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง	
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย			
● ลักษณะเชิงนามธรรม			○
● ลักษณะเชิงรูปธรรม	○		
● รูปลักษณ์เชิงสัญลักษณ์	○		
● ความเป็นไทยวิถีไทย	○		
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม			
● การวางผังอาคาร	○		
● การจัดกลุ่มอาคาร	○		
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร	○		
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย	○		
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ	○		
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	○		
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)			
● ความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต			○
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง			
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	○		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.8 แสดงสรุปการวิเคราะห์ ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2

ลักษณะ	ลักษณะสถาปัตยกรรม		สัมภาษณ์ผู้ออกแบบ	
	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	กล่าวถึง	ไม่ได้กล่าวถึง
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย				
● ลักษณะเชิงนามธรรม	○			○
● ลักษณะเชิงรูปธรรม	○		○	
● รูปลักษณ์เชิงสัญลักษณ์	○		○	
● ความเป็นไทยวิถีไทย	○		○	
องค์ประกอบสถาปัตยกรรม				
● การวางผังอาคาร	○		○	
● การจัดกลุ่มอาคาร	○		○	
● องค์ประกอบภาพรวมอาคาร	○		○	
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอย	○		○	
● ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ	○		○	
● ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม	○		○	
ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)				
● ความสัมพันธ์โดยหลักเรขาคณิต	○			○
วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง				
● วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง	○		○	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา พบว่า ปรากฏลักษณะไทยในสถาปัตยกรรม 4 ประการหลักมีความสอดคล้องกับส่วนต่าง ๆ จากการวิเคราะห์เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย ปรากฏความสอดคล้องในเรื่องของ ความเป็นไทยวิถีไทย และ รูปลักษณ์เชิงสัญลักษณ์ มากที่สุด ถัดมาคือ ลักษณะเชิงรูปธรรม และ ลำดับสุดท้ายคือ ลักษณะเชิงนามธรรม 2) องค์ประกอบสถาปัตยกรรม ปรากฏความสอดคล้องในเรื่องของ การจัดกลุ่มอาคาร มากที่สุด ถัดมาคือ ส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม ถัดมาคือ ความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอยและความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ ถัดมาคือ องค์ประกอบภาพรวมอาคาร และ ลำดับสุดท้ายคือ การวางผังอาคาร 3) ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล) ปรากฏความสอดคล้องในเรื่องของ สัดส่วนกับการใช้ระบบตาราง มากที่สุด และ ถัดมา คือ สัดส่วนกับการใช้ระบบสัดส่วนทองคำ 4) วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง ปรากฏความสอดคล้องทั้งเรื่องของกรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม และ โครงสร้างและเทคโนโลยี ซึ่งจากการวิเคราะห์ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมข้างต้นเปรียบเทียบกับการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ สรุปประเด็นหลักได้ดังนี้คือ ส่วนที่สอดคล้องกับลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมและถูกกล่าวถึงจากสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ ได้แก่ 1) เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย 2) องค์ประกอบสถาปัตยกรรม 3) วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง และ ส่วนที่สอดคล้องกับลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมแต่ไม่ถูกกล่าวถึงจากการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับหลักเรขาคณิต (หลักสากล)

อย่างไรก็ตามจากทั้งสี่ประการ ผู้วิจัยสรุปลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนอาคารที่ทำการศาลฎีกาได้ดังต่อไปนี้ 1) เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย เรื่องของความเป็นไทยวิถีไทย ความเป็นไทยแบบทางการ เรื่องของรูปลักษณ์เชิงสัญลักษณ์ มีรูปลักษณ์แบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ เรื่องของลักษณะเชิงรูปธรรม การจัดภูมิทัศน์ ผังอาคาร และบริเวณโดยรอบ มีพื้นที่สีเขียวในลาน มีการวางผังอาคารปิดล้อมพื้นที่ตรงกลาง ภายในอาคารมีความงามโดยจัดพื้นที่เรียบง่ายเป็นพื้นที่ว่าง ๆ ไม่มีเครื่องเรือน ภายนอกมีความงามของภูมิทัศน์และภูมิวัฒนธรรม องค์ประกอบ มีลักษณะไตรภาคที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอาคาร ส่วนตัวอาคารมีโครงสร้างสอปเข้า มีส่วนหลังคาจั่วสูงทรงจอมแห หลังคามีรูปแบบที่อ่อนโค้ง ทั้งตัวและปล่อยชายคาให้ยื่นยาว ความอ่อนช้อยและความละเอียดประณีต มีเส้นสายอ่อนช้อย มีความประณีตของส่วนประกอบอาคาร และการเลือกใช้วัสดุและสี มีการเลือกใช้วัสดุพื้นถิ่น เรื่องของลักษณะเชิงนามธรรม ความสงบ ความเบา ลอยตัว มีรูปทรงอาคารเน้นแกนกลางอาคารทางซ้ายและขวาเท่ากัน มีการใช้เส้นนอนโค้งหงายที่หลังคา มีการซ้อนชั้นหลังคา มีการลดมุขหลังคาส่วนหน้าและหลัง มีรูปแบบผนังและเสาเบ็นลัมเข้าด้านในอาคาร ความโปร่งความโล่ง ความโอบถ่อม มีเสาลอยในระเบียงทางเดิน มีพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารมีพื้นที่โล่ง พื้นที่โล่งภายนอกมีลักษณะลาน ห้อมล้อมด้วยอาคารที่ปิดล้อม และ แสง มีช่วงจังหวะของแสง 3 แบบคือ แบบความมืดตรงภายในอาคาร แบบความสว่างตรงพื้นที่จากการยื่นยาวชายคา และ แบบความสว่างตรงภายนอกอาคาร 2) องค์ประกอบสถาปัตยกรรม เรื่องของการจัดกลุ่มอาคาร มีการวางอาคารโอบล้อมศูนย์กลางโดยอาคารสำคัญเป็นประธานอยู่ตรงกลางพื้นที่มีอาคารรองเรียงล้อมอยู่โดยรอบ เรื่องของส่วนประกอบส่วนประณีตสถาปัตยกรรม มีส่วนประกอบหลักทั้งส่วนฐานคือมีฐานอาคาร ส่วนเรือนคือมีเสา/บัวหัวเสา ชุ่มทางเข้า ช่องแสงประตูหน้าต่าง ลาน/ระเบียง และค้ำยัน ส่วนหลังคาคือมีรูปแบบหลังคาทรงจั่วของไทย ส่วนประดับ/ส่วนประณีตสถาปัตยกรรม มีการสร้างสรรค์งานที่ศศิลป์อย่างประติมากรรม มีลายไทยประกอบชุ่มและจั่ว เรื่องของความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านการใช้สอยภายใน มีเพื่อประโยชน์ใช้สอยโดยภายในอาคารมีการจัดแบบสมดุลแบบอสมมาตร มีความยืดหยุ่นในพื้นที่ใช้สอย โดยมีพื้นที่รองรับกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น พื้นที่รองรับกิจกรรมอเนกประสงค์ และมีเพื่อการเชื่อมต่อพื้นที่โดยมีระเบียงเป็นตัวเชื่อมพื้นที่ต่าง ๆ เข้าด้วยกันและเชื่อมต่อกันด้วยโถงกลางที่ทำหน้าที่เป็นชาน เรื่องของความสัมพันธ์องค์ประกอบด้านลักษณะ อาคารและการเปิดโล่งมีระบบช่วงเสา จำนวนชั้นบันไดเป็นเลขคู่ มีการใช้งานสัมพันธ์กับขนาดสัดส่วนของร่างกายมนุษย์ อาคารและการโอบล้อมภายนอกอาคารมีการโอบล้อมพื้นที่ส่วนกลางจากอาคาร กำแพง ผนัง แนวเสา ทึบและโปร่งผสมผสานกัน เรื่องขององค์ประกอบภาพรวมอาคาร มีลักษณะอาคารประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ส่วนฐาน ส่วนตัวอาคาร และ ส่วนหลังคา การแสดงฐานานุลักษณะมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เครื่องถ่ายยง และการซ้อนชั้นหลังคา และจักรวาลจำลองมีการใช้ความเชื่อทางศาสนาเรื่องไตรภูมิถ่ายทอดออกมาทางองค์ประกอบ และเรื่องของการวางผังอาคาร ทิศทางมีการหันหน้าอาคารเข้าหาถนนทางสัญจรหลัก แนวแกน มีแนวแกนอาคารหลักแบบขนาน การยึดทิศที่ตั้งสัคลายลงให้ความสำคัญกับบริบท และการวางผังแบบสมมาตรโดยภายนอกอาคารมีผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีด้านสกัดเป็นด้านหน้าและด้านหลัง และมีลักษณะสมมาตรที่รูปด้านของอาคาร 3) ความสัมพันธ์สัดส่วนสถาปัตยกรรมกับ

หลักเรขาคณิต (หลักสากล) เรื่องของระบบตาราง มีสัดส่วนความสูงตัวอาคารต่อความสูงโครงสร้างหลังคา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการแข่งขันเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการศึกษาไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใกล้เคียงคือไม่เกิน 1:2 (1.6) มีสัดส่วนความกว้างอาคารมากกว่าความสูงอาคาร มีสัดส่วนความสูงฐานบัวอาคารต่อความสูงผนังอาคารระหว่าง 1:3 1:4 1:5 (1:4) และมีสัดส่วนหน้าบัน ตรงตามสูตรคำนวณ คือ 5:3 ½ เรื่องของระบบสัดส่วนทองคำ ภาพรวมอาคารสอดคล้องกับสัดส่วนทองคำโดยใกล้เคียงสัดส่วนทองคำ ส่วนประกอบย่อย ประตุนหน้าต่างใกล้เคียงกับสัดส่วนทองคำ และภาพรวมอาคารมีความสอดคล้องกับสัดส่วนสถาปัตยกรรมไทย คือ สัดส่วน 1:1.75 และ 4) วัสดุและกรรมวิธีการก่อสร้าง มีการใช้โครงสร้างและเทคโนโลยีในปัจจุบันแทนวัสดุเดิม และ มีการใช้ลายปูนปั้นในเรื่องของกรรมวิธีในการก่อสร้างองค์ประกอบสถาปัตยกรรม

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า ลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล กรณีศึกษา: อาคารที่ทำการศาลฎีกา มีความสำคัญและส่งเสริมการต่อยอดพิจารณาเป็นตัวอย่างหรือเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบอาคารศาลอื่น ๆ ในอนาคต และ ใช้ในการศึกษาตัวอย่างอาคารสำคัญของประเทศกับลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมได้ และเพื่อให้เกิดความถูกต้อง สมบูรณ์ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้คือ การศึกษานี้เป็นการนำเสนอลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนสถาปัตยกรรมอาคารศาล ของกรณีศึกษา อาคารที่ทำการศาลฎีกา ทำให้ได้เห็นลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏบนอาคารที่ทำการศาลฎีกาเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการศึกษาสถาปัตยกรรมอาคารศาลนอกเหนือจากอาคารกรณีศึกษา จะทำให้สามารถขยายความสำคัญหรือความเข้าใจลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมที่ปรากฏได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงยุติธรรม. (2530). รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาและให้คำแนะนำในการ ออกแบบและกำหนดรายการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลฎีกา ครั้งที่ 1/2530 วันที่ 29 ตุลาคม 2530. ม.ป.ท: ม.ป.ท.
- คณะกรรมการพิจารณาและกำหนดรูปแบบการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารที่ทำการศาลฎีกา. (2550). โครงการออกแบบอาคารที่ทำการศาลฎีกาและสำนักงานศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมสถาบันชาติ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2527). เอกสารวิชาการ และสรุปผลการสัมมนา เรื่อง เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาติรี ประทีปนทการ. (2546). จากสยามเก่า สู่ ไทยใหม่ : ความหมายทางสังคมและการเมืองใน งานสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2394 - 2500. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ชาติรี ประทีปนทการ. (2556). สถาปัตยกรรมไทยหลังรัฐระหาร 14 กันยายน 2549. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่าน.
- ชาติรี ประทีปนทการ. (2547). การเมืองและสังคมในศิลปสถาปัตยกรรม สยามสมัย ไทยประยุกต์ ชาตินิยม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ชาติณัฐ มั่นตะสูตร. (2561). แนวทางในการจัดการและข้อกำหนดในการออกแบบศาลชั้นต้นเพื่อ รองรับบริการเกิดอุทกภัย. การประชุมวิชาการเทคโนโลยีอาคารด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 5 (BTAC 2018). ครั้งที่ 5. หน้า 223-226.
- ชุมศรี ศิวะศรียนนท์. (2537). สถาปัตยกรรมไทยพื้นฐานสำหรับช่างเทคนิค. กรุงเทพฯ: บริษัท ดวงกลมสมัย จำกัด.
- โชติ กัลยาณมิตร. (2539). สถาปัตยกรรมแบบไทยเดิม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.
- ณัฐรี สุขวงศ์. (2563). การสร้างความเป็นไทยร่วมสมัยในงานสถาปัตยกรรม : กรณีศึกษาจาก วารสารอาษา. การประชุมวิชาการระดับชาติ "สถาปัตยกรรมกระบวนทัศน์" พ.ศ.2563. หน้า 35-48.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นิจ หิฎฐิระนันท์. (ม.ป.ป.). ปาฐกถาชุด "สิรินธร" ครั้งที่ 9 เรื่อง "สถาปัตยกรรมไทย". กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537.
- ประกิจ ลักคนพจ. (2557). **สถาปัตยกรรมไทย : การศึกษาเพื่อสืบสานและสร้างสรรค์**. หน้าจั่วฉบับประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย. หน้า 26-27.
- ปิยนุช สุวรรณศิริ. บรรณาธิการ. (2561). **ชีวิตและผลงาน รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณศิริ**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งพับลิซซิง.
- ปิยลดา เทวกุล ทวีปรั้งชีพ, ม.ล. (2542). **เรือนไทย ร่มไม้ และรากลึกแห่งความคิด ชีวิตไทย**. สารະศาสตร์สถาปัตยกรรมศาสตร์ : วารสารวิชาการภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์. ครั้งที่ 3. หน้า 47-57.
- ปิยลดา เทวกุล ทวีปรั้งชีพ, ม.ล. (2546). **ความงามของบ้านไทย**. ยุวดี ศิริ (เรียบเรียง). นอกชานบ้านไทย. กรุงเทพฯ : วังทอง กรุ๊ป. หน้า 39-49.
- พิชญา โคอินทรางกูร. (2563). **สัดส่วนและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรมไทย กรณีศึกษา : วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร**. สารະศาสตร์ ฉบับที่ 3/2563. หน้า 680.
- ภิญโญ สุวรรณศิริ. (2546). **ลวดลายองค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญจ.
- ฤทัย ใจจรงค์. (2539). **เรือนไทยเดิม**. กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ฤทัย ใจจรงค์. (2556). **สัดส่วนในงานสถาปัตยกรรมไทย ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วนิดา พึ่งสุนทร. (2547). **ระเบียบวิธีและการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีในปัจจุบัน**. หน้าจั่ว. ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ฉบับที่ 2. หน้า 33-51.
- วัชรวิ วัชรสินธุ์. (2551). **สัดส่วนสัมพันธ์เชิงดงามในงานออกแบบสถาปัตยกรรมไทย(สายสกุลช่างอยุธยา)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลสิทธิ์ ทรยางกูร. (2547). **การสร้างสรรค้มรดกวัฒนธรรม: สู่การสร้างสรรค้เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่**. ปทุมธานี: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร . (2558). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: จี ปี พี เซ็นเตอร์.
- ศาลตุลาการ. (2562). ศาลไทยมีอะไรบ้าง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.judicialaccountability.org/ศาลไทยมีอะไรบ้าง/>. (วันที่ค้นข้อมูล 5 พฤศจิกายน 2563).
- ศิลปวัฒนธรรม. (2561). หอนาฬิกาที่ศาลสถิตยุติธรรม จุดที่สูงที่สุดในกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ 5. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_7698. (วันที่ค้นข้อมูล 17 กุมภาพันธ์ 2564).
- สมคิด จิระทัศน์กุล. (2559). อภิธานศัพท์ช่างสถาปัตยกรรมไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท อี.ที. พลัสซิ่ง จำกัด.
- สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์. (2553). สถาปัตยกรรมแบบตะวันตกในสยามสมัยรัชกาลที่ 4 - พ.ศ.2480. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2536). พัฒนาแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- Noobanjong, Koompong. (2013). *The Aesthetics of Power: Architecture, Identity, and Modernity from Siam to Thailand*. Bangkok: White Lotus Press.
- Office of the Judiciary Information and Public Relations Division. (2020). *The Court of Justice*. Nonthaburi: Petchrung Print Center.
- Wongsurawat, Wasana. (2020). *The Crown & The Capitalists: The Ethnic Chinese And The Founding Of The Thai Nation*. Chiang Mai: Silkworm Books.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อภิธานศัพท์

คำศัพท์	คำอธิบาย
ฐานานุกรมลักษณะ	ในงานสถาปัตยกรรม หมายถึง ลักษณะในรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงสถานภาพทางสังคม ใช้แทนความความสัมพันธ์ระหว่างฐานานุกรมกับฐานานุกรมศักดิ์
ฐานปัทม์	ชื่อเรียงแบบอย่างฐาน ประกอบด้วยชุดหน้ากระดานบน-ล่าง กับบัวคว่ำ-บัวหงาย และท้องไม้ โดยมีเส้นลวดเป็นตัวเชื่อมต่อองค์ประกอบย่อยแต่ละส่วน
ลอกมูม	การปรับแต่งส่วนที่เป็น เหลี่ยม มุม ขององค์ประกอบต่างๆของอาคาร นิยมใช้ 2 ลักษณะคือ 1) แบบ ลวดนูน 2) แบบ ลวดเว้า
ทับหลังคา	การแบ่งฝืนหลังคาลำดับการแบ่งจากฝืนชั้นบนลงไปฝืนชั้นล่าง
การซ้อนชั้นหลังคา	ลำดับชั้นหลังคาชั้นล่างขึ้นไปชั้นบน
เส้นจอมแห	เส้นทรงของแหที่แขวนขึ้นและถ่างมุมทิ้งสี่ให้กางออก ลักษณะของเส้นจะแอ่นโค้ง กดระนาบตรงส่วนปลายลง
ผังจัตุรมุข	ผังพื้นเป็นรูปกากบาท มีมุขสี่ด้าน
ลายปูนปั้น	แบบแผนฝาผนังกรณีผนังเครื่องก่อ เป็นหนึ่งในกระบวนการงานช่าง หรือประดับเป็นภาพหรือลวดลายต่าง ๆ
(ซุ้ม) ทรงเรือนแก้ว	ชื่อเรียกแบบอย่างของซุ้มประกอบช่องเปิดประตู-หน้าต่าง
เสาเม็ดทรงมณฑป	ชื่อเรียกแบบอย่างรูปทรงของส่วนปลายยอดเสาประเภทต่าง ๆ
ลายเพดาน	องค์ประกอบตกแต่งได้ส่วนของเพดาน
ทรงรวบจอม	รูปแบบหนึ่งที่ย่อมาจากหลังคาทรงเครื่องลำยอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทสัมภาษณ์ รศ.ดร. ภิญญู สุวรรณศิริ (อาจารย์ภิญญู)¹

วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2564

อาจารย์ภิญญู: อาจารย์ภิญญูพูดค่ะ

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ สวัสดีค่ะอาจารย์ วันนี้จะมาสัมภาษณ์อาจารย์เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยของอาคารศาลฎีกาค่ะ ก็คือจะเริ่มที่เรื่องของแนวความคิดค่ะ อยากทราบว่าแนวความคิดสถาปัตยกรรมไทยกับอาคารที่มีการใช้สอยแบบใหม่คำนึงถึงสิ่งใดบ้างคะในความคิดของอาจารย์

อาจารย์ภิญญู: ศาลฎีกาหรือ

ผู้สัมภาษณ์: ใช่ค่ะ

อาจารย์ภิญญู: ฟังก์ชันมันเยอะมาก พวกกระทรวงยุติธรรมอยู่ในนั้นหมดเลย เอาเรื่องไหนก่อน เรื่องการวางผัง อาจารย์ก็ดูที่ศึกษารูปร่างของที่ดินตรงนั้น ตอนที่ยังไม่มีศาลฎีกาเนี่ย มีพื้นที่เป็นสี่เหลี่ยมคางหมู ตั้งแต่ตีกรรมอัยการมาถึงทางถนนด้านโรงแรมรัตนโกสินทร์ ที่นี้ฟังก์ชันมาก อาจารย์ก็ต้องวางอาคารให้มันได้ตามนั้นเพื่อให้ได้ประโยชน์การใช้พื้นที่ (ต้องดูจากภาพ พูดยังไม่เห็นชัด) จะเป็นรูปคอร์ทตรงกลางนะ เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ตรงกลางมีห้องพิจารณาคดีใหญ่เป็นตัวเมน ทั้งหมดรวมทั้งหมด 5 ชั้น ชั้นจอดรถใต้ดินจอดรถได้ 200 คัน ขึ้นมาเป็นห้องสมุดบ้าง ห้องภัตตาคาร ขึ้นไปเป็นห้องทำงานผู้พิพากษา ศาลฎีกา และ เจ้าหน้าที่ทั้งหลาย อาคารก็อาจารย์ก็ให้ลักษณะอาคารจะเห็นว่ามีส่วนหัวเม็ดทรงมณฑป ชัดเจน ให้ได้เห็นว่า อาคารเนี่ยเป็นที่ทำงานเป็นหลักของแผ่นดินอันหนึ่ง ให้เห็นเป็นเสาว่าเป็นเสาหลักของแผ่นดิน และอาคารใช้เป็นสี่เสาทั้งหมด อาจารย์ให้เหตุผลว่าเนี่ยทำเป็นตุลาการ เป็นผู้พิพากษา สีขาวก็ไม่ได้ดำก็ได้ต้องเป็นเทา แล้วก็จริงๆ แล้วสีเทาเป็นสีที่คงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศมากกว่าสีอื่นทั้งหมด

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ เดี่ยวหนูถามเรื่องสีต่อเลยนะคะ คืออย่างอาคารภายนอกเนี่ยก็คือที่จะเห็นตัวอาคารเป็นสีขาว หลังคาเป็นสีเทา พวกกรอบประตูหน้าต่างก็เป็นสีเทา ส่วนข้างในจะเห็นว่าพื้นลายหินอ่อน ตรงพื้นระเบียงมีการใช้เป็นกระเบื้องดินเผา ตรงชายคามีการใช้เป็นไม้บ้าง มีการใช้กรอบประตูหน้าต่างเป็นสีน้ำตาล อันนี้ก็คืออาจารย์ตั้งใจไว้ว่ายังไงคะ

อาจารย์ภิญญู: ก็เหมือนที่อาจารย์พูด การใช้สีเทาเป็นสีที่คงทนที่สุด แล้วก็สีที่ดูเป็นสีวิชาการด้วย ที่เห็นหินอ่อนฐานเป็นไวท์คาร์ราอีตาลีทั้งหมด พื้นก็เหมือนกัน พื้นบางส่วนเป็นดินเผา จริงๆไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 1 บทสัมภาษณ์นี้ ถอดจากบันทึกเสียงคำต่อคำโดยมีการแก้ไขบางส่วนเพื่อให้ได้ใจความ สัมภาษณ์
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 ผ่านทางโทรศัพท์

ต้องไขว้อะไรมากก็ใช้ดินเผา หินแกรนิตอินเดีย วัสดุที่ใช้ ตัวอาคารก็เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กฉาบปูน ทาสี

ผู้สัมภาษณ์: แล้วลายตรงเครื่องลายองอาจารย์ใช้เทคนิคยังไงคะ

อาจารย์ภิญโญ: ใช้ปูนปั้น เขียนแบบให้เท่าของจริง อาจารย์มีประติมากร ที่ใช้กันเป็นประจำ ใช้สามมิติเขียนเท่าจริง ยกเข้าไปบอกเค้าอีกที ไปตรวจเอง

ผู้สัมภาษณ์: อย่างอาคารภายนอกเป็นสีเทา แต่ข้างในอาคารตรงกรอบหน้าต่างมันเป็นสีน้ำตาล

อาจารย์ภิญโญ: ไม่ อันนั้นเป็นสีชะแลค แลคเกอร์ข้างใน เวลาเราปิดหน้าต่างข้างในก็จะเห็นเป็นสีไม้ แต่ว่าข้างนอกก็เป็นสีเทา

ผู้สัมภาษณ์: เพราะว่าข้างนอกคำนึงถึงความคงทนด้วยก็เลยให้เป็นสีเทา

อาจารย์ภิญโญ: ใช่ จะได้ทนแดดทนฝน แต่อาคารหลังนี้ที่สำคัญที่สุดก็คือว่า เป็นหลังคาแบบสถาปัตยกรรมไทยที่เห็นเนีย ให้ฮาโมนีกับพระบรมมหาราชวังและวัดพระแก้ว ไม่มีใครรู้หรือกว่าบนหลังคาตรงกลางมีดาดฟ้า แต่หนูไม่เคยไปกับอาจารย์ไข่ม้อย

ผู้สัมภาษณ์: ยังไม่เคยไปกับอาจารย์คะ แต่หนูเคยไปดูอาคารสถานที่จริงมาแล้วคะ

อาจารย์ภิญโญ: ไม่ขอขึ้นไปบนหลังคาหละ

ผู้สัมภาษณ์: เค้าไม่ได้ให้ขึ้นไปข้างบนสุดคะ หนูไปได้แค่บางส่วนเท่านั้น

อาจารย์ภิญโญ: บนหลังคาเป็นดาดฟ้าอะ ไม่ใช่ว่าเป็นหลังคาขึ้นไปเป็นจั่ว ที่อาจารย์ทำลอกไว้นั้นหนะตรงมุขทั้งหลายจะเห็นว่าเป็นหลังคาไทยเต็มๆ แต่ว่าตัวอาคารโดยรอบมีดาดฟ้าโดยรอบข้างบนมีเครื่องคอมพิวเตอร์แอร์บ้างอะไรบ้างอยู่ข้างบน มีจานดาวเทียมอยู่ด้านบน ใช้ถึงน้ำถังสำรองขึ้นบนหลังคาหมด แต่มองไม่เห็นไง เวลามองขึ้นไปก็จะเห็นหลังคาไทยสามชั้น แต่จริงๆแล้วตรงกลางคือดาดฟ้า

ผู้สัมภาษณ์: เหมือนทำเป็นสแลปซ้อนเอาไว้ไข่ม้อยคะ

อาจารย์ภิญโญ: ใช่ ก็หลังคาที่เห็นสีเทาก็เป็นเหมือนพาราเป็ดอย่างนั้นแหละ มองไม่รู้หรือคนมองไม่เห็น ตรงนั้นไม่ให้เฮลิคอปเตอร์บิน ไม่ให้โดรนห้ามขึ้น ข้างวัดพระแก้ว พระบรมมหาราชวังนะ จะไม่มีใครเห็นเลยข้างบนหลังคาเนีย หรือจะเห็นว่าคอมพิวเตอร์แอร์มองไม่เห็น ไม่เหมือนตึกแถวที่ทำการเสาชิงช้าหนะ ขึ้นคอมพิวเตอร์แอร์บ้างอะไรบ้างแขวนกันเต็มเลย ก็เป็นวิธีอันหนึ่งที่น่าจะศึกษาเป็นตัวอย่งคนที่ออกแบบหลังคาแบบสถาปัตยกรรมไทยอย่างที่เราเห็น

ผู้สัมภาษณ์: พวกสัดส่วนของมุขหลังคากับพื้นหลังคาที่มีการซ้อนสแลปไว้เนี่ยมีความสัมพันธ์กันยังไงบ้างคะ

เอกสารนี้ อาจารย์ภิญโญ: พร้อพพอชั้นหลังคาสามชั้นลดหลั่นกันมาสวยปกติแบบหลังคาไทย ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าการผู้สัมภาษณ์: อาจารย์มีหลักการยังไงว่าสัดส่วนของตัวมุขหลังคากับหลังคาโดยรวมคือใช่เป็นสัดส่วนนี้

อาจารย์ภิญโญ: อาจารย์ทำงานมาตลอดชีวิต 60-70 ปีแล้ว พอเป็นมาตรฐานได้แล้ว แล้วก็ออกแบบ อาคารสถาปัตยกรรมไทยมารอบโลก ทั่วประเทศ หนูก็เห็นในผลงานอาจารย์ พวกการวิเคราะห์วิจัย อะไรมันก็ออกมาเองโดยอัตโนมัตินั่นแหละ เพราะทำมามาก ตั้งแต่ยังเรียนไม่จบ จนกระทั่งอาจารย์ อายุ 85 ยังทำไม่หยุดเลย

ผู้สัมภาษณ์: เพราะอาจารย์มีประสบการณ์เยอะ อาจารย์เลยรู้ว่าจัดการตรงนี้ยังไง

อาจารย์ภิญโญ: ใช่ จากการทำงานทำมาก ๆ ทุกสาขาวิชา ใครทำจริงทำมาก ก็จะได้แตกฉานไปเองใน สาขาวิชานั้น ๆ แหละ

ผู้สัมภาษณ์: ทีนี้ เป็นเรื่องขององค์ประกอบตรงหลังคาอะ ด้วยความที่หลังคาเป็นเครื่องถ่ายของไข่มุข ค่ะ มีการลดทอนรูปแบบจากที่มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ แต่ตัวหลังคาสถาปัตย์ไม่มีช่อฟ้า แต่มี ใบระกา หางหงส์ อาจารย์มีแนวคิดตรงนี้ยังไงบ้างคะ

อาจารย์ภิญโญ: เรียกว่าหลังคารวบจ่อม

ผู้สัมภาษณ์: หลังคารวบจ่อมถือเป็นเครื่องถ่ายของไข่มุข แต่ไม่มีช่อฟ้า

อาจารย์ภิญโญ: ใช่ เป็นรวบจ่อม เป็นหลังคาไทยที่ย่อลงมาจากแบบเต็มที่มี ใบระกา ช่อฟ้า หางหงส์ ลดลงมาเป็นแบบรวบจ่อม

ผู้สัมภาษณ์: ที่อาจารย์เคยบอกว่า เสาหัวเม็ดทรงมณฑลรอบอาคารแสดงถึงความมั่นคง คือตัวเสาด้านนี้ มีหลักการอ้างอิงแบบ คือปกติหนูจะเห็นพวกอาคารศาลมีเสาด้านหน้าอาคารไข่มุข มีหลักการ เดียวกันรีเปลาอะ

อาจารย์ภิญโญ: หลักการเดียวกันให้เห็นถึงความมั่นคงของผู้ปฏิบัติงานด้านนี้

ผู้สัมภาษณ์: แล้วจำนวนของเสาหัวเม็ดเนี่ย มีผลอะไรกับแนวคิดรีเปลาอะ ได้กำหนดมัยว่าจะต้องมี เสาจำนวนเท่านี้

อาจารย์ภิญโญ: ไม่มี

ผู้สัมภาษณ์: หรือว่าเป็นเรื่องของสัดส่วนอยู่แล้ว

อาจารย์ภิญโญ: อ่า (ใช่)

ผู้สัมภาษณ์: การเว้นจังหวะของหลังคาตอร์เมอร์ข้างบนอาจารย์คิดว่าอย่างไรคะ ว่าต้องเว้นเท่านี้

อาจารย์ภิญโญ: แล้วแต่ความสวยงาม ไม่มีกฎระเบียบ ดูตามความงดงาม ขนาดแบบนี้ระบายโครง หลังคาได้ ถูไปก็ไม่สวยห่างไปก็ไม่สวย อยู่ที่ความพอดีการออกแบบ ไม่มีหลักเกณฑ์จำเพาะเจาะจง อยู่ที่ผู้ออกแบบเห็นว่าสวย

ผู้สัมภาษณ์: โครงสร้างอาคารมีอะไรที่เป็นพิเศษหรือว่าสำคัญมัยคะ

เอกสารนี้ อาจารย์ภิญโญ: โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหมดนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่าการผู้สัมภาษณ์: แล้วเรื่องของการจัดภูมิทัศน์ สวนลานตรงกลางลิ้นค้ำ ของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาจารย์ภิญโญ: สวนเค้าทำมาก่อน อาจารย์รื้อไปเยอะเหมือนกัน อาจารย์มาทำใหม่บ้างเอาออกบ้าง แต่ของเก่าก็ยังอยู่

ผู้สัมภาษณ์: อาจารย์ได้เลือกต้นไม้อะไรมาที่เฉพาะเจาะจงไว้

อาจารย์ภิญโญ: อาจารย์ใช้เป็นต้นโกดักใจ โดยรอบใช้โกดัก ต้องพิจารณาถึงความปลอดภัยสูงมาก ศาลเนีย จะปลูกไม้พุ่มไม้อะไรที่คนแอบได้ทำไม่ได้ ความปลอดภัยเป็นหลักเลย

ผู้สัมภาษณ์: อาจารย์คิดว่าถ้าเป็นอาคารศาลอื่นๆที่มีการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยนอกเหนือจาก อาคารศาลฎีกา อย่างศาลชั้นต้น ศาลเป็นอาคารสามารถทำได้มั๊ยคะ

อาจารย์ภิญโญ: ทำได้หากผู้ออกแบบเข้าใจเรื่องสถาปัตยกรรมไทย ก็ได้ทุกศาลนั้นแหละ เพียงแต่ว่า พวกเราลูกศิษย์อาจารย์ไม่ค่อยสนใจเวลาอาจารย์สอน เข้าไปอยู่กรมโยธาแล้วก็ทำผิดๆ ถูกๆ เพราะไม่ค่อยเรียนวิชาที่อาจารย์สอน เวลาที่เค้าต้องการให้ทำไปทางสถาปัตยกรรมไทยเนีย หนูก็เหมือนกัน นั้นแหละ ออกไปแล้วเจอเค้าให้ทำเรือนไทยจะทำได้มั๊ย พอจะจำได้มั๊ยที่อาจารย์สอนเนีย มันอยู่ที่ตัว สถาปนิกทั้งนั้นแหละ ที่พอเวลาเข้าไปอยู่กรมโยธาเค้าบังคับให้ออกแบบแบบไทย อย่างต่างจังหวัดมัน ก็ออกมาทุเรศทุกจังหวัดเพราะไม่เรียนกัน สอนก็จำไม่ได้ แล้วก็ขี้ขลาดขี้ขลาด พอเจองานอย่างงี้ขึ้นมา ก็ทำผิด ๆ ถูก ๆ เป็นอย่างงี้ทั่วประเทศศาลทั้งหลายเนีย เพราะทางราชการใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมไทย ก็ต้องทำ ก็ทำไม่ได้เพราะไม่เข้าใจ ลองเปรียบเทียบที่อาจารย์ทำก็เห็นชัดเจน

ผู้สัมภาษณ์: แล้วหลักการสร้างผลงานในแต่ละโครงการของอาจารย์คำนึงถึงสิ่งใดบ้างคะ

อาจารย์ภิญโญ: คำนึงถึงความถูกต้องและความเหมาะสม อาจารย์ทำวัดทำที่ลุ่มพิน้อย่างนี้ ที่กุสินารา ก็อย่างนี้ ที่ไหนๆ รูปแบบไม่เหมือนกัน เพียงแต่เป็นสถาปัตยกรรมไทยที่งดงามทั้งนั้น

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ ข้อคิดที่สำคัญในการทำงานและการปฏิบัติตนในการทำงานของอาจารย์เป็นยังไงคะ

อาจารย์ภิญโญ: ช่างเป็นช่างที่เราเคยใช้งานและเข้าใจการออกแบบของอาจารย์ด้วย อย่างเช่น บริษัท ส.บุญมีฤทธิ์ ที่ทำสร้างบนรัฐสภา ทำงานกับอาจารย์ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ช่างต้องเข้าใจด้วยโดยเฉพาะ ผู้รับเหมาด้วย

ผู้สัมภาษณ์: คำถามมีเท่านี้ค่ะอาจารย์

อาจารย์ภิญโญ: โอเค ก็เปิดดูในหนังสือ² ถามอาจารย์ได้

ผู้สัมภาษณ์: ขอบคุณมากค่ะอาจารย์

² ปิยนุช สุวรรณศิริ. บรรณาธิการ. (2561). ชีวิตและผลงาน รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณศิริ. กรุงเทพฯ: ออมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง.

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	วรรณลภา บุญบุตร
วัน เดือน ปีเกิด	17 กรกฎาคม 2539
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 4/503 หมู่บ้านธนະสิน ซอยนวมินทร์ 68 แยก 2-14 ถ.นวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10230 โทร. 089-2339599
ประวัติการศึกษา	สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (สถาปัตยกรรม) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้